

MINISTARSTVO SPOLJNE TRGOVINE I EKONOMSKIH
ODNOSA BOSNE I HERCEGOVINE

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ
IZ OBLASTI POLJOPRIVREDNE, PREHRANE I
RURALNOG RAZVOJA BOSNE I HERCEGOVINE ZA
2024. GODINU

Maj, 2025. godine

SADRŽAJ

Lista tabela	3
Lista grafikona.....	4
UVOD.....	5
1. POLJOPRIVREDA U BOSNI I HERCEGOVINI ZA 2024. GODINU	8
1.1. Bruto domaći proizvod i Bruto dodana vrijednost poljoprivrede, šumarstva i ribolova	8
1.2. Zaposlenost u djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva	8
1.3. Neto zarade u poljoprivredi, šumarstvu, ribolovu i prehrambenoj industriji, proizvodnji pića i duvanskih proizvoda.....	9
1.4. Indeks cijena u poljoprivredi.....	10
1.5. Otkupne cijene poljoprivrednih proizvoda	11
1.6. Prosječne otkupne cijene odabranih poljoprivrednih proizvoda	12
1.7. Prodaja poljoprivrednih proizvoda na zelenim pijacama.....	14
2. INDEKS POTROŠAČKIH CIJENA.....	15
2.1. Prosječne potrošačke cijene	16
3. REGISTROVANA POLJOPRIVREDNA GAZDINSTAVA	17
4. ZASIJANE POVRŠINE U JESENJOJ I PROLJETNOJ SJETVI	18
5. BILJNA PROIZVODNJA	19
5.1. ŽITARICE.....	19
5.2. INDUSTRIJSKI USJEVI.....	20
5.3. KROMPIR I POVRĆE	20
5.4. VOĆE.....	20
5.5. GROŽĐE	21
5.6. KRMNO BILJE.....	21
6. BROJNO STANJE STOKE I STOČARSKA PROIZVODNJA	22
7. STOČARSKA PROIZVODNJA.....	23
7.1. Proizvodnja sirovog mlijeka.....	23
7.1.1. Namuženo sirovo mlijeko	24
7.1.2. Otkup sirovog mlijeka.....	25
7.1.3. Prerada mlijeka i proizvodnja mliječnih proizvoda	25
7.2. PROIZVODNJA JAJA I MESA PERADI	27
7.2.1. Proizvodnja jaja	27
7.2.2. Klanje peradi u klanicama i neto proizvodnja mesa	27
7.3. PROIZVODNJA MEDA	28
7.4. KLANJE STOKE I PERADI U KLANICAMA I NETO PROIZVODNJA MESA	29
7.4.1. Klanje stoke u klanicama i neto proizvodnja mesa	29
8. PREHRAMBENA INDUSTRIJA.....	31
8.1. Prehrambena industrija u Republici Srpskoj.....	31
8.2. Prehrambena industrija u Federaciji Bosni i Hercegovine.....	32
8.3. Prehrambena industrija u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine	32
9. UZGOJ I PROIZVODNJA KONZUMNE RIBE U BOSNI I HERCEGOVINI.....	33
10. SPOLJNOTRGOVINSKA RAZMJENA POLJOPRIVREDNO PREHRAMBENIH PROIZVODA	35
11. PODRŠKE ZA POLJOPRIVREDU I RURALNI RAZVOJ U BOSNI HERCEGOVINI	40
11.1. Regulatorni okvir za implementaciju podrške poljoprivredi i ruralnom razvoju u Bosni i Hercegovini.....	40
11.2. Ukupna izdvajanja za poljoprivredu i ruralni razvoj u BiH.....	41
11.3. Analiza strukture budžetske podrške po grupama mjera	42

11.4.	Mjere direktne podrške proizvođačima/proizvodnjama	43
11.5.	Mjere ruralnog razvoja.....	46
11.6.	Mjere tržišno-cjenovne politike.....	49
11.7.	Mjere opštih usluga u poljoprivredi.....	50
11.8.	Nealocirano (ostalo).....	52
11.9.	Struktura podrške po proizvodima/proizvodnjama	54
11.10.	Poljoprivredne podrške u regiji i poređenje sa podrškama u Bosni i Hercegovini	56
12.	PRAVNI OKVIR U OBLASTI ORGANSKE PROIZVODNJE.....	57
13.	POLITIKA U OBLASTI POLJOPRIVREDE, RURALNOG RAZVOJA, BEZBJEDNOSTI HRANE, VETERINARSTVA, FITOSANITARNOJ OBLASTI I RIBARSTVA.....	58
13.1.	POLJOPRIVREDA I RURALNI RAZVOJ	58
13.1.1.	Strateški okvir poljoprivredne politike i politike ruralnog razvoja	59
13.1.2.	Poljoprivredni informacioni sistemi i poljoprivredna statistika	59
13.1.3.	Savjetodavne usluge u poljoprivredi.....	60
13.2.	BEZBJEDNOST HRANE	61
13.3.	VETERINARSTVO	64
13.3.1.	Aktivnosti po pitanju zdravlja i dobrobiti životinja.....	66
13.3.2.	Označavanje i kontrola kretanja životinja.....	68
13.3.3.	Aktivnosti u oblasti jačanje kapaciteta za izvoz živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla iz BiH	69
13.3.4.	Plan praćenja rezidua veterinarskih lijekova.....	69
13.3.5.	Aktivnosti po pitanju kontrole nepostojanja veterinarsko-zdravstvenih smetnji prilikom uvoza.....	69
13.4.	FITOSANITARNA PITANJA.....	70
13.5.	RIBARSTVO I AKVAKULTURA.....	74
14.	BOSNA I HERCEGOVINA I EVROPSKA UNIJA	74
14.1.	Programiranje IPA (Instrument for Pre-Accession Assistance).....	75
14.2.	Implementacija međunarodnih projekata.....	75
15.	CENTRALNOEVROPSKI SPORAZUM O SLOBODNOJ TRGOVINI (CEFTA)..	77

Lista tabela

- Tabela 1. Bruto dodata vrijednost poljoprivrede, šumarstva lova i ribolova (2024-2023) u tekućim cijenama
- Tabela 2. Zaposlene osobe u poljoprivrednoj djelatnosti (2023-2024)
- Tabela 3. Zaposleni u poslovnim subjektima u djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribolova u Federaciji Bosne i Hercegovine, Republici Srpskoj i Brčko distriktu Bosne i Hercegovine
- Tabela 4. Prosječne neto zarade u poljoprivredi, šumarstvu, ribolovu i prehrambenoj industriji i proizvodnji pića (2023-2024) u KM
- Tabela 5: Indeksi cijena poljoprivrednih proizvoda u 2024. godini (2020=100)
- Tabela 6: Indeksi cijena dobara i usluga za tekuću potrošnju u poljoprivrednoj proizvodnji za 2024. godinu (Input I), 2020=100
- Tabela 7. Vrijednost otkupljenih proizvoda poljoprivrede prema grupama proizvoda u 2024. godini
- Tabela 8. Prosječna otkupna cijena odabranih poljoprivrednih proizvoda u 2023-2024. godini (KM)
- Tabela 9. Prodaja odabranih poljoprivrednih proizvoda na pijacama u 2023-2024. godina
- Tabela 10. Indeks potrošačkih cijena hrane, bezalkoholnih pića, duvana i alkoholnih pića
- Tabela 11. Prosječne potrošačke cijene najznačajnijih proizvoda u Bosni Hercegovini za 2024-2023. godinu
- Tabela 12. Površine pod intenzivnim vinogradima i proizvodnja grožđa u Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj u 2024. godini
- Tabela 13. Ukupan broj stoke u Bosni i Hercegovini 2024/2023. godina
- Tabela 14. Brojno stanje stoke u Republici Srpskoj, Federaciji Bosne i Hercegovine i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine
- Tabela 15. Broj muženih grla u proizvodnji sirovog mlijeka
- Tabela 16. Broj muženih grla u proizvodnji sirovog mlijeka u Republici Srpskoj, Federaciji Bosne i Hercegovine i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine
- Tabela 17. Ukupno namuženo sirovo kravlje, ovčije i kozje mlijeko (u milionima litara)
- Tabela 18. Ukupno namuženo sirovo kravlje, ovčije i kozje mlijeko u Republici Srpskoj, Federaciji Bosne i Hercegovine i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine (litara)
- Tabela 19. Otkup sirovog kravljeg mlijeka u Bosni i Hercegovini za period 2023-2024. godina
- Tabela 20. Proizvodnja mlijeka i ostalih mliječnih proizvoda u mljekarama u BiH (u tonama)
- Tabela 21. Proizvodnja mlijeka i ostalih mliječnih proizvoda u Republici Srpskoj i Federaciji Bosne i Hercegovine (u tonama)
- Tabela 22. Broj kokoši nosilja i proizvodnja jaja u Republici Srpskoj, Federaciji Bosne i Hercegovine i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine
- Tabela 23. Zaklana perad u klanicama i neto težina zaklane peradi u Republici Srpskoj i Federaciji Bosne i Hercegovine
- Tabela 24. Broj košnica i proizvodnja meda u Bosni i Hercegovini (2023-2024. godina)
- Tabela 25. Proizvodnja meda u Republici Srpskoj, Federaciji Bosne i Hercegovine i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine (2024-2023. godina)
- Tabela 26. Broj zaklanih životinja i neto proizvodnja mesa u klaonicama u Bosni i Hercegovini
- Tabela 27. Klanje stoke i neto proizvodnja mesa u klaonicama u Republici Srpskoj, Federaciji Bosne i Hercegovine i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine
- Tabela 28. Instalirani kapaciteti i ostvarena proizvodnja u prehrambenoj industriji Federacije BiH za 2024. godinu
- Tabela 29. Proizvodnja konzumne ribe i školjkaša u Bosni i Hercegovini (2023-2024)
- Tabela 30. Struktura objekata u eksploataciji u Bosni i Hercegovini
- Tabela 31. Proizvodnja konzumne ribe u Republici Srpskoj
- Tabela 32. Uzgoj i proizvodnja slatkovodne i morske ribe u Federaciji Bosne i Hercegovine
- Tabela 33. Spoljnotrgovinska razmjena poljoprivredno-prehrambenih proizvoda* Bosne i Hercegovine sa svijetom (2023-2024.godina), milijardi KM
- Tabela 34. Spoljnotrgovinska razmjena poljoprivredno-prehrambenim proizvoda Bosne i Hercegovine po grupacijama zemalja (miliona KM)
- Tabela 35. Poljoprivredni budžeti u Bosni i Hercegovini u periodu 2018-2024. godina, (miliona KM)
- Tabela 36. Distribucija podrški po proizvodima/grupama proizvoda (%)

Tabela 37. Distribucija podrški po proizvodima/grupama proizvoda (%)

Tabela 38: Ukupni budžeti u posmatranim zemljama za period 2021-2024. godina (miliona evra)

Tabela 39. Epidemiološka situacija u 2024. godini u Bosni i Hercegovini

Lista grafikona

Grafikon 2: Struktura poljoprivrednog budžeta u BiH (%)

Grafikon 3: Ukupno izdvojena sredstva po grupama mjera u periodu 2018-2024. godina, (miliona KM)

Grafikon 4: Struktura poljoprivrednog budžeta u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko Distriktu BiH po grupa mjera za 2024. godinu (miliona KM)

Grafikon 5: Struktura mjere direktne podrške proizvodnji u Federaciji BiH u periodu 2018.-2024. godina (u milionima KM)

Grafikon 6: Struktura mjere direktne podrške u Republici Srpskoj u periodu 2018.-2024. godina (u milionima KM)

Grafikon 7: Struktura mjere direktne podrške u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine u periodu 2018.-2024. godina (u milionima KM)

Grafikon 8: Ukupna suma isplaćenih sredstava za mjere direktne podrške u BiH u periodu 2018.-2024. godina (u milionima KM)

Grafikon 9: Struktura mjera ruralnog razvoja u Federaciji BiH u periodu 2018.-2024. godina (u milionima KM)

Grafikon 10: Struktura mjera ruralnog razvoja u Republici Srpskoj u periodu 2018.-2024. godina (u milionima KM)

Grafikon 11: Struktura mjera ruralnog razvoja u Brčko distriktu BiH u periodu 2018.-2024. godina (u milionima KM)

Grafikon 12: Ukupna suma isplaćenih sredstava za mjere ruralnog razvoja u BiH u periodu 2018.-2024. godina (u milionima KM)

Grafikon 13: Struktura mjera tržišno-cjenovne politike u Federaciji BiH za period 2018.-2024. godina (u milionima KM)

Grafikon 14: Struktura mjera tržišno-cjenovne politike u Republici Srpskoj u periodu 2018.-2024. godina (u milionima KM)

Grafikon 15: Struktura ukupnih izdvajanja za mjere tržišno cjenovne politike u BiH za period 2018.-2024. godina (u milionima KM)

Grafikon 16: Struktura mjera opštih usluga u poljoprivredi u Federaciji BiH u periodu 2018.-2024. godina (u milionima KM)

Grafikon 17: Struktura mjera opštih usluga u poljoprivredi u Republici Srpskoj u periodu 2018.-2024. godina (u milionima KM)

Grafikon 18: Ukupna suma isplaćenih sredstava za mjere opštih usluga u poljoprivredi u BiH za period 2018.-2024. godina (u milionima KM)

Grafikon 19: Izdvajanja za nealocirane (ostale) mjere u Federaciji BiH u periodu 2018.-2024. godina (u milionima KM)

Grafikon 20: Izdvajanja za nealocirane (ostale) mjere u Republici Srpskoj u periodu 2018.-2024. godina (u milionima KM)

Grafikon 21: Ukupna suma isplaćenih sredstava za nealocirane mjere (ostale) u BiH periodu 2018.-2024. godina (u milionima KM)

Grafikon 22: Struktura transfera prema vezanosti za proizvod/grupu ili sve proizvode (u %)

UVOD

U skladu sa zakonskom obavezom propisanom članom 23. Zakona o poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju Bosne i Hercegovine Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine priprema Godišnji izvještaj o stanju u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju (u daljnjem tekstu: Izvještaj). Izvještaj se zasniva na prethodno dostavljenim izvještajima koje pripremaju nadležni organi entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

U izradi izvještaja poteškoće je predstavljao nedostatak tačnih i pouzdanih podataka. Osim toga i teškoće u prikupljanju podataka i informacija, relevantnost i razlike u pogledu vrste i strukture podataka koje dostavljaju nadležni organi entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine još uvijek su značajne. Svi pregledi i analize koje su urađene u Izvještaju su bazirane na službenim statističkim podacima, i podacima nadležnih entitetskih institucija i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, s tim što postoji razlika u metodologiji prikupljanja podataka, te samim tim i neslaganje podataka kada se međusobno porede. Iskazana problematika vezana za podatke odrazila se i na vremenski period izrade Izvještaja, obuhvat analize i kvalitet samog dokumenta.

U izvještaju su predstavljeni osnovni pokazatelji makroekonomskog ambijenta, zasijane površine, obim i struktura u poljoprivrednoj proizvodnji, otkupne cijene poljoprivrednih proizvoda, spoljnotrgovinska razmjena poljoprivredno prehrambenih proizvoda, te struktura robne razmjene po proizvodima i trgovinskim partnerima, aktuelnoj poljoprivrednoj politici, mjerama i podršci namijenjenoj poljoprivredi i ruralnom razvoju. Takođe, predstavljene su realizovane aktivnosti na polju evropskih integracija i međunarodne saradnje, realizacija i potpisivanje međunarodnih sporazuma, bezbjednosti hrane, zaštite zdravlja bilja i životinja.

Najznačajnija aktivnost koja je realizovana tokom 2024. godine je usvajanje Strateškog plana ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine za period 2023-2027.godina – okvirni dokument. Na prijedlog Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Savjet ministara BiH je usvojio Strateški plan ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine (2023- 2027) – okvirni dokument, a potom i oba doma Parlamentarne skupštine BiH. Usvajanjem ovog dokumenta postavljeni su ključni temelji za usklađivanje poljoprivrede i ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine sa Zajedničkom poljoprivrednom politikom Evropske unije (ZPP EU) i privlačenje investicija.

Nakon usvajanja Zakona o organizaciji tržišta vina u Bosni i Hercegovini, Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH je pokrenulo aktivnosti na izradi podzakonskih akata Zakona o organizaciji tržišta vina u Bosni i Hercegovini. S tim u vezi, formirana je Radna grupa koja je izradila dva prijedloga pravilnika i to Pravilnik o definicijama kategorija proizvoda sektora vinarstva i Pravilnik o priznatim vinskim sortama vinove loze u Bosni i Hercegovini. U skladu sa propisanom zakonskom procedurom, a nakon prikupljenih mišljenja od strane nadležnih institucija, Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH je prijedlog Pravilnika o definicijama kategorija proizvoda sektora vinarstva u BiH uputilo Savjetu ministara BiH na razmatranje i usvajanje. Savjet ministara BiH je na 46 sjednici održanoj 22.04.2024. godine usvojio Pravilnik o definicijama kategorija proizvoda sektora vinarstva u BiH s oznakom EI, kao potvrdom usklađenosti s pravnom stečevinom EU-a i međunarodnim standardima u toj oblasti. Primjena navedenog pravilnika će regulisati oblast vinarstva na jedinstveni način.

Kada je riječ o prijedlogu Pravilnika o priznatim vinskim sortama vinove loze u Bosni i Hercegovini aktivnosti na izradi su okončane, te je pokrenuta procedura pribavljanja mišljenja od nadležnih institucija.

U organizaciji Stalne radne grupe za regionalni ruralni razvoja zemalja Jugoistočne Evrope (SWG RRD) i Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine 5 i 6 juna 2024. godine na Jahorini je održan 24. Forum poljoprivredne politike pod nazivom „Preispitivanje razvoja poljoprivredne i ruralne politike u Jugoistočnoj Evropi i izazovi: prehrambeni suverenitet, klimatske promjene, demografska obnova ruralnih područja“. Pored predstavnika nadležnih institucija BiH, Republike Srpske i Federacije BiH, na forumu je učestvovalo više od 130 učesnika iz jugoistočne Evrope i šire, s ciljem podsticanje partnerstva i saradnje u rješavanju uticaja klimatskih promjena na poljoprivredu u jugoistočnoj Evropi. Tokom Forumu poseban akcenat je bio na obavezama navedenim u Akcionom planu za Zelenu agendu za zapadni Balkan i njenom implementacijom kao ključnim procesom za unaprjeđenje održivog razvoja i zaštite životne sredine u regionu. Tokom tehničkih diskusija posebna pažnja je posvećena promociji organske poljoprivrede, u cilju jačanja biodiverziteta, zdravlju zemljišta i smanjenja oslanjanja na sintetičke inpute, čime se jača otpornost poljoprivrednih sistema i očuvanje prirodnih resursa. Doneseni zaključci foruma predstavljali su osnovu za diskusiju na 18 sastanku ministara poljoprivrede zemalja Jugoistočne Evrope i samit Berlinskog procesa.

Na prijedlog Agencije za statistiku BiH Savjet ministara Bosne i Hercegovine je na 56. sjednici održanoj 18.07.2024. godine usvojio Akcioni plan za pripremu, provođenje i diseminaciju rezultata Popisa poljoprivrede i prijedlog da se period provođenja popisa poljoprivrede na terenu pomjeri na 01.10.2025-15.12.2025.godine i u skladu sa tim prilagode sve aktivnosti iz Akcionog plana. Usvajanjem Akcionog plana stvorili su se preduslovi za realizaciju svih ostalih predradnji koje se odnose na popis, kao i metodološki pristup popisa „od vrata do vrata“, u ruralnim sredinama sa potpunim obuhvatom, a u urbanim sredinama metodom „od vrata do vrata“ uz korišćenje listi dobijenih uparivanjem podataka iz dostupnih administrativnih izvora podataka.

Savjet ministara Bosne i Hercegovine je na 58. sjednici održanoj 29.08.2024. godine donio Odluku o kriterijima za raspodjelu tekućih grantova Ministarstvu spoljne trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine za period 2024-2026. godine s ciljem podrške promociji i razvoju privrede u BiH. Odlukom se utvrđuju uslovi, kriteriji i način raspodjele granta za podršku sajamskim manifestacijama vrijednog ukupno 900 hiljada KM za 2024. godinu, od čega je 600 hiljada KM namijenjeno za podršku sajamskim i drugim manifestacijama i aktivnostima u zemlji, a 300 hiljada KM za podršku sajamskim i drugim manifestacijama i aktivnostima u inostranstvu. Sredstva se dodjeljuju organizatorima sajamskih i drugih manifestacija i aktivnosti u zemlji i inozemstvu s ciljem podsticanja preduzetničkog djelovanja, posebno mladih i žena, povećanja konkurentnosti, umrežavanja s potrošačima i poslovnim partnerima, predstavljanja novih proizvoda na tržištu i boljeg pozicioniranja na postojećim i kreiranja uslova za prodaju na novim tržištima. Donošenjem predmetne Odluke i izvršenjem direktno se pomaže domaćim proizvođačima uključujući i one iz poljoprivredno-prehrambenog sektora iz Republike Srpske i Federacije BiH da promovišu svoje proizvode i time ih lakše plasiraju kako na domaće tako i na strana tržišta.

Osmi sastanak Pododbora za poljoprivredu i ribarstvo, uključujući bezbjednost hrane, veterinarska i fitosanitarna pitanja, između EU i Bosne i Hercegovine održan je 19. novembra 2024. godine. Predstavnici Evropske komisije i Bosne i Hercegovine razgovarali su o najnovijim dešavanjima u ovim oblastima. U svjetlu odluke Evropskog vijeća iz marta 2024. godine o otvaranju pristupnih pregovora, Evropska komisija je ohrabrila Bosnu i Hercegovinu da nastavi sprovoditi neophodne reforme, značajno intenzivira napore na poboljšanju institucionalnih i administrativnih kapaciteta, ubrza usklađivanje zakonodavstva i razvoj

strategija širom zemlje u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja, bezbjednosti hrane, veterinarstva, fitosanitarne politike i politike ribarstva, kao i da unaprijedi koordinaciju u svim oblastima. Komisija je naglasila važnost potpunog poštovanja odredbi Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP), posebno onih koje se odnose na ustupke u oblasti trgovine, koje su strane usaglasile uz prethodno obavješćavanje/konsultacije o svim prijedlozima trgovinskih ograničenja. Funkcionalne i efikasne sektorske reforme su neophodne kako bi se uhvatio korak sa promjenama na nivou EU i kako bi BiH mogla napredovati na evropskom putu.

Izvori podataka i dokumenti korišćeni u pripremi izvještaja:

- Podaci o poljoprivrednoj proizvodnji i prehrambenoj industriji u Republici Srpskoj za 2024. godinu koje je dostavilo Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske;
- Podaci o poljoprivrednoj proizvodnji i prehrambenoj industriji u Distriktu Brčko za 2024. godinu koje je dostavilo Odjeljenje za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine;
- Izvještaj o realizovanoj podršci poljoprivredi i ruralnom razvoju u Bosni i Hercegovini za 2024. godinu, Kancelarija za harmonizaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju;
- Informacija o realizovanim aktivnostima u 2024. godini iz nadležnosti Uprave Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja;
- Informacija o realizovanim aktivnostima Kancelarije za veterinarstvo Bosne i Hercegovine u 2023. godini;
- Informacija Agencije za bezbjednost hrane Bosne i Hercegovine o realizovanim aktivnostima za 2024. godinu;
- Izvještaj Evropske komisije o napretku Bosne i Hercegovine za 2024. godinu;
- Službeni izvori podataka nadležnih institucija na nivou Bosne i Hercegovine, entitetskih i organa Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

1. POLJOPRIVREDA U BOSNI I HERCEGOVINI ZA 2024. GODINU

1.1.Bruto domaći proizvod i Bruto dodana vrijednost poljoprivrede, šumarstva i ribolova

Prema procjenama Agencije za statistiku BiH za 2024. godinu bruto domaći proizvod je iznosio 51,2 milijarde KM i u poređenju sa prethodnom godinom realno je veći za 2,6%. Kada je riječ o učešću bruto dodate vrijednosti primarnih djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribolova u formiranju bruto domaćeg proizvoda Bosne i Hercegovine za 2024. godinu iznosio je 4,25%. Primarna djelatnost poljoprivrede, šumarstva i ribolova sa učešćem od 4,25% u formiranju bruto dodate vrijednosti je rangirana na šesto mjesto po značaju u privredi Bosne i Hercegovine.

U odnosu na prethodnu godinu nominalni pad bruto dodatne vrijednosti u djelatnosti poljoprivrede, šumarstva, lova i ribolova iznosio je 6,16%.

Tabela 1: Bruto dodata vrijednost poljoprivrede, šumarstva, lova i ribolova (2024-2023) u tekućim cijenama

	2023	2024*	Nominalni indeks 2024/2023 (%)
Vrijednost (000 KM)	2.322.897	2.179.663	-6,16
Udio u BDV (%)	5,52	5,04	-0,48
Udio u BDP (%)	4,65	4,25	-0,4

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

* Procjena bruto domaćeg proizvoda - proizvodni pristup - kvartalni podaci za 2024. godinu

Smanjenje učešća bruto dodatne vrijednosti primarnih djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribolova u bruto domaćem proizvodu u 2024. godini u poređenju sa prethodnom godinom iznosi 0,4%.

1.2. Zaposlenost u djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva

Prema podacima Ankete o radnoj snazi za Bosnu i Hercegovinu za 2024. godinu broj zaposlenih osoba u poljoprivrednoj djelatnosti je, u poređenju sa prethodnom godinom, veći za 5%.

Tabela 2: Zaposlene osobe u poljoprivrednoj djelatnosti (2023-2024)

	2023	2024	Indeks 2023/2022
Ukupno zaposlene osobe	1.196.000	1.235.000	103
Ukupno zaposlene osobe u poljoprivrednoj djelatnosti	91.000	95.095	105

Izvor: Anketa o radnoj snazi Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine

Ukupan broj zaposlenih osoba u poslovnim subjektima u djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribolova iznosio je 19.478 i veći je za 3% u odnosu na ukupan broj zaposlenih iz prethodne godine.

Kao što je i prikazano u tabeli broj 3., u Republici Srpskoj je, prema podacima Republičkog zavoda za statistiku, za 2024. godinu broj zaposlenih osoba u poslovnim subjektima u djelatnosti poljoprivrede, šumarstvo i ribolov iznosio 7.761 i veći je za 4% u odnosu na broj zaposlenih iz prethodne godine.

Tabela 3: Zaposleni u poslovnim subjektima u djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribolova u Federaciji Bosne i Hercegovine, Republici Srpskoj i Brčko distriktu Bosne i Hercegovine

	2023	2024	Indeks 2024/2023
Republika Srpska	7.459	7.761	104
Federacija Bosne i Hercegovine	11.170	11.495	103
Brčko distrikt Bosne i Hercegovine	223	222	100
Ukupno	18.852	19.478	103

Izvor: Republički zavod za statistiku Republike Srpske, Federalni zavod za statistiku Bosne i Hercegovine, Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku broj zaposlenih osoba u poslovnim subjektima u djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribolov u toku 2024. godine je iznosio 11.495 i bilježi povećanje od 3% u odnosu na broj zaposlenih u prethodnoj godini.

U poslovnim subjektima u djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribolova Brčko distrikta Bosne i Hercegovine bilo je zaposleno 222 osobe što je jednako broju zaposlenih iz prethodne godine.

1.3. Neto zarade u poljoprivredi, šumarstvu, ribolovu i prehrambenoj industriji, proizvodnji pića i duvanskih proizvoda

Prema podacima Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine, prosječna neto isplaćena plata u Bosni i Hercegovini za 2024. godinu iznosila je 1.381 KM i zabilježila je rast, u odnosu na 2023. godinu za 118 KM. Kada je riječ o neto platama u djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribolova prosječna plata za 2024. godinu je iznosila 1.223 KM i niža je u odnosu na ukupnu prosječnu neto platu za 158 KM.

U okviru djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva najveća neto zarada po zaposlenom je u šumarstvu i sječi drva i iznosila je 1.269 KM, dok je najniža neto plata u djelatnosti biljne i stočarske proizvodnje, lovstva i iznosila je 986 KM.

Tabela 4: Prosječne neto zarade u poljoprivredi, šumarstvu, ribolovu i prehrambenoj industriji i proizvodnji pića (2023-2024) u KM

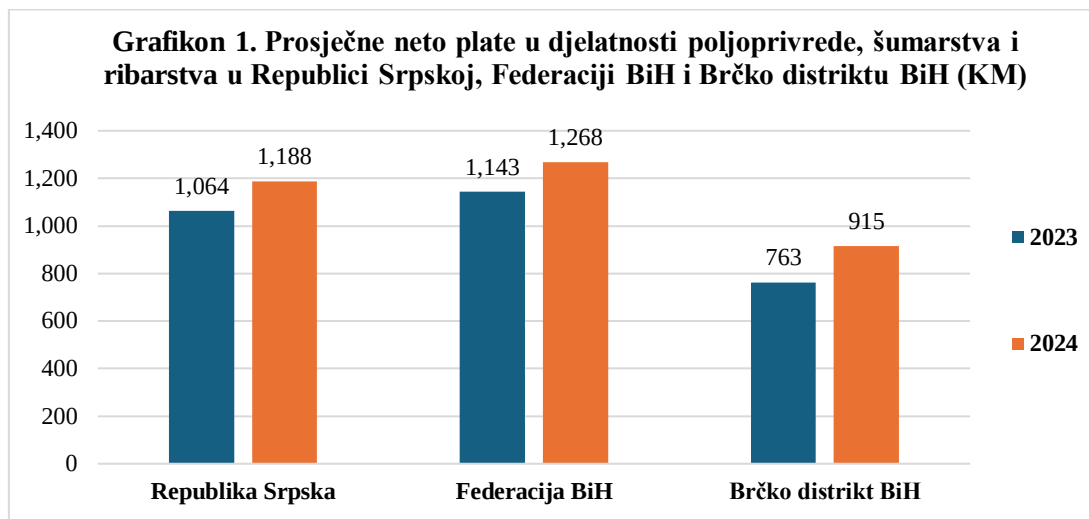
Plate	2023	2024	Rast/pad 2024/2023
Prosječna neto plata	1.263	1.381	9%
Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	1.098	1.223	11%
Biljna i stočarska proizvodnja, lovstvo i uslužne djelatnosti u vezi s njima	870	986	13%
Šumarstvo i sječa drva (iskorištavanje šuma)	1.138	1.269	12%
Ribolov i akvakultura	927	1.042	12%
Proizvodnja prehrambenih proizvoda	931	1.055	13%
Proizvodnja pića	1.259	1.405	12%

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Kada je riječ o prerađivačkoj industriji najveća neto zarada po zaposlenom od 1.405 KM je zabilježena u proizvodnji pića i zabilježila je povećanje 12% u odnosu na ostvarenu neto zaradu iz prethodne godine. Što se tiče neto zarada u proizvodnji prehrambenih proizvoda koja je

iznosila 1.055 KM u 2024. godini i zabilježila je povećanje za 124 KM ili 12% u poređenju sa neto zaradom iz prethodne godine koja je iznosila 931 KM.

Prosječna neto plata u djelatnosti poljoprivrede, šumarstvo, ribolov je zabilježila povećanje u Republici Srpskoj za 12%, Federaciji Bosne i Hercegovine za 11% i Brčko distriktu Bosne i Hercegovine za 20% u 2024. godini u poređenju sa prosjekom neto plate iz prethodne godine.

1.4. Indeks cijena u poljoprivredi

Cijene poljoprivrednih proizvoda u 2024. godini u odnosu na prosjek cijena iz 2020. godine više su za 44,9%. U 2024. godini u odnosu na cijene iz 2020. godine zabilježen je rast cijena biljne proizvodnje za 40,7% i rast cijena stočne proizvodnje za 50,8%.

Tabela 5: Indeksi cijena poljoprivrednih proizvoda u 2024. godini (2020=100)

Proizvodi	2024
Žitarice	125,3
Industrijsko bilje	135,2
Stočno krmno bilje	121,1
Povrće i proizvodi hortikulture	144,1
Krompir	170,3
Voće	134,6
Vino	176,2
Maslinovo ulje	146,5
Biljna proizvodnja , ukupno	140,7
Životinje	155,9
Goveda	149,5
Svinje	173,7
Ovce	158,3
Perad	148,8
Proizvodi životinja	147,7
Kravlje mlijeko	150,4
Jaja	152,4
Med	150,85

Stočarska proizvodnja, ukupno	150,8
Poljoprivredni proizvodi, ukupno	144,9

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Cijene dobara i usluga za tekuću potrošnju u poljoprivrednoj proizvodnji (Input I) u 2024. godini u odnosu na prosjek cijena iz 2020. godine viši su za 29,4%.

Tabela 6: Indeksi cijena dobara i usluga za tekuću potrošnju u poljoprivrednoj proizvodnji za 2024. godinu (Input I), 2020=100

Inputi	2024
Sjeme i sadni materijal	113,4
Energija i maziva	125,1
Đubriva i sredstva za oplemenjivanje tla	183,8
Sredstva za zaštitu bilja i pesticidi	121,8
Veterinarski troškovi	106,9
Stočna hrana	133,0
Održavanje opreme	129,1
Održavanje zgrada	130,5
Ostala dobra i usluge	112,3
Dobra i usluge za tekuću potrošnju u poljoprivredi (Input I), ukupno	129,4

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Iz podataka u tabeli broj 6. je vidljivo da su kod dobara i usluga u poljoprivrednoj proizvodnji tokom 2024. godine, u odnosu na prosjek nabavnih cijena iz 2020. godine, najveći skok zabilježile nabavna cijena đubriva i sredstava za oplemenjivanje tla i to za 83,8%, stočne hrane za 33%, održavanje zgrada za 30,5%, održavanje opreme 29,1%, energije i maziva za 25,1%, sredstava za zaštitu bilja i pesticida za 21,8%, sjeme i sadni materijal 13,4%, ostala dobra i usluge 12,3%, i veterinarski troškovi 6,9%,

1.5.Otkupne cijene poljoprivrednih proizvoda

Poslovni subjekti su u 2024. godini od poljoprivrednih proizvođača otkupili poljoprivrednih proizvoda u vrijednosti oko 437 miliona KM, pri čemu je vrijednost otkupljenih proizvoda u ovoj godini veća za 5% u poređenju sa ukupnom vrijednosti otkupljenih poljoprivrednih proizvoda iz 2023. godine. Povećanje vrijednosti otkupa je zabilježeno kod voća za 51%, ostalih proizvoda za 19%, žitarica za 10%, povrća za 10%, proizvoda od životinja za 4%, industrijskog bilja za 2%, dok je kod ostalih kategorija zabilježen manji otkup i to krompira za 8%, životinja za 2% i krmnog bilja za 1%.

Tabela 7. Vrijednost otkupljenih proizvoda poljoprivrede prema grupama proizvoda u 2024. godini

Kategorije	Vrijednost (KM)		Indeksi vrijednosti 2023/2022	
	Otkup	Direktna prodaja	Otkup	Direktna prodaja
Žitarice	35.027.914	24.248.343	110	121
Industrijsko bilje	13.860.750	13.064.381	10	112
Krompir	4.259.107	2.850.956	92	144
Povrće	19.680.886	1.426.116	110	94

Stočno/krmno bilje	222.706	2.052.759	99	167
Voće	22.763.147	26.367.429	151	118
Sadni materijal	-	10.208.390	-	122
Alkoholna pića	-	12.681.187	-	102
Životinje	117.135.599	194.508.093	99	101
Proizvodi životinja	218.514.841	102.483.906	104	100
Ostali proizvodi	5.170.818	59.598.733	119	114
Ukupno	436.635.768	449.490.294	105	106

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Poslovni subjekti su iz vlastite proizvodnje direktno prodali/isporučili poljoprivrednih proizvoda u vrijednosti od 449 miliona KM. Kategorija poljoprivrednih proizvoda koja je direktno prodana u najvećoj vrijednosti oko 195 miliona KM su žive životinje, zatim slijede proizvodi od životinja u vrijednosti od 102 miliona KM, ostali proizvodi u vrijednosti oko 59 miliona KM, voće 26 miliona KM, žitarice 24 miliona KM, alkoholna pića 13 miliona KM, industrijsko bilje 13 miliona KM, sadnog materijala 10 miliona KM, krompir oko 3 miliona KM, povrće 1,4 miliona KM, krmno bilje 2 miliona KM.

Povećanje vrijednosti direktne prodaje u 2024. godini, u odnosu na prethodnu godinu, je zabilježeno kod krmnog bilja za 67%, krompira za 44%, sadnog materijala 22%, žitarica za 21%, voća za 18%, ostalih proizvoda za 14%, industrijskog bilja za 12%, alkoholnog pića za 2%, životinja za 1%, dok je prodaja proizvoda od životinja ostala ista na nivou prodaje kao iz prethodne godine od 102 miliona KM. Smanjenje vrijednosti direktne prodaje se bilježi jedino kod povrća i to za 6% u poređenju sa prethodnom godinom.

1.6. Prosječne otkupne cijene odabranih poljoprivrednih proizvoda

Otkupne cijene žitarica – Otkupna cijena za jednu tonu pšenice u 2024. godini iznosila je 353,20 KM, raži 432,80 KM, i merkantilnog kukuruza 360,70 KM i nisu i odstupale u poređenju sa otkupnim cijenama iz prethodne godine. Tona ječma se otkupljivala po cijeni od 351,20 KM i niža je za 11% u odnosu na prethodnu godinu.

Otkupne cijene industrijskih usjeva: Otkupna cijena soje u 2024. godini iznosila je 0,80 KM po kilogramu i viša je za 14% u poređenju sa otkupnom cijenom soje iz prethodne godine koja je iznosila 0,70 KM. Kilogram duvana u listu je u 2024. godini otkupljivao po cijeni od 4,60 KM i cijena je bila viša za 7% u poređenju sa otkupnom cijenom duvana iz prethodne godine.

Otkupne cijene krompira i povrća: Otkupna cijena krompira u 2024. godini iznosila je 0,80 KM po kilogramu i niža je za 27% u poređenju sa otkupnom cijenom krompira iz prethodne godine. Što se tiče otkupnih cijena povrća, viša otkupna cijena u 2024. godini se bilježi kod otkupa graha i to za 8%, špinata za 16% i zelene salate za 11%, dok je kod ostalog povrća zabilježen pad otkupnih cijena i to crnog luka za 23%, mrkve i paradajza za 9%, bijelog luka za 4%, dok je ista otkupna cijena ostala na nivou kao i prethodne godine kod kupusa (0,60 KM po kilogramu), i paprike (1,80 KM po kilogramu).

Otkupne cijene voća i grožđa: Otkupna cijena kilograma maline u 2024. godini je iznosila 3,70 KM i niža je za 5% u poređenju sa otkupnom cijenom iz prethodne godine koja je iznosila 3,90 KM po kilogramu. Otkupna cijena šljive za 2024. godinu iznosila je u prosjeku 1,20 KM

i niža je 0,20 KM kilogramu ili 14% u odnosu na otkupnu cijenu iz prethodne godine. Otkupna cijena kruške je iznosila 1,50 KM i zabilježila je značajno smanjenje za 0,60 KM ili 29% u odnosu na prethodnu godinu kada je iznosila 2,10 KM. Što se tiče jabuka otkupna cijena je iznosila 1,10 KM po kilogramu i viša je za 0,20 KM po kilogramu ili za 22% u odnosu na otkupnu cijenu iz prošle godine. Kilogram grožđa se u 2024. godini otkupljivao po cijeni od 2,00 KM što je za 9% niža otkupna cijena u poređenju sa cijenom iz prethodne godine kada je iznosila 2,20 KM.

Tabela 8. Prosječna otkupna cijena odabranih poljoprivrednih proizvoda u 2023-2024. godini (KM)

Naziv proizvoda	Jedinica mjere	2023	2024	Indeks 2024/2023
Pšenica, merkantilna	tona	355,10	353,20	99
Raž, merkantilna	tona	432,10	432,80	100
Ječam, merkantilni	tona	396,10	351,20	89
Kukuruz, merkantilni	tona	364,70	360,70	99
Soja	kg	0,70	0,80	114
Duvan, suhi list	kg	4,30	4,60	107
Krompir, merkantilni	kg	1,10	0,80	73
Grah	kg	4,90	5,30	108
Crni luk	kg	1,30	1,00	77
Bijeli luk	kg	5,30	5,10	96
Kupus	kg	0,60	0,60	100
Mrkva	kg	1,60	1,30	81
Zelena salata	kg	1,8	2,00	111
Špinat	kg	1,9	2,20	116
Paradajz	kg	2,1	1,70	81
Paprika	kg	1,8	1,80	100
Šljive	kg	1,40	1,20	86
Jabuke	kg	0,90	1,10	122
Kruške	kg	2,10	1,50	71
Maline	kg	3,90	3,70	95
Grožđe	kg	2,20	2,00	91
Telad starosti do 1 godine	kg	8,50	7,20	85
Junad starosti od 1 do 2 godine	kg	5,40	5,80	107
Svinje za tov	kg	4,10	4,30	105
Jagnjad od 2 mjeseca do 1 godine	kg	8,20	9,00	110
Tovljeni pilići	kg	2,60	2,60	100
Jaja	komada	0,30	0,20	67
Kravlje mlijeko	litara	0,90	0,80	89
Med	kg	12,00	10,50	88

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Otkupne cijene žive stoke i peradi: Najveća otkupna cijena od 9,00 KM po kilogramu žive vage je zabilježena kod jagnjadi od 2 mjeseca do 1 godine i u poređenju sa otkupnom cijenom iz prethodne godine je veća za 0,80 KM ili 10%. Telad starosti do 1 godine otkupljivana su po cijeni od 7,20 KM po kilogramu te je cijena u poređenju sa otkupnom cijenom iz prethodne godine niža za 15%. Junad starosti od 1 do 2 godine su otkupljivana po cijeni od 5,80 KM po kilogramu te je cijena bila za 7% viša u odnosu na otkupnu cijenu iz prethodne godine.

Otkupna cijena svinja za tov u 2024. godini je iznosila 4,30 KM po kilogramu i viša je za 5%, utovljenih pilića 2,60 KM po kilogramu i ostala je ista kao i prethodne godine.

Otkupne cijene stočarskih proizvoda i meda: Otkupna cijena jaja po komadu iznosila je 0,20 KM i niža je u poređenju sa otkupnom cijenom iz prethodne godine za 50%, dok je otkupna cijena meda po kilogramu niža za 1,5 KM ili 22%. Kada je riječ o otkupnoj cijeni svježeg sirovog mlijeka, ona je iznosila 0,80 KM po litri i niža je za 0,10 KM po litri ili 11% u poređenju sa otkupnom cijenom iz prethodne godine.

1.7.Prodaja poljoprivrednih proizvoda na zelenim pijacama

Posmatrajući podatke o prosječnim cijenama prodaje određenih poljoprivrednih proizvoda koje su individualni proizvođači prodavali na lokalnim pijacama u toku 2024. godine, u odnosu na vrijednost prodaje iz prethodne godine, evidentno je povećanje vrijednosti prodaje što je rezultat poskupljenja i rasta cijena poljoprivrednih proizvoda.

Što se tiče žitarica najznačajnije povećanje vrijednosti prodaje je zabilježeno kod merkantilne raži za 40%, potom ječma za 38%, pšenice za 28% i u manjem procentu oko % merkantilnog kukuruza.

Tabela 9. Prodaja odabranih poljoprivrednih proizvoda na pijacama u 2023-2024. godina

Proizvodi	Jedinica mjere	2023		2024		Indeks vrijednosti 2024/2023
		Količina	Vrijednost (KM)	Količina	Vrijednost (KM)	
Pšenica, merkantilna	t	67	85.136	86	108.588	128
Raž, merkantilna	t	8	16.646	9	23.296	140
Ječam, merkantilni	t	26	25.659	34	35.380	138
Kukuruz, merkantilni	t	125	157.944	139	162.736	103
Krompir, merkantilni	kg	1.359.886	2.584.097	1.187.442	2.078.043	80
Grah	kg	237.569	1.563.298	229.056	1.626.277	104
Crni luk	kg	385.588	967.244	455.406	1.020.899	106
Bijeli luk	kg	187.939	1.315.472	127.561	1.198.467	91
Kupus	kg	647.344	938.928	485.053	745.663	79
Mrkva	kg	274.895	640.805	234.689	554.448	87
Zelena salata	kg	142.996	56.823	108.809	422.283	743
Špinat	kg	189.975	745.502	163.232	690.739	93
Paradajz	kg	453.943	1.561.538	413.668	1.372.129	88
Paprika	kg	416.059	1.357.809	361.969	1.298.942	96
Krastavci	kg	269.749	704.863	275.873	715.335	101
Šljive	kg	116.631	294.476	122.921	251.310	85
Jabuke	kg	674.073	1.287.847	641.661	1.287.526	100
Kruške	kg	187.763	597.875	190.883	616.214	103
Orasi u ljusci	kg	26.572	201.032	22.264	197.222	98
Grožđe	kg	109.003	584.091	114.356	640.679	110
Zaklana i očišćena kokoš	kg	99.390	787.560	105.577	871.045	111
Jaja	kom/	3.812.927	1.488.277	3.491.877	1.313.975	88
Kravlje mlijeko	l	392.910	795.825	383.254	773.588	97
Med	kg	79.080	1.704.780	70.706	1.521.852	89

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Što se tiče krompira, na pijacama je prodato 1.181.442 kilograma u vrijednosti od 2.078.043 KM pri čemu je količina prodatog krompira manja za 13% u poređenju sa prethodnom godinom, dok je vrijednost prodaje manja za 20%. Na pad vrijednosti prodatog krompira je uticala i prodajna cijena koja je iznosila 1,0 KM po kilogramu i niža je za 5% u odnosu na prodajnu cijenu krompira iz prethodne godine koja je iznosila 1,90 KM po kilogramu.

Kod povrća najznačajnije smanjenje vrijednosti prodaje je, u odnosu na vrijednost prodaje iz prethodne godine, zabilježeno kod zelene salate za 25%, zatim kupusa za 21%, mrkve za 14%, paradajza za 12%, bijelog luka za 9%, špinata za 7%, paprike za 4%, dok je povećanje vrijednosti prodaje zabilježeno kod crnog luka za 6%, graha za 4% i krastavaca za 2%.

Od odabranih voćnih vrsta koje su se prodavale na pijacama najznačajnije povećanje vrijednosti prodaje je zabilježeno kod kruške i to za 3%, vrijednost prodaje jabuke je ostala ista kao i prethodne godine na 1.287.526 KM, dok je vrijednost prodaje šljive manja za 15% a oraha u ljusci za 2%

Povećanje vrijednosti prodaje je zabilježeno i kod grožđa za 10% obzirom da je prosječna prodajna cijena grožđa od 5,60 KM koliko se prodavao kilogram grožđa u 2024. godini bila veća za 0,20 KM ili 4% u odnosu na cijenu prodaje iz prethodne godine koja je iznosila 5,40 KM.

Ukupna količina kravljeg mlijeka koja je prodana na lokalnim pijacama je iznosila 383.254 litra. Prosječna prodajna cijena mlijeka iznosila je 2,00 KM po litru i jednaka je prodajnoj cijeni iz prethodne godine..

Prodaja meda na lokalnim pijacama je bila manja za 11%. Takođe, i ostvarena vrijednost prodaje je bila za 11% manja u poređenju sa prethodnom godinom. Na ovako značajno smanjenje vrijednosti prodaje je uticala niža prodajna cijena koja je iznosila u prosjeku 21,5 KM. Prodajna cijena meda je na lokalnim pijacama bila za 0,10 KM ili 1% niža u odnosu na prodajnu cijenu meda iz prethodne godine koja je iznosila 21,60 KM.

Obzirom na količinsko smanjenje prodaje jaja na pijacama tokom 2024. godine, vrijednost prodaje je bila za 12% manja. Na pad prodaje je uticao manji broj prodatih jaja za 8% u poređenju sa prethodnom godinom, iako je prodajna cijena ostala ista 0,40 KM po komadu. Takođe, i prodaja zaklanih i očišćenih kokošiju na pijacama je količinski bila veća za 6%, dok je vrijednost prodaje zabilježila povećanje za 11%. Prodajna cijena po kilogramu zaklane kokoši je iznosila oko 8,30 KM i veća je u prosjeku za 0,30 KM po kilogramu u poređenju sa prodajnom cijenom iz prethodne godine koja je iznosila oko 8 K

2. INDEKS POTROŠAČKIH CIJENA

Posmatrajući prosječno kretanje indeksa potrošačkih cijena u Bosni i Hercegovini u 2024. godini u odnosu na prosjek 2023. godine, možemo zaključiti da je u tom periodu zabilježena prosječna inflacija od 1,7%. Inflacija je zabilježila pada u 2024. godini u poređenju sa prosječnom stopom inflacije koja je u 2023. godini iznosila 6,1%.

Posmatrajući stope inflacije u 2024. godini u odnosu na one iz 2023. godine prema namjeni potrošnje, primjetićemo da je zabilježen prosječan rast cijena hrane za 1,5%, bezalkoholna pića za 4,9%, alkoholnih pića za 3,2% i duvana za 3,4%.

Tabela 10: Indeks potrošačkih cijena hrane, bezalkoholnih pića, duvana i alkoholnih pića

Grupe	2023 (baza indeksa decembar 2022=100)	2024 (baza indeksa decembar 2023=100)
Hrana	111,1	101,5
Bezalkoholna pića	109,8	104,9
Duvan	103,7	103,4
Alkoholna pića	108,6	103,2

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

2.1. Prosječne potrošačke cijene

U dijelu koji se odnosi na potrošačke cijene prehrambenih proizvoda, odnosno osnovnih životnih namirnica u 2024. godini, stanovnici Bosne i Hercegovine su u prosjeku morali izdvojiti za: kilogram hljeba 3,60 KM, kilogram brašna 1,40 KM, litar ulja 2,70 KM, kilogram šećera 2,00 KM, litar mlijeka 2,30 KM. Poređenjem prosječnih potrošačkih cijena osnovnih namirnica iz 2024. godine sa prosječnim cijenama iz 2023. godine evidentan je rast prosječne cijene hljeba za 5,6%, dok su cijene ulja, šećera, mlijeka i pšeničnog brašna niže.

Tabela 11. Prosječne potrošačke cijene najznačajnijih proizvoda u Bosni Hercegovini za 2024-2023. godinu

Opis proizvoda	Mjerna jedinica	2023	2024	Rast/pad 2024-2023
Riža	kg	4,40	4,60	4,2%
Hljeb od pšeničnog brašna	kg	3,40	3,60	5,6%
Pšenično brašno bijelo	kg	1,60	1,40	-8,9%
Junetina bez kosti	kg	19,20	20,60	7,0%
Svinjetina bez kosti	kg	11,10	11,30	2,3%
Svježa piletina	kg	6,60	6,70	2,2%
Svježa pastrmka	kg	12,00	12,70	5,5%
Mlijeko u tetrapaku	l	2,30	2,30	-0,7%
Tvrdochorni sir	kg	15,60	16,30	4,3%
Kokošija jaja	komad	0,40	0,40	0,0%
Puter	kg	29,80	30,20	1,3%
Margarin	kg	6,50	6,40	-2,7%
Ulje	litar	3,30	2,70	-18,1%
Banane	kg	2,90	2,90	-1,1%
Jabuke	kg	2,10	2,20	3,6%
Grah	kg	5,90	5,90	-0,7%
Crni luk	kg	2,30	1,80	-20,7%
Krompir	kg	2,00	1,60	-16,7%
Šećer-kristal	kg	2,20	2,00	-12,3%
Med	kg	20,60	21,30	3,4%
Mliječna čokolada	kg	18,90	22,20	17,2%
Kuhinjska so	kg	1,20	1,30	6,0%
Kafa-mljevena	kg	17,90	19,50	8,5%
Pivo u boci	litar	2,80	3,00	6,8%
Cigarete, meko pakovanje	kutija	5,40	6,20	16,1%

Obradu podataka je izvršio MSTEO BiH na osnovu raspoloživih statističkih podataka Agencije za statistiku BiH

Kilogram riže se kupovao po prosječnoj cijeni od 4,60 KM što je više za 4,2% u poređenju sa prosječnom cijenom iz prethodne godine, dok je za kilogram svježe pastrmke bilo potrebno izdvojiti 12,70 KM što je u odnosu na prosječnu cijenu iz prethodne godine više za 5,5%.

Kada je riječ o prosječnim potrošačkim cijenama mesa u 2024. godini cijena kilograma junetine bez kostiju iznosila je 20,60 KM i u odnosu na prethodnu godinu je viša za 7%, cijena kilograma svinjetine sa kostima po kilogramu je iznosila 11,30 KM i veća je za 2,3%, a prosječna cijena po kojoj se kupovao kilogram svježe piletine iznosio je 6,70 KM i veća je za 2,2% u poređenju sa cijenom iz 2023. godine.

Banane su se u 2024. godini kupovale po prosječnoj cijeni od 2,90 KM po kilogramu što je jednako prosječnoj cijeni iz prethodne godine. Kilogram jabuka plaćao se po cijeni koja je bila 3,6% viša u poređenju sa cijenom iz 2023. godine koja je iznosila 2,10 KM. Što se tiče povrća, crni luk bilježi nižu prosječnu cijenu i to za 21%, krompir za 17%, dok se kilogram pasulja plaćao po cijeni koja je bila za 0,7% niža u poređenju sa prosječnom cijenom iz prethodne godine.

U 2024. godini bilježi se rast potrošačkih cijena kuhinjske soli za 6%, meda za 3,4%, tvrdokornog sira za 4,3%, i putera za 1,3%, dok su u isto vrijeme, niže cijene zabilježene kod margarina za 2,7% u odnosu na prethodnu godinu.

Kada je riječ o luksuznim robama poput kafe, piva i cigareta cijene bilježe značajno povećanje i to kutija cigareta je skuplja za 16,1%, kilogram kafe za 8,5%, i boca piva od litar za 6,8%. Čokolada je proizvod koji je zabilježio takođe drastično povećanje cijene obzirom da je za kilogram mliječne čokolade potrebno izdvojiti 22,2 KM što je poređenju sa prosječnom cijenom po kojoj se kupovao kilogram čokolade prethodne godine više za 17,2%.

3. REGISTROVANA POLJOPRIVREDNA GAZDINSTAVA

U Republici Srpskoj je u 2024. godini ukupno registrovano 43.013 gazdinstava od kojih su 42.047 porodična poljoprivredna gazdinstava i 966 su poslovni subjekti. Ukupna površina zemljišta koju su upisala gazdinstva u Registar poljoprivrednih gazdinstava za 2024. godinu je iznosila 224.523,37 hektara, od čega je obradiva površina 204.336,42 hektara, a ukupno poljoprivredno zemljište upisano prema načinu korišćenja 160.862,84 hektara. Prosječna veličina posjeda na ukupnoj površini zemljišta upisanom u RPG je 5,33 hektara.

Ukupan broj aktivnih gazdinstava je 18.337, od čega je 17.765 porodičnih poljoprivrednih gazdinstava. Ukupna površina zemljišta aktivnih poljoprivrednih gazdinstava upisanih u RPG iznosila je 174.298,72 ha, a ukupno obradiva površina zemljišta 162.453,65 ha. Prema načinu korišćenja iznosi 160.861,74 ha. Prosječna veličina posjeda na ukupnoj površini zemljišta aktivnih poljoprivrednih gazdinstava upisanih u RPG: 9,53 ha.

Ukupan broj nekomercijalnih gazdinstava iznosio je 36.775 od čega je 13.397 nekomercijalnih porodičnih poljoprivrednih gazdinstava. Ukupan broj aktivnih komercijalnih gazdinstava je iznosio 5.272 od čega porodičnih poljoprivrednih gazdinstava 4.368 i 572 aktivna poslovna subjekta.

Kada je riječ o geografskoj rasprostranjenosti poljoprivrednih gazdinstva u Republici Srpskoj:

- najveći broj gazdinstava i to 10.907 je u području Bijeljine (aktivnih: 4.662, pasivnih 6.245),
- zatim slijedi Gradiška sa 7.210 gazdinstava (aktivnih 2.981 i 4.229 pasivnih),
- Doboj 5.858 (aktivnih 2.236 i 3.349 pasivnih),
- Banja Luka 5.631 (aktivnih 2.593 i 3.038 pasivnih),
- Sokolac 4.988 (aktivnih 1.778 i pasivnih 3.210),
- Trebinje: 4.768 (aktivnih 2.185 i pasivnih 2.583)
- Prijedor 3.924 (aktivnih 1.902 i pasivnih 2.022).

U Federaciji Bosne i Hercegovine ukupan broj registrovanih poljoprivrednih gazdinstava za 2024. godinu je iznosio 94.588 od čega je porodičnih poljoprivrednih gazdinstava 89.440 i 5.148 privrednih subjekata. Ukupna površina zemljišta koju su upisala gazdinstva u Registar poljoprivrednih gazdinstava za 2024. godinu je iznosila 139.747,30 hektara

Kada je riječ o geografskoj rasprostranjenosti poljoprivrednih gazdinstva u Federaciji Bosne i Hercegovine:

- Tuzlanski kanton ima najveći broj gazdinstava i to 21.791 od čega je 21.176 porodičnih gazdinstava, dok je 615 privrednih subjekata,
- Zeničko-dobojski kanton ima registrovano 18.758 poljoprivrednih gazdinstava od čega su porodična gazdinstava 17.571 i 1.187 su privredni subjekti,
- Srednje-bosanski kanton ima 15.492 poljoprivredna gazdinstva od čega su 14.707 porodična gazdinstva i 785 su privredni subjekti,
- Unsko-Sanski kanton ima 13.337 registrovanih gazdinstava od kojih je 12.644 porodična i 693 su privredni subjekti,
- Hercegovačko-neretvanski kanton ima registrovano 7.628 poljoprivrednih gazdinstava od kojih su 7.303 porodična gazdinstva i 325 su privredni subjekti,
- Kanton Sarajevo ima 6.069 poljoprivrednih gazdinstava od kojih su 5.532 porodična gazdinstva i 537 su poslovni subjekti,
- Zapadno-hercegovački kanton ima 3.313 registrovanih poljoprivrednih gazdinstava i to 2.936 su porodična gazdinstva a 377 su poslovni subjekti,
- Kanton 10 ima 3.709 gazdinstava od kojih su 3.339 porodična gazdinstva, a 370 su poslovni subjekti,
- Posavski kanton ima 2.801 registrovan gazdinstva od kojih su 2.665 porodična gazdinstva i 136 su poslovni subjekti,
- Bosansko-podrinjski kanton ima 1.690 registrovanih gazdinstava od kojih su 1.567 porodična gazdinstva i 123 su poslovni subjekti.

U Brčko distriktu Bosne i Hercegovine ukupan broj registrovanih poljoprivrednih gazdinstava je iznosio 4.597. Broj novih upisanih nosilaca poljoprivrednih gazdinstava je 193, od čega je porodičnih poljoprivrednih gazdinstava 174. Broj novih registrovanih preduzetnika je 13, preduzeća 2, poljoprivrednih gazdinstava sa statusom pravnog lica 4.

4. ZASIJANE POVRŠINE U JESENJOJ I PROLJETNOJ SJETVI

Ukupno zasijane površine u 2024. godini u Republici Srpskoj iznose 199.677 hektara. U strukturi zasijanih površina, žitarice su zastupljene sa 69,1%, krmno bilje sa 16,1%, povrće (uključujući mahunarke i korjenasto - krtolasto bilje) sa 7,6%, industrijsko bilje sa 6,0%, dok ostale površine čine 1,2%. Prema rezultatima sprovedenog anketnog istraživanja, sa stanjem

na dan 1. decembra 2024. godine, u Republici Srpskoj je u jesenjoj sjetvi zasijano 63 209 ha, što je za 23,2% više u odnosu na isti period 2023. godine. U strukturi površina zasijanih u jesenjoj sjetvi, pšenica je zastupljena sa 63,3%, ječam sa 13,0%, zob sa 11,3%, tritikale sa 6,0%, uljana repica sa 1,7% i raž sa 1,7%, dok je pod ostalim kulturama zasijano 3,0% ukupne površine. U odnosu na 2023. godinu, sjetvena površina tritikala veća je za 117,1%, raži 42,6%, zobi 41,1%, pšenice 21,9%, ječma 0,3% dok je zasijana površina uljane repice manja za 4,8%.

U Federaciji Bosne i Hercegovine u jesenjoj sjetvi 2023/ proljetnoj sjetvi 2024. godini ukupno zasijano 183.600 ha, što je manje za 2,5% u odnosu na sjetvu u 2022/2023. godini. U strukturi zasijanih površina dominiraju žitarice koje su zasijane na 79.300 hektara, zatim slijedi krmno bilje na 58.626 hektara, povrtno bilje na površini od 39.547 hektara i industrijski usjevi su na 6.127 hektara. U odnosu na prošlu godinu, zabilježeno je povećanje zasijanih površina industrijskog bilja za 29,6%, a smanjenje zasijanih površina je evidentno kod stočnog-krmnog bilja za 4,7%, površina žita za 2,7% i povrtnog bilja za 2,6%. Kada je riječ o jesenjoj sjetvi u 2024. godini u Federaciji Bosne i Hercegovine zasijano je 32.231 hektara što je više za 2,8% u odnosu na jesenju sjetvu u prethodnoj godini. Žitarice su zasijane na površini od 27.202 hektara (ozima pšenica 16.577 ha, ječam 4.144 ha, tritikale 3.797 ha, ozima raž 1.328 ha, i zob 1.300 ha), krmno bilje na 3.525 hektara, povrtno bilje na 1.268 ha i industrijsko bilje 237 ha. Povećanje zasijanih površina se bilježi kod industrijskog bilja za 33,1, krmnog bilja za 5,5%, žitarica za 2,4%, dok je pad zasijanih površina zabilježen kod povrtnog bilja za 0,9% u odnosu na jesenju sjetvu u 2023. godini.

Prema podacima Odjeljenja za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Brčko distrikta Bosne i Hercegovine ukupno zasijane površine u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine koje su ujedno i kandidovane za podsticaje u 2024. godini iznosile su 11.659,2 hektara. U strukturi zasijanih površina 8.018,5 hektara je zasijano žitaricama, uljaricama 2.617,8 hektara, voćem 975,4 hektara, povrćem (na otvorenom polju i zaštićenom prostoru) 46,8 hektar i ljekovitim i začinskim biljem 0,68 hektara.

5. BILJNA PROIZVODNJA

5.1.ŽITARICE

Prema podacima Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske ukupno zasijane površine najvažnijim žitaricama 2023/2024 godine iznosile su 195.552 hektara sa kojih je proizvedeno 1.073.794 tone žita. Na prvom mjestu sa ostvarenom proizvodnjom od 912.350 tone je kukuruz za zrno, zatim slijedi pšenica sa proizvedenih 207.000 tona, ječam (uključujući i jari ječam), je rangiran na treće mjesto sa proizvodnjom od 49.744 tona, te ostale žitarice tritikale sa proizvodnjom od 31.216 tona, zob (uključujući i jaru zob) sa 13.997 tona, raž sa proizvodnjom od 3.094 tone i heljda 37,5 tona.

U Federaciji Bosne i Hercegovine u 2024. godini proizvedeno je 213.973 tona kukuruza za zrno, 80.181 tona pšenice, 25.093 tona ječma, 9.882 tona zobi i 6.599 tona raži. Povećanje proizvodnje je zabilježeno kod pšenice za 39%, zobi za 30%, ječma za 15%, i raži za 2%, dok je proizvodnja kukuruza ostala na nivou proizvodnje kao i prethodne godine.

Proizvodnja najznačajnijih žitarica u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine u 2024. godini je iznosila 48.712 tona. Proizvodnja kukuruza za zrno je iznosila 34.237 tona, 6.745 tona pšenice, 4.040 tona ječma, zobi 2.003 tone, i tritikala 1.687 tona

5.2.INDUSTRIJSKI USJEVI

Prema podacima Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske ukupno zasijane površine najvažnijim industrijskim biljem iznosile su 8.915 hektara sa kojih je proizvedeno 14.999 tona soje, 5.428 tona uljane repice, 2.105 tona suncokreta i 970 tona duvana.

Prema raspoloživim statističkim podacima o prinosima kasnih usjeva u Federaciji Bosne i Hercegovine proizvedeno je 6.781 tona soje i 224 tone duvana. Proizvodnja soje je zabilježila značajno smanjenje proizvodnje za 26% u odnosu na proizvodnju iz prošle godine što je rezultat smanjenja prinosa po hektaru za 52%. Što se tiče duvana zabilježeno je kako smanjenje poŕnjenih površina duvanom za 34% tako i prinosa po hektaru za 39% što je uticalo i na pad proizvodnje duvana za 59% u poređenju sa prethodnom godinom.

U Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine ostvarena je ukupna proizvodnja industrijskih usjeva od 4.121 tona od čega je proizvedeno 3.608 tona soje za zrno, 340 tona uljane repice i 173 tone sjemena suncokreta.

5.3.KROMPIR I POVRĆE

Prema podacima Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske za 2024.. godinu ukupno zasijane površine krompirom i ostalim značajnijim povrćem iznosile su 14.475 hektara sa kojih je proizvedeno 223.750 tona krompira, paprike 48.175 tone, kupusa 47.797 tona, 40.176 tona luka, krastavaca 34.389 tona, paradajza 35.540 tona, mrkve 8.627 tona, cvekle 5.593 tone i pasulja 2.928 tona.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku u Federaciji Bosne i Hercegovine proizvedeno je 182.481 tona krompira te je zabilježeno povećanje od 14%, s obzirom da je prinos krompira po hektaru iznosio 9 tona i veći je za 15%. Što se tiče ostalih najznačajnijih usjeva povrća u Federaciji Bosne i Hercegovine je proizvedeno kupusa i kelja 27.416 tona, crnog luka 22.270 tona, paradajza 19.740 tone, paprike 13.015 tona, graha za zrno 5.965 tone, mrkve 4.850 tona, bijelog luka 3.025 tona i graška za zrno 542 tone i.

Prema podacima Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine- Ekspozitura Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine tokom 2024. godine proizvedeno je 1.091 tona krompira, 25 tona graha za zrno, kupusa 90 tona, crnog luka 275 tona, paradajza 495 tona, paprike 667 tona i 70 tona mrkve.

5.4.VOĆE

U voćarskoj proizvodnji u Bosni i Hercegovini, najviše su zastupljene šljiva (53 %), jabuka (35%) i kruška (8%), mada se uzgaja i veliki broj drugih voćnih vrsta poput trešnje, višnje, breskve i južnog voća.

Prema statističkim podacima Republičkog zavoda za statistiku Republike Srpske za 2024. godinu proizvedeno je jabuke 56.026 tona, 36.738 tona šljive, 18.078,7 tona kruške, maline 1.034,4 tone, trešnje 308 tona i 186 tone višnje.

Prema statističkim podacima Federalnog zavoda za statistiku Bosne i Hercegovine o ostvarenim prinosima voća u 2024. godini u Federaciji Bosne i Hercegovine proizvedeno je 77.566 tone šljive, 46.178 tona jabuke, 16.151 tona kruške, 6.419 tona trešnje, breskve 7.306

tona, oraha 3.341 tona, višnje 2.288 tona, masline 1.685 tona, 1.065 tona smokve, kajsije 705 tona i badema 115 tona, mandarine 72 tona i limuna 32 tone.

Prema dostavljenim podacima Odjeljenja za poljoprivredu Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine ostvarena je proizvodnja 4.880 tona šljive, jabuke 1.220 tona, oraha 350 tona, trešnje 768 tona, kruške 248 tona, višnje 165 tone, i kajsije 10 tona.

5.5.GROŽĐE

Ukupna površina pod intenzivnim zasadima vinograda u Bosni i Hercegovini u 2024. godini je iznosila 4.603,9 hektara sa kojih je proizvedeno 37.522,6 tona grožđa.

Tabela 12. Površine pod intenzivnim vinogradima i proizvodnja grožđa u Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj u 2024. godini

	Federacija Bosne i Hercegovine	Republika Srpska	Ukupno
Proizvodnja (tona)	34.915	2.607,6	37.522,6
Površina (ha)	4.000	603,9	4.603,9

Obradu podataka je izvršio MSTEEO Bosne i Hercegovine na osnovu raspoloživih statističkih podataka i podataka nadležnih entitetskih ministarstava za poljoprivredu

Vinogradi u Federaciji Bosne i Hercegovine se prostiru na površini od 4.000 hektara na kojima je u toku 2024. godine bilo zasađeno 13,7 miliona rodних čokota sa kojih je proizvedeno 34.915 tone grožđa. Prinos grožđa po čokotu je iznosio 2,5 kilograma što je u poređenju sa prinosom iz prethodne godine više za 47%, što se odrazilo na povećanje proizvodnje grožđa za 40%.

U Republici Srpskoj vinogradi su se tokom 2024. godine prostirali na površini od 603,9 hektara sa kojih je proizvedeno 2.607,6 tona grožđa. Površine vinograda su zabilježile povećanje za 15,3 hektara ili 3% u poređenju sa površinama iz prethodne godine, prinos grožđa po hektaru je iznosio 4,3 tone i veći je za 10% u poređenju sa prinosom iz prethodne godine. Povećanjem površina pod vinogradima i prinosa grožđa ukupna proizvodnja grožđa je zabilježila povećanje za 302 tone ili 13% u odnosu na prošlu godinu.

5.6.KRMNO BILJE

Prema statističkim podacima Federalnog zavoda za statistiku Bosne i Hercegovine o ostvarenim prinosima kasnih usjeva za 2024. godinu ukupna površina pod krmnim usjevima je iznosila 57.288 hektara sa kojih je proizvedeno 621.059 tona hrane za stoku.

Prema podacima Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske za 2024. godinu ukupno zasijane površine krmnim biljem i travno - djetelinske usjevima u Republici Srpskoj iznosile su 14.993 hektara sa kojih proizvedeno 84.085 tona.

Prema preliminarnim procjenama Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine - Ekspozitura Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine tokom 2024. godinu je proizvedeno 1.732 tone krmnog bilja u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine.

6. BROJNO STANJE STOKE I STOČARSKA PROIZVODNJA

Prema raspoloživim statističkim podacima za 2024. godinu stočni fond brojio je 1.058.493 grla ovaca, 444.167 grla svinja, 389.445 grla goveda i 61.772 grla koza. Evidentno je da se brojno stanje svih vrsta stoke neznatno povećao tokom 2024. godine u odnosu na prethodnu godinu i to ovaca za 3%, goveda za 2% i svinja za 1%, dok je brojno stanje koza smanjeno za 2%.

Tabela 13. Ukupan broj stoke u Bosni i Hercegovini 2024/2023. godina

Vrste	2023	2024	Indeks 2024/2023
Goveda	383.486	389.445	102
Svinje	441.714	444.167	101
Koze	62.716	61.772	98
Ovce	1.029.138	1.058.493	103
Ukupno	1.917.054	1.973.792	103

Obradu podataka je izvršio MSTEO Bosne i Hercegovine na osnovu raspoloživih statističkih podataka i podataka nadležnih entitetskih ministarstava za poljoprivredu

Posmatrajući podatke o brojnom stanju stoke u Republici Srpskoj najbrojnije su ovce koje čine oko 48% ukupnog stočnog fonda, na drugom mjestu sa učešćem od 32% su zastupljene svinje, zatim slijede goveda sa ušćem od 16% i najmanji udio od 2% imaju koze.

Brojno stanje stoke u Republici Srpskoj je tokom 2024. godine u odnosu na prethodnu godinu veće i to goveda za 4% i ovaca za 4%, svinja za 3% svinja, dok je brojno stanje koza manje za 5%.

Što se tiče brojnog stanja stoke u Federaciji Bosne i Hercegovine u 2024. i njihovim poređenjem sa rezultatima za 2023. godinu porast brojnog stanja se bilježi kod ovaca i to za 2%, dok je smanjenje brojnog stanja zabilježeno kod svinja za 6%. Brojno stanje goveda i koza je ostalo jednako brojnom stanju kao i prethodne godine.

Tabela 14. Brojno stanje stoke u Republici Srpskoj, Federaciji Bosne i Hercegovine i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine

Stoka	Republika Srpska		Federacija Bosne i Hercegovine		Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine	
	2023	2024	2023	2024	2023	2024
Goveda	170.697	177.415	197.169	196.586	15.620	15.444
Svinje	355.235	365.686	80.433	75.705	6.046	2.776
Koze	20.923	19.915	40.763	40.870	1.030	987
Ovce	527.237	547.818	488.901	497.985	13.000	12.690
Ukupno	1.074.092	1.130.749	807.266	811.146	35.696	31.897

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske, Federalni zavod za statistiku, Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

U Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine u 2024. godini je značajno smanjeno brojno stanje svinja i to za 54%, koza za 4%, ovaca za 2% i goveda za 1% u odnosu na brojno stanje iz prethodne godine.

7. STOČARSKA PROIZVODNJA

7.1.Proizvodnja sirovog mlijeka

Broj muznih krava tokom 2024. godine je iznosio 177.120 grla što je neznato manje i to 1% u odnosu na brojno stanje iz prethodne godine. Brojno stanje muznih ovaca je ostalo jednako kao i prethodne godine od 216.105 grla. Povećanje muznih grla je zabilježeno kod koza i to za 7%.

Tabela 15. Broj muženih grla u proizvodnji sirovog mlijeka

Muzna grla	2023	2024	Indeks 2024/2023
Krave	178.456	177.120	99
Ovce	216.572	216.105	100
Koze	33.042	35.387	107

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske, Federalni zavod za statistiku, Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Posmatrajući brojno stanje muznih grla u Republici Srpskoj za 2024. godinu evidentno je značajno povećanje koza za mužu za 29%, dok je broj muznih krava ostao nepromijenjen u odnosu na prošlu godinu. Značajno smanjenje muznih grla i to za 27% je evidentno u brojnom stanju muznih ovaca.

Tabela 16. Broj muženih grla u proizvodnji sirovog mlijeka u Republici Srpskoj, Federaciji Bosne i Hercegovine i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine

Muzna grla	Republika Srpska		
	2023	2024	Indeks 2024/2023
Krave	76.140	77.233	101
Ovce	7.380	5.353	73
Koze	8.458	10.915	129
Muzna grla	Federacija Bosne i Hercegovine		
	2023	2024	Indeks 2024/2023
Krave	99.516	96.842	97
Ovce	207.692	208.662	101
Koze	24.174	24.072	100
Muzna grla	Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine		
	2023	2024	Indeks 2024/2023
Krave	3.500	3.045	87
Ovce	2.000	2.090	105
Koze	410	400	98

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske, Federalni zavod za statistiku, Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

U Federaciji Bosne i Hercegovine tokom 2024. godine ukupan broj ovaca za mužu je iznosio 208.662 grla i neznatno je i to oko 1% veći, 96.842 grla muznih krava i manji je za 3%, i 24.072 grla koza i ostao je jednak brojnom stanju muznih grla kao i prethodne godine.

U Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine zabilježeno je povećanje brojnog stanja muznih ovaca za 5%, dok je broj muznih krava znatno smanjen i to za 13% i koza za 2% u odnosu na brojno stanje iz prethodne godine.

7.1.1. Namuženo sirovo mlijeko

Ukupna količina namuženog sirovog mlijeka u BiH tokom 2024. godine je iznosila 605 miliona litara i manja je za 5% u poređenju sa količinom namuženog mlijeka iz prethodne godine iako su proizvodnja sirovog ovčijeg i kozijeg mlijeka ostale na nivou kao i prethodne godine. Sirovo kravljeno mlijeko je zabilježilo pad proizvodnje od 5%.

Tabela 17. Ukupno namuženo sirovo kravljeno, ovčije i kozje mlijeko (u milionima litara)

Sirovo mlijeko	2023	2024	Indeks 2024/2023
Kravljeno mlijeko	616	585	95
Ovčije mlijeko	12	12	100
Kozje mlijeko	8	8	100
Ukupno	636	605	95

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske, Federalni zavod za statistiku, Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Prema raspoloživim statističkim podacima o stočarskoj proizvodnji za 2024. godinu u Republici Srpskoj je proizvedeno 285.000.000 litara sirovog mlijeka od čega kravljeno 281.600.000 litara, kozjeg mlijeka 2.900.000 litara i ovčijeg mlijeka 500.000 litara. U poređenju sa prethodnom godinom značajno smanjenje u proizvodnji sirovog mlijeka je zabilježeno u proizvodnji sirovog kozjeg mlijeka i to za 19% i sirovog ovčijeg mlijeka za 13%. Proizvodnja sirovog kravljeno mlijeka je ostala na skoro istom nivou proizvodnje kao i prethodne godine od 281,6 miliona litara. Bez obzira na značajno smanjenje u proizvodnji sirovog kozjeg i ovčijeg mlijeka ukupna proizvodnja sirovog mlijeka je ostala na nivou proizvodnje iz prethodne godine obzirom da je proizvodnja kravljeno mlijeka ostala nepromijenjena.

Tabela 18. Ukupno namuženo sirovo kravljeno, ovčije i kozje mlijeko u Republici Srpskoj, Federaciji Bosne i Hercegovine i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine (litara)

Republika Srpska			
Sirovo mlijeko	2023	2024	Indeks 2024/2023
Kravljeno	284.500.000	281.600.000	99
Ovčije	600.000	500.000	83
Kozje	3.600.000	2.900.000	81
Ukupno	288.700.000	285.000.000	99
Federacija Bosne i Hercegovine			
Sirovo mlijeko	2023	2024	Indeks 2024/2023
Kravljeno	295.092.000	297.358.000	101
Ovčije	10.906.000	11.350.000	104
Kozje	4.783.000	5.046.000	106
Ukupno	310.835.000	313.754.000	101
Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine			
Sirovo mlijeko	2023	2024	Indeks 2024/2023
Kravljeno	5.900.000	5.750.000	97
Ovčije	105.000	108.000	103
Kozje	25.000	27.000	108
Ukupno	6.030.000	5.885.000	98

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske, Federalni zavod za statistiku, Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

U Federaciji Bosne i Hercegovine je u 2024. godini proizvedeno 313.754.000 litara sirovog mlijeka što je 1% više nego prethodne godine. Proizvodnja sirovog kravljeg mlijeka je iznosila 297.358.000 litara i neznatno je za 1% veća, ovčijeg mlijeka 11.350.000 litara i veća je za 4%, i kozijeg mlijeka 5.046.000 litara i veća je za 6%.

U Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine je proizvedeno 6,2 miliona litara sirovog mlijeka od čega 5.750.000 litara kravljeg mlijeka, 108.000 litara ovčijeg mlijeka i 27.000 litara kozjeg mlijeka. Proizvodnja sirovog kozijeg mlijeka je zabilježilo povećanje za 8%, ovčijeg mlijeka za 3%, dok je proizvodnja sirovog kravljeg mlijeka manja za 3% u odnosu na proizvodnju iz prethodne godine.

7.1.2. Otkup sirovog mlijeka

U prosjeku 40-45% sirovog kravljeg mlijeka otkupe mljekare, dok značajnije količine mlijeka (do 60%) završe u preradi na samim gazdinstvima odnosno proizvodnji sira, kajmaka, kiselog mlijeka i dr., ili se koriste za sopstvenu potrošnju i prodaju na tržištu/pijacama. Nizak procenat mlijeka koje se otkupljuje (ispod 50%) ukazuje na ekstenzivnost i nisku tržišnu orijentisanost domaće proizvodnje sirovog mlijeka. Ukupna količina sirovog kravljeg mlijeka u Bosni i Hercegovini isporučena otkupljivačima u 2024. godini je iznosila 272.888 tona i veća je za 5% u odnosu na prethodnu godinu. Prosječan sadržaj mliječne masti u mlijeku je iznosio 3,9%, a sadržaj proteina 3,4%.

Tabela19. Otkup sirovog kravljeg mlijeka u Bosni i Hercegovini za period 2023-2024. godina

	2023	2024	Indeks 2024/2023
Otkup kravljeg mlijeka (tona)	260.214	272.888	105
Prosječan sadržaj masti(%)	3,9	3,9	100
Prosječan sadržaj proteina (%)	3,4	3,4	100

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Mljekare u Republici Srpskoj su tokom 2024. godine otkupile 97.924 tone sirovog kravljeg mlijeka što je za 6% veća količina u odnosu na količinu mlijeka prikupljenu tokom 2023.godine. U Federaciji Bosne i Hercegovine u 2024. godini količina ukupno otkupljenog kravljeg mlijeka je iznosila 180.043 tone i za 6% je veća u odnosu na otkupljenu količinu mlijeka iz prethodne godine.

7.1.3. Prerada mlijeka i proizvodnja mliječnih proizvoda

Ukupni kapaciteti prerade mlijeka su oko 350 miliona litara, a iskorišćenost mljekarskih kapaciteta iznosi u prosjeku oko 60%. Ukupna količina mlijeka i mliječnih proizvoda koju su mljekare u Bosni i Hercegovini proizvele u toku 2024. godine je iznosila 231.951 tona te je proizvodnja veća za 8% u odnosu na onu iz prethodne godine.

Struktura proizvodnog programa je ostala ista i u 2024. godini te je konzumno mlijeko (punomasno, obrano, djelimično obrano mlijeko) vodeći proizvod sa učešćem od 59% u ukupnoj proizvodnji proizvodnog programa, zatim slijedi proizvodnja fermentisanih mliječnih proizvoda sa učešćem od 26%, pavlaka sa učešćem od 11%, kravljji sir sa 4%, te maslac i ostali žutomasni proizvodi sa 1%. Tokom 2024. godine mljekare su proizvele 137.256 tona konzumnog mlijeka, 59.208 tona fermentisanih mliječnih proizvoda, 24.359 tona pavlake, 9.174 tone kravljeg sira i 1.954 tone maslaca i ostalih žutomasnih proizvoda. U poređenju sa

proizvodnjom iz prethodne godine povećanje proizvodnje je evidentno u proizvodnji konzumnog mlijeka za 11%, zatim fermentisanih mliječnih proizvoda za 6%, maslaca i ostalih žutomasnih proizvoda za 2%, dok je proizvodnja kravljeg sira i pavlake ostala na nivou proizvodnje kao i prethodne godine.

Tabela 20. Proizvodnja mlijeka i ostalih mliječnih proizvoda u mljekarama u BiH (u tonama)

Proizvodi	2023	2024	Indeks 2024/2023
Konzumno mlijeko	124.209	137.256	111
Pavlaka (vrhnje)	24.019	24.359	101
Fermentisani mliječni proizvodi	55.831	59.208	106
Maslac i ostali žuto-masni proizvodi	1.920	1.954	102
Kravljji sir	9.145	9.174	100
Ukupno	215.124	231.951	108

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Kada je riječ o proizvodnji mliječnih proizvoda u mljekarama u Republici Srpskoj u 2024. godini je u odnosu na 2023. godinu povećana proizvodnja maslaca i ostalih žutomasnih proizvoda za 8%, fermentisanih mliječnih proizvoda za 4%, pavlake za 3%, dok je istovremeno zabilježeno smanjenje proizvodnje konzumnog mlijeka za 1%, a proizvodnja kravljeg sira je ostala na nivou proizvodnje kao i prethodne godine.

Tabela 21. Proizvodnja mlijeka i ostalih mliječnih proizvoda u Republici Srpskoj i Federaciji Bosne i Hercegovine (u tonama)

Kategorije proizvoda	Republika Srpska		Indeks 2023/2022
	2023	2024	
Konzumno mlijeko	30.280	30.049	99
Pavlaka (vrhnje)	8.527	8.791	103
Fermentisani mliječni proizvodi	26.912	27.942	104
Maslac i ostali žuto-masni proizvodi	270	291	108
Kravljji sir	3.789	3.787	100
Ukupno	69.778	70.860	102
Kategorije proizvoda	Federacija Bosne i Hercegovine		Indeks 2024/2023
	2023	2024	
Konzumno mlijeko	93.929	107.207	114
Pavlaka (vrhnje)	15.492	15.568	100
Fermentisani mliječni proizvodi	28.919	31.266	108
Maslac i ostali žuto-masni proizvodi	1.650	1.663	101
Kravljji sir	5.356	5.387	101
Ukupno	145.346	161.091	111

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske i Federalni zavod za statistiku

U proizvodnji mliječnih proizvoda u mljekarama Federacije Bosne i Hercegovine povećanje proizvodnje je zabilježeno u proizvodnji konzumnog mlijeka za 14%, fermentisanih mliječnih proizvoda za 8%, maslaca i ostalih žutomasnih proizvoda za 1%, kravljeg sira za 1%, dok je proizvodnja pavlake ostala na istom nivou proizvodnje kao i prethodne godine.

7.2.PROIZVODNJA JAJA I MESA PERADI

7.2.1. Proizvodnja jaja

U 2024. godini proizvodnja kokošijih jaja je iznosila 719,1 milion komada od čega je u Republici Srpskoj proizvedeno oko 417,1 miliona komada, 295,3 miliona komada u Federaciji Bosne i Hercegovine i oko 6,7 miliona komada u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine.

Tabela 22. Broj kokoši nosilja i proizvodnja jaja u Republici Srpskoj, Federaciji Bosne i Hercegovine i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine

	Republika Srpska		Federacija Bosne i Hercegovine		Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine	
	2023	2024	2023	2024	2023	2024
Broj kokoški nosilja (milion komada)	2,1	2,1	1,6	1,6	0,03	0,03
Ukupan broj jaja (milion komada)	470,7	417,1	291,8	295,3	6,5	6,7
Broj jaja po kokoški nosilji	223	195	186	182	197	206

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske i Federalni zavod za statistiku, Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Ukupna proizvodnja kokošijih jaja je u poređenju sa proizvodnjom iz prethodne godine manja za 6% obzirom da je broj snesenih jaja po kokoši nosilici sa prosječnih 193 komada manji nego prethodne godine. Takođe, manja proizvodnja kokošijih jaja od 11% je zabilježena u Republici Srpskoj, dok je u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine za 3% i Federaciji Bosne i Hercegovine svega 1%. Na smanjenje ukupne količine proizvedenih jaja u Republici Srpskoj je uticalo smanjenje prosječnog broja snesenih jaja po koki nosilji i to za 28 komada ili 13% u poređenju sa prethodnom godinom.

7.2.2. Klanje peradi u klanicama i neto proizvodnja mesa

Proizvodnja peradarskog mesa jedna je od vodećih proizvodnji mesa u Bosni i Hercegovini. Oko 80% neto mase svježeg mesa u klanicama u Bosni i Hercegovini čini upravo meso peradi. Ekspanzija proizvodnje uslijedila je nakon dobijanja dozvole za izvoz piletine na tržište i Evropske unije te su se povećali kapaciteti proizvodnje i broj peradi, posebno brojlera koja se kolju u klanicama. U toku 2024. godine u klanicama je zaklano 44,6 miliona peradi od kojih je dobivena neto količina mesa iznosila 73.994 tone. Udio neto količine proizvedenog mesa peradi u klanicama u Republici Srpskoj u ukupnoj proizvodnji iznosi 34%. Broj zaklane peradi u klanicama tokom 2024. godine je iznosio 13,7 miliona komada od kojih je dobijeno 24.845 tona svježeg mesa peradi. Broj zaklane peradi i neto količina mesa dobijena u klanicama nije odstupala u odnosu na prethodnu godinu.

Tabela 23. Zaklana perad u klanicama i neto težina zaklane peradi u Republici Srpskoj i Federaciji Bosne i Hercegovine

Perad	2023		2024		Indeks 2024/2023	
	Miliona komada	Neto težina (tona)	Miliona komada	Neto težina (tona)	Miliona komada	Neto težina (tona)
Republika Srpska	13,6	24.409	13,7	24.845	101	102
Federacija Bosne i Hercegovine	31,0	47.771	30,9	49.099	100	103
Ukupno	44,6	72.180	44,6	73.944	100	102

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske i Federalni zavod za statistiku

Što se tiče Federacije Bosne i Hercegovine broj zaklane peradi u klanicama iznosio je 31 milion komada od kojih je dobijena neto težina svježeg mesa peradi od 49.099 tona. Broj zaklane peradi je ostao isti kao i prethodne godine, a proizvodnja mesa je bila tek 3% veća u odnosu na podatke iz prethodne godine.

7.3.PROIZVODNJA MEDA

Nestabilno vrijeme tokom proljetnih mjeseci sa dosta kiše i sušno ljeto odrazilo se na manji prinos i proizvodnju meda tokom 2024. godine. Prosječan prinos meda od 7,9 kg po košnici uticao je na ostvarenu proizvodnju od 3.464 tona što je oko 3% manje nego prethodne godine.

Tabela 24. Broj košnica i proizvodnja meda u Bosni i Hercegovini (2023-2024. godina)

	2023	2024	Indeks 2024/2023
Broj košnica	421.341	439.032	104
Proizvodnja meda (u tonama)	3.578	3.464	97
Prinos meda po košnici (u kg)	8,5	7,9	93

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske i Federalni zavod za statistiku, Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

U ukupnoj proizvodnji meda, oko 61% proizvodnje se ostvaruje u Federaciji, 34% u Republici Srpskoj i 5% u Distriktu Brčko Bosne i Hercegovine. U Federaciji Bosne i Hercegovine ostvarena je proizvodnja meda 2.134 tone iz 264.660 košnica iz kojih je ostvaren prosječan godišnji prinos od 8,1 kg po košnici.

Tabela 25. Proizvodnja meda u Republici Srpskoj, Federaciji Bosne i Hercegovine i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine (2024-2023. godina)

Republika Srpska	2023	2024	Indeks 2024/2023
Broj košnica	153.000	165.000	108
Proizvodnja meda (u tonama)	1.320	1.164	88
Prinos meda po košnici (u kg)	8,6	7,1	82
Federacija Bosne i Hercegovine	2023	2024	Indeks 2024/2023
Broj košnica	259.041	264.660	102
Proizvodnja meda (u tonama)	2.104	2.134	101
Prinos meda po košnici (u tonama)	8,1	8,1	100
Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine	2023	2024	Indeks 2024/2023
Broj košnica	9.450	9.372	99
Proizvodnja meda (u tonama)	165	166	101
Prinos meda po košnici (u kilogramima)	18	18	100

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske i Federalni zavod za statistiku, Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Iako je u Republici Srpskoj u toku 2024. godine broj košnica pčela veći za 8% u poređenju sa prethodnom godinom ostvarena je proizvodnja meda 1.164 tone i manja je za 12% u poređenju sa proizvodnjom iz prethodne godine. Takođe, i prinos meda po košnici od 7,1 kilograma je manji za 18%.

Kada je riječ o proizvodnji meda u Brčko Distriktu BiH proizvodnja meda je ostala na nivou proizvodnje od 166 tona kao i prethodne godine. Takođe, i broj košnica pčela od 9.327 i prinos meda od 18 kg po košnici je ostao nepromijenjen.

Na pijacama širom Bosne i Hercegovine tokom 2024. godine prodato je 70.714 kilograma meda u vrijednosti od 1,5 milion KM. Prosječna cijena meda po kilogramu je iznosila 21,5 KM.

7.4.KLANJE STOKE I PERADI U KLANICAMA I NETO PROIZVODNJA MESA

7.4.1. Klanje stoke u klanicama i neto proizvodnja mesa

U klanicama u Bosni i Hercegovini je tokom 2024. godine zaklano 76.110 grla svinja, 63.718 grla ovaca i 38.616 grla goveda. Broj zaklanih ovaca je bio manji za 24%, svinja za 18%, a goveda za 4% te je samim tim i manja neto težina zaklanih grla ovaca za 21%, svinja za 20% i goveda za 3% u poređenju sa prethodnom godinom. Imajući u vidu značajno smanjenje broja zaklanih ovaca i svinja, i u nešto manjem procentu goveda samim tim je smanjena ukupna proizvodnja svježeg mesa u klaonicama za 11% u poređenju na ostvarenu proizvodnju iz prethodne godine.

Tabela 26. Broj zaklanih životinja i neto proizvodnja mesa u klaonicama u Bosni i Hercegovini

Kategorije	2023		2024		Indeks 2024/2023	
	Broj grla	Neto težina (tona)	Broj grla	Neto težina (tona)	Broj grla	Neto težina (tona)
Goveda	40.044	10.125	38.616	9.792	96	97
Ovce	84.186	1.365	63.718	1.083	76	79
Svinje	93.236	6.819	76.110	5.460	82	80
Ukupno	217.466	18.309	178.444	16.335	82	89

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Proizvodnja govedeg mesa - Poskupljenje proizvodnje tovnih grla uticao je i na rast njihove otkupne cijene zbog čega su prerađivačka industrija i klanice umjesto domaćih grla potrebe podmirivale uvozom žive stoke ili mesa. Ukupan broj zaklanih goveda u klanicama u Bosni i Hercegovini iznosio je 38.616 grla i manji je za 1.428 grla što se odrazilo i na manju neto dobijenu količinu svježeg mesa goveda od 9.792 tone.

Takođe, i u Federaciji Bosne i Hercegovine broj zaklanih goveda, kao i neto težina govedeg mesa je zabilježila pad sa 30.513 grla i proizvodnju mesa od 7.713 tona koliko je iznosila u 2023. godini na 28.113 grla zaklanih goveda i proizvodnju mesa od 7.196 tona. Broj zaklanih goveda je bio manji za 8%, a proizvodnja mesa za 7%.

Slična je situacija je i u Republici Srpskoj po pitanju proizvodnje govedeg mesa. Broj zaklanih goveda bilježi pad, što korespondira sa smanjenjem ukupnog broja goveda. Tokom 2024. godine broj zaklanih goveda je manji za 211 grla ili 2%, a neto proizvodnja mesa zaklanih goveda je manje više jednaka neto proizvodnji iz prethodne godine od 2.360 tona.

U klaonicama u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine tokom 2024. godine je zaklano 341 grla goveda što je za 4% više nego prethodne godine. Što se tiče ostvarene neto proizvodnje govedeg mesa iznosila je 81 tone i bila je neznatno veća i to za 1% u odnosu na proizvodnju iz prethodne godine.

Proizvodnja svinjskog mesa u Bosni i Hercegovini je u cjelini usmjerena za domaće tržište, i to za potrošnju u svježem stanju i kratkotrajnim prerađevinama. Na situaciju svinjskog mesa uticala je pojava **afrička svinjske kuge kako u zemljama okruženja, a kasnije i na** domaćem tržištu što se odrazilo direktno na smanjenje stočnog fonda, manji otkup žive stoke zbog previsoke cijene prasadi i tovnih svinja, kao i kupovnu cijenu i svježeg svinjskog mesa. Virus afričke kuge svinja desetkovao je svinjarski sektor u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine što pokazuju i ukupni podaci o broju zaklanih svinja i ostvarene neto proizvodnje svinjskog mesa u klanicama. Naime, ukupan broj zaklanih svinja u Bosni i Hercegovini u

klanicama tokom 2024. godine je manji za 18% a neto proizvodnja mesa za 20%. Na ukupnu neto proizvodnju svinjskog mesa svakako je imao značajan pad broja zaklanih svinja kako u Republici Srpskoj tako i Federaciji BiH i Distriktu Brčko BiH. Naime ukupan broj svinja koji je zaklan u klanicama u Republici Srpskoj tokom 2024. godine je iznosio 53.789 grla i manji je za 25%, a dobijena neto težina svježeg mesa od 3.757 tona je manja za 24%. Kada je riječ o Federaciji Bosne i Hercegovine, u klaonicama je zaklano 14.773 grla svinja što je manje za 16% u poređenju sa brojem zaklanih svinja u prethodnoj godini. Neto proizvedena količina mesa od 1.315 tona je bila manja za 18% u odnosu na proizvodnju iz prethodne godine. Takođe, broj zaklanih svinja u klaonicama u Brčko Distriktu BiH je zabilježio pad za 20 grla ili 17% što se odrazilo na proizvodnju od 6 tona što je u odnosu na proizvodnju iz prethodne godine manje za 33%.

Ovčije meso – Ukupan broj zaklanih ovaca u klanicama u Bosni i Hercegovini je iznosio 63.718 grla, a ostvarena neto količina svježeg mesa 1.083 tona. Obzirom da je broj zaklanih ovaca manji za 24% u poređenju sa brojem zaklanih ovaca iz prethodne godine posleđično smanjena je neto proizvedena količina ovčijeg mesa za 21%. Posmatrajući stanje u proizvodnji ovčijeg mesa u klanicama u Republici Srpskoj dobivena neto količina mesa je iznosila 124 tone i znatno je manja i to za 10 tona u poređenju sa proizvedenom neto količinom iz prethodne godine koja je iznosila 134 tone. Na manju proizvodnju neto mesa je uticao pad broja zaklanih ovaca za 820 grla ili 11% u poređenju sa brojem zaklanih grla iz prethodne godine. Takođe, i u Federaciji BiH jednako kao i Republici Srpskoj proizvodnja ovčijeg mesa je zabilježila drastično smanjenje u poređenju sa prethodnom godinom obzirom da je broj zaklanih ovaca smanjena za 19.638 grla, a samim tim i proizvodnja umanjena za 271 tonu ili 22%.

Tabela 27. Klanje stoke i neto proizvodnja mesa u klaonicama u Republici Srpskoj, Federaciji Bosne i Hercegovine i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine

Republika Srpska	2023		2024		Indeks 204/2023	
	Broj grla	Neto težina (u tonama)	Broj grla	Neto težina (u tonama)	Broj grla	Neto težina (u tonama)
Goveda	9.200	2.330	8.989	2.360	98	101
Ovce	7.531	134	6.711	124	89	93
Svinje	71.959	4.979	53.789	3.757	75	76
Ukupno	88.690	7.442	68.991	6.312	78	85
Federacija Bosne i Hercegovine	2023		2024		Indeks 2024/2023	
	Broj grla	Neto težina (u tonama)	Broj grla	Neto težina (u tonama)	Broj grla	Neto težina (u tonama)
Goveda	30.513	7.713	28.113	7.196	92	93
Ovce	76.645	1.234	57.007	963	74	78
Svinje	21.156	1.833	14.773	1.315	84	72
Ukupno	128.314	10.780	99.893	9.474	80	88
Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine	2023		2024		Indeks 2024/2023	
	Broj grla	Neto težina (u tonama)	Broj grla	Neto težina (u tonama)	Broj grla	Neto težina (u tonama)
Goveda	327	80	341	81	104	101
Svinje	114	9	94	6	83	67
Ukupno	441	89	435	87	99	98

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske i Federalni zavod za statistiku, Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

8. PREHRAMBENA INDUSTRIJA

8.1. Prehrambena industrija u Republici Srpskoj

Mlinsko-pekarska industrija - Prema podacima iz Centralnog registra objekata koji posluju hranom ukupan broj registrovanih subjekata u mlinsko-pekarskoj industriji je 247. Prema istom izvoru broj zaposlenih radnika u ovoj grani industrije iznosi 2.917.

Broj registrovanih subjekata u oblasti mlinske industrije iznosi 22, sa ukupno 302 zaposlena radnika. Registrovano je i sedam subjekata sa malim obimom proizvodnje, koji zapošljavaju 12 radnika. Ukupan instalisani kapacitet iznosi 270.500 tona na godišnjem nivou, uz iskorišćenost navedenog kapaciteta od oko 50%.

Broj registrovanih subjekata u oblasti pekarske industrije iznosi 218, sa ukupno 2.603 zaposlena radnika. Prosječan instalisani godišnji kapacitet proizvodnje iznosi 306 t, uz iskorišćenost istog od oko 60%.

Konditorska industrija - Prema podacima iz Centralnog registra objekata koji posluju hranom u Republici Srpskoj u ovoj grani prehrambene industrije registrovana su dva industrijska kapaciteta sa ukupno 665 zaposlenih radnika. Ukupan instalisani kapacitet iznosi 26.000 tona na godišnjem nivou, uz iskorišćenost navedenog od oko 65%.

Prerada voća i povrća - Prema podacima iz Centralnog registra objekata koji posluju hranom u Republici Srpskoj registrovano je šest industrijskih kapaciteta koji obavljaju djelatnost prerade voća i povrća sa ukupnim instalisanim godišnjim kapacitetom prerade cca 85.000 t, uz iskorišćenost navedenog od oko 40%, sa ukupno zaposlenih 325 radnika. Takođe postoji i oko 30 kapaciteta zanatskog tipa prosječnog instalisanog kapaciteta 180 t na godišnjem nivou, uz iskorišćenost navedenog od oko 60%, sa ukupno zaposlenih oko 60 radnika.

Vode i osvježavajuća bezalkoholna pića - Prema podacima iz Centralnog registra objekata koji posluju hranom u Republici Srpskoj registrovana su četiri značajna industrijska kapaciteta koja obavljaju djelatnost proizvodnje voda i osvježavajućih bezalkoholnih pića ukupnog instalisanog kapaciteta oko 120.000.000 litara na godišnjem nivou, uz iskorišćenost navedenog od oko 60%. Isti zapošljavaju ukupno 123 radnika.

Proizvodnja piva - Prema podacima iz Centralnog registra objekata koji posluju hranom u Republici Srpskoj postoji samo jedan industrijski kapacitet u oblasti proizvodnje piva. Ukupan godišnji instalisani kapacitet iznosi 1.000.000 hl uz iskorišćenost istog od oko 35%. Broj zaposlenih radnika iznosi 225. Pored navedenog industrijskog kapaciteta registrovano je i deset zanatskih „kraft“ pivara, sa 14 zaposlenih radnika, ukupnog instalisanog godišnjeg kapaciteta cca 200.000 l, uz iskorišćenost istog od oko 70%.

Proizvodnja jakih alkoholnih pića - Prema podacima iz Registra jakih alkoholnih pića u Republici Srpskoj imamo 107 registrovanih proizvođača jakih alkoholnih pića. Ukupan broj zaposlenih radnika u ovoj oblasti je oko 210. Prema istom izvoru ostvarena godišnja proizvodnja u ovoj oblasti iznosi oko 1.300.000 litara, što predstavlja oko 65% od ukupno instalisanih kapaciteta (2.000.000 litara).

Proizvodnja vina - Prema podacima iz Vinarskog registra u Republici Srpskoj imamo 43 registrovane vinarije. Ukupan broj zaposlenih radnika o ovoj oblasti je oko 70. Ukupna proizvodnja vina na godišnjem nivou iznosi oko 3.500.000 litara, što predstavlja oko 70% od ukupno instalisanih kapaciteta (5.000.000 litara).

Proizvodnja ostalih prehrambenih proizvoda (kečap, paradajz pire, majonez, umaci, začini, čaj, kafa i sl.) - Prema podacima iz Centralnog registra objekata koji posluju hranom u Republici Srpskoj postoje tri značajnija kapaciteta iz ove oblasti. Njihov ukupan instalisani kapacitet iznosi 24.500 tona gotovih proizvoda na godišnjem nivou, uz iskorišćenost istog od oko 80%. Broj zaposlenih radnika iznosi 229.

8.2. Prehrambena industrija u Federaciji Bosni i Hercegovine

Prema podacima Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva ostvarena proizvodnja u 2024. godini u odnosu na 2023, u oblasti proizvodnje prehrambenih proizvoda u Federaciji BiH je veća oko 8%. Najzastupljenije grane prehrambene industrije u Federaciji BiH su: proizvodnja i prerada mlijeka i mliječnih prerađevina, prerada mesa i mesnih prerađevina, prerada žitarica i proizvodnja brašna, prerada voća i povrća, proizvodnja vode, piva, vina i bezalkoholnih pića. Kapaciteti privrednih društava koja se bave proizvodnjom prehrambenih proizvoda u Federaciji je veoma nizak i to ispod 50%, sa izuzetkom proizvodnje keksa i vafla obzirom da je procenat iskorišćenosti kapaciteta više od 70% i proizvodnje bezalkoholnih pića neznatno viši od 50%.

U 2024. godini najniži stepen iskorišćenosti kapaciteta je zabilježen u proizvodnji vina (20%) i piva (20%), i preradi voća i povrća (20%), proizvodnji mineralne vode (23%), i proizvodnji sokova od povrća i voća oko 35%. Najviši stepen iskorišćenosti kapaciteta je zabilježen u proizvodnji keksa i vafla i to 74%, proizvodnji bezalkoholnih pića 50%, zatim preradi mlijeka 48%, preradi mesa 47%, i mlinskoj industriji 45%.

Tabela 28. Instalisani kapaciteti i ostvarena proizvodnja u prehrambenoj industriji Federacije BiH za 2024. godinu

Grana prehrambene industrije	Jedinica mjere	Instalisani kapaciteti	Iskorišćenost kapaciteta
Mlinska industrija	Tona	302,150	45%
Prerada mlijeka	000 litara	400.00	48 %
Prerada mesa	Tona	169.000	47%
Prerada voća i povrća	Tona	15.000	20%
Sokovi od voća i povrća	Tona	136.510	35%
Proizvodnja keksa i vafla	Tona	22.400	74%
Proizvodnja piva	000 litara	150.000	20%
Proizvodnja vode	000 litara	501.000	24%
Proizvodnja bezalkoholnih pića	000 litara	366.000	51%
Proizvodnja vina	000 litara	26.400	20%

Izvor: Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva

Veliki problem sa kojim se suočava prehrambena industrija u Federaciji BiH je nerazvijenost komplementarnih industrija što utiče na njenu zavisnost od uvoza većine potrebnih ulaznih sirovina.

8.3. Prehrambena industrija u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine

Udio prehrambene industrije u Bruto domaćem proizvodu (BDP) Brčko distrikta BiH iznosi 44,422 KM odnosno 3,77%. Zastupljene grane prehrambene industrije su: (proizvodnja ulja, šećera, brašna, hljeba, pekarskih proizvoda, kafe i čaja, keksa i proizvodnja stočne hrane).

Registrovane prehrambene kompanije na području Brčko distrikta BiH prema podacima Privredne komore Brčko distrikta Bosne i Hercegovine su date u nastavku kako slijedi:

- Agragold d.o.o. – trgovina na veliko mlijekom, jajima, jestivim uljem i masnoćama, zaposlenih 17,
- Bimal d.d. – proizvodnja rafiniranih ulja i masti i proizvodnja sirovih ulja i masti, zaposlenih 306 ,
- Studen-agrana d.o.o. – proizvodnja šećera, zaposlenih 141,
- Biljana d.d. – prerada čaja i kafe, zaposlenih 26,
- Bosnaplod d.o.o. Brčko distrikt BiH – proizvodnja, otkup i prerada koštunjicavog i jagodičastog voća, zaposlenih 21,
- Briž d.o.o. – proizvodnja i pakovanje začina, začinskih smjesa, zrnasto-praškastih i ostalih proizvoda, zaposlenih 33,
- Fruit planet d.o.o. – ostala prerada i konzerviranje voća i povrća, zaposlenih 1,
- Danim d.o.o. – proizvodnja dvopeka i kekisa, proizvodnja trajnih peciva i kolača,
- Golman d.o.o. – prerada i konzerviranje mesa, zaposlenih 1,
- Tim star s.p. – proizvodnja proizvoda od mesa i peradi, zaposlenih 9,
- Maočanka-commerce d.o.o. – trgovina, otkup, prerada ljekovitog i aromatičnog bilja, šumskih plodova i voća, zaposlenih 13,
- Mingos-coffe d.o.o. – proizvodnja, promet, trgovina i usluge, zaposlenih 23,
- Navitera d.o.o. – uzgoj bobičastog, orašastog i ostalog voća, zaposlenih 16,
- Pekara Gold s.p. – proizvodnja hljeba, svježih peciva i kolača, zaposlenih 4,
- Mlin Vujičić s.p. – proizvodnja mlinskih proizvoda, zaposlenih 2,
- Pekara Magistrala s.p. – proizvodnja hljeba, svježih peciva i kolača,
- Voćar d.o.o. – proizvodnja konditorskih proizvoda, zaposlenih 30.

9. UZGOJ I PROIZVODNJA KONZUMNE RIBE U BOSNI I HERCEGOVINI

Ukupna proizvodnja konzumne slatkovodne ribe u 2024. godini je iznosila 4.775 tona i veća je za 22% u odnosu na 2023. godinu. Od ukupne količine proizvedene slatkovodne konzumne ribe oko 94% se odnosilo na pastrmku, 5% se odnosilo na šarana i 1% na ostale slatkovodne ribe. U 2024. godini je zabilježeno značajno povećanje proizvodnje šarana i to za 112%, ostale slatkovodne ribe za 28% i pastrmke za 19% u poređenju sa proizvedenom količinom iz prethodne godine.

Tabela 29. Proizvodnja konzumne ribe i školjkaša u Bosni i Hercegovini (2023-2024)

Vrste ribe	2023	2024	Indeks 2024/2023
Pastrmka (tona)	3.767	4.492	119
Šaran (tona)	123	261	212
Ostale slatkovodne ribe (tona)	17	22	128
Morska riba	z	z	z
Školjkaši	-	-	-

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

z-povjerljiv podatak, -nema pojave

U 2024. godini površina pastrmskih ribnjaka u eksploataciji u Bosni i Hercegovini iznosila je 114.792 m² što je u poređenju sa ukupnom površinom iz prethodne godine više za 3%. Što se tiče šaranskih ribnjaka površine su znatno povećane sa 2.043 hektara, koliko su iznosile 2023.

godine, na 3.295 hektara što je za 1.252 hektara ili 61% više. Površine za kaveze za eksploataciju ribe su takođe zabilježile povećanje za 4%.

Tabela 30. Struktura objekata u eksploataciji u Bosni i Hercegovini

Objekti u eksploataciji	2023	2024	Indeks 2024/2023
Pastrmski ribnjaci (m ²)	110.997	114.792	103
Šaranski ribnjaci (ha)	2.042	3.295	161
Kavezi (m ³)	93.550	97.108	104

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Ukupni kapaciteti pastrmskih ribnjaka za proizvodnju ribe u Republici Srpskoj su iznosili 57.630 m² i šaranskih ribnjaka 2.045 hektara.

Tabela 31. Proizvodnja konzumne ribe u Republici Srpskoj

Vrsta ribe	2023	2024	Indeks 2024/2023
Šaran	100	256	256
Pastrmka	1.570	2.126	135
Ostala riba	13	19	146
Ukupno	1.683	2.401	143

Izvor: Republički zavod za statistiku Republike Srpske

Proizvodnja konzumne ribe u ribnjacima Republici Srpskoj u 2024. godini je iznosila 2.401 tone i znatno je veća i to za 817 tona ili 43% u odnosu na proizvodnju iz prethodne godine od 1.683 tone. U ukupnoj proizvodnji ribe tokom 2024. godine proizvodnja pastrmke činila je 89%, proizvodnja šarana 11% i proizvodnja ostale ribe 0,8%. Značajno povećanje proizvodnje je zabilježeno u proizvodnji šarana i to za 156%, ostale ribe za 46% i pastrmke za 35% u odnosu na prethodnu godinu.

Prema raspoloživim statističkim podacima o kapacitetima za uzgoj ribe u Federaciji Bosne i Hercegovine za 2024. godinu, pastrmski ribnjaci zauzimaju površinu od 57.162 m², dok za šaranske i druge kategorije ribnjaka podaci nisu objavljeni.

Tabela 32. Uzgoj i proizvodnja slatkovodne i morske ribe u Federaciji Bosne i Hercegovine

Godina	2023	2024	Indeks 2024/2023
Slatkovodna riba			
Pastrmka (tona)	2.256	2.413	107
Ostala riba (tona)	28	8	
Ukupno (tona)	2.284	2.422	106
Morska riba			
Orada (tona)	71	66	93
Lubin (tona)	34	42	122
Ukupno (tona)	106	108	102

Izvor: Federalni zavod za statistiku Bosne i Hercegovine

Ukupna proizvodnja slatkovodne ribe u Federaciji Bosne i Hercegovine tokom 2024. godine je iznosila 2.422 tone, što predstavlja povećanje proizvodnje za 6% u odnosu na prethodnu godinu. Ukupna proizvodnja pastrmke iznosi 2.413 tona i u odnosu na prošlu godinu je manja za 7%, a proizvodnja ostale slatkovodne ribe iznosi 8 tona i manja je za 71% u odnosu na

prethodnu godinu. Ukupna proizvodnja morske ribe iznosi 108 tona i veća je za 2% u odnosu na prethodnu godinu. Proizvodnja orade manja je za 7%, dok je proizvodnja lubina veća za 22%.

U Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine uzgajaju se šaran, som, pastrmka i tolstobik. Prema podacima iz baze za podsticaje u poljoprivredi za 2024. godinu Odjeljenja za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu ukupna prijavljena površina pod ribnjacima je 3,31 hektar.

10.SPOLJNOTRGOVINSKA RAZMJENA POLJOPRIVREDNO PREHRAMBenIH PROIZVODA

Dinamika spoljnotrgovinske razmjene poljoprivredno-prehrambenih proizvoda tokom 2024. godine nije značajno odstupala od prethodne godine uzimajući u obzir da je nastavljen rast cijena sirovina i energenata, visoke cijene hrane, povećan uvoz, rast deficita i dr.

Iako i izvoz kao i uvoz bilježe rast razlika u vrijednosti od 3,80 milijardi KM ukazuje na činjenicu da BiH ne proizvodi dovoljno hrane da bi zadovoljila potrebe sopstvenog stanovništva i nedostaje joj dovoljnih količina sirovina za preradu. Povećanje vrijednosti uvoza i izvoza poljoprivredno prehrambenih proizvoda je uzrokovano porastom uvoznih, odnosno izvoznih cijena (jediničnih vrijednosti) i to naročito usljed rasta cijena sirovina i energenata.

Tabela 33. Spoljnotrgovinska razmjena poljoprivredno-prehrambenih proizvoda* Bosne i Hercegovine sa svijetom (2023-2024.godina), milijardi KM

	2023	2024
Uvoz	4,47	4,91
Izvoz	1,01	1,10
Obim spoljnotrgovinske razmjene	-3,46	-3,80
Deficit	4,47	4,91
Pokrivenost uvoza izvozom (%)	23%	22%

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

* Poljoprivredni proizvodi su razvrstani po STO klasifikaciji

Prema privremenim podacima Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine porast indeksa izvoznih cijena za 2024. godinu, u poređenju sa baznom 2021. godinom, je zabilježeno kod biljnih i stočarskih proizvoda za 21,6%, prehrambenih proizvoda za 20,2%, ribe i ostalih ribljih proizvoda za 33,5%, i pića za 30%. Što se tiče indeksa uvoznih cijena došlo je do porasta jediničnih vrijednosti kod biljnih i stočarskih proizvoda za 24,4%, ribe i ribljih proizvoda za 15,6%, prehrambenih proizvoda za 29,6%, pića za 32,7%, i duvanskih proizvoda za 41,5%. Na osnovu podataka Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine posmatrajući prosječno kretanje indeksa potrošačkih cijena u Bosni i Hercegovini u 2024. godini u odnosu na prosjek 2023. godine, možemo zaključiti da je u tom periodu zabilježena prosječna inflacija od 1,7%.

Posmatrajući stope inflacije u 2024.godini u odnosu na one iz 2023. godine prema namjeni potrošnje, primjetićemo da je u 2024. godini zabilježen prosječan rast cijena u odjeljcima hrana 1,6%, bezalkoholna pića 6,7%, alkoholna pića 5,7% i duvan 3,8%.

Obim spoljnotrgovinske razmjene poljoprivredno-prehrambenih proizvoda Bosne i Hercegovine sa svijetom u 2024. godini je dostigao rekordnih 6,01 milijardi KM, sa deficitom u vrijednosti od 3,80 milijardi KM.

Izvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz Bosne i Hercegovine na inostrana tržišta je iznosio 1,10 milijardu KM, dok je vrijednost uvoza znatno veća i iznosila je 4,91 milijardi KM. U poređenju sa prethodnom godinom izvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda je zabilježio povećanje za 9%, dok je vrijednost uvoza veća za 10%. Imajući u vidu rast vrijednosti uvoza i izvoza zabilježeno je i povećanje vrijednosti deficita za 340 miliona KM, odnosno za 10% u poređenju sa deficitom iz prethodne godine.

Stopa pokrivenosti uvoza izvozom je iznosila 22%, te je zabilježen pad stope pokrivenosti uvoza izvozom za 1% u odnosu na prethodnu godinu.

Posmatrajući grupacije zemalja, odnosno tržišta na koja se izvoze poljoprivredno-prehrambeni proizvodi tokom 2024. godine oko 45% ukupne vrijednosti izvoza je plasirano na tržište Evropske unije, zatim slijedi CEFTA sa učešćem od 42%, dok je izvoz na ostala tržišta u ukupnom izvozu imao udio od 13%.

Kada je riječ o uvozu oko 56% poljoprivredno-prehrambenih proizvoda je na tržište Bosne i Hercegovine uvezeno iz Evropske unije, zatim slijedi CEFTA sa učešćem od 28%, dok je uvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda sa ostalih tržišta u ukupnom uvozu imao udio od 17%.

Evropska unija - Sa ukupnom vrijednosti uvoza od 2,8 milijardi i izvoza od 495 miliona KM Evropska unija je najznačajniji trgovinski partner Bosne i Hercegovine kada je riječ o trgovinskoj razmjeni poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Uvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz Evropske unije u Bosnu i Hercegovinu je tokom 2024. godine dostigao vrijednost od 2,8 milijardi KM i veći je za 11,1% u poređenju sa uvozom iz prethodne godine.

Poljoprivredno-prehrambeni proizvodi koji su uticali na povećanje vrijednosti uvoza iz EU na tržište Bosne i Hercegovine u 2024. godini u poređenju sa prethodnom godinom su:

- preparati za pravljenje alkoholnih pića, aromatizovani i voćni sirupi i voćne baze (103 miliona KM, uvoz je za 21 milion KM veći u poređenju sa 2023. godinom)
- mineralne i gazirane vode sa šećerom ili zaslađivačima (109 miliona KM, uvoz veći za 12 miliona KM),
- prehrambeni proizvodi bez sadržaja mliječnih masti, saharoze, izoglukoze, glukoze ili skroba (84 miliona KM, uvoz je 11 miliona KM veći)
- svježe ili rashlađeni teleći trupovi i polovine (56 miliona KM, uvoz je za 10 miliona KM veći)
- svježe ili rashlađene prednje raskomadane ili neraskomadane teleće četvrtine (53 miliona KM, uvoz je za 8 miliona KM veći)
- svježe ili rashlađene prednje neraskomadane četvrtine goveđeg mesa (154 miliona KM, uvoz je za 4 miliona veći u poređenju sa 2023. godinom),

Slično i na strani izvoza, čija je vrijednost iznosila 495 miliona KM, se bilježi rast od 6,3% u poređenju sa prethodnom godinom. Poljoprivredno-prehrambeni proizvodi koji su uticali na povećanje vrijednosti izvoza iz Bosne i Hercegovine na EU tržište u 2024. godini u poređenju sa prethodnom godinom su:

- kokošija pašteta (15 miliona KM, izvoz je za 11 miliona KM veći)
- smrznute maline (27 miliona KM, izvoz veći za 10 miliona KM)
- mineralna i gazirane vode (32 miliona KM, izvoz je za 9 miliona KM veći)
- slatki keks (22 miliona KM, izvoz veći za 5 miliona KM),
- šljive (13 miliona KM, izvoz je za 3 miliona KM veći).

Obzirom na značajnu razliku vrijednosti izvoza i uvoza evidentan je deficit čija je vrijednost tokom 2024. godine iznosila 2,2 milijarde KM i veća je za 12% u odnosu na vrijednosti deficita iz prethodne godine.

Tabela 34. Spoljnotrgovinska razmjena poljoprivredno-prehrambenim proizvoda Bosne i Hercegovine po grupacijama zemalja (miliona KM)

Grupa	Parametri	2020	2021	2022	2023	2024	Rast/Pad 2024/2023
EU	Uvoz	1.633,35	1.897,82	2.266,21	2.459,85	2.732,93	↗11%
	Izvoz	325,50	434,85	502,17	465,22	494,63	↗6%
	Deficit	-1.307,85	-1.462,97	-1.764,05	-1.994,63	-2.238,30	↗12%
CEFTA	Uvoz	890,30	939,86	1.183,89	1.279,48	1.373,41	↗7%
	Izvoz	288,21	343,48	415,63	414,44	459,08	↗11%
	Deficit	-602,09	-596,38	-768,26	-865,04	-914,33	↗6%
EFTA	Uvoz	4,46	3,93	4,54	4,69	5,19	↗11%
	Izvoz	20,13	22,36	16,95	14,62	12,02	↘-18%
	Suficit	15,67	18,42	12,42	9,93	6,84	↘-31%
UoST (Turska)	Uvoz	83,23	106,01	130,12	147,86	149,84	↗1%
	Izvoz	136,19	43,78	32,57	41,33	79,56	↗92%
	Deficit	52,96	-62,24	-97,54	-106,53	-70,29	↘-34%
Ostatak svijeta	Uvoz	379,01	408,87	700,76	582,82	645,45	↗11%
	Izvoz	65,18	56,78	73,74	74,65	57,08	↘-24%
	Deficit	-313,83	-352,09	-627,02	-508,18	-588,36	↗16%
Ukupno	Uvoz	2.990,36	3.356,50	4.285,52	4.474,70	4.906,81	↗10%
	Izvoz	835,21	901,24	1.041,06	1.010,26	1.102,37	↗9%
	Deficit	-2.155,15	-2.455,26	-3.244,46	-3.464,45	-3.804,44	↗10%

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

CEFTA - Zbog blizine tržišta i tradicionalne povezanosti, region zemalja jugoistočne Evrope (CEFTA) predstavlja veoma važno tržište za izvoz kao i uvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Ukupna ostvarena vrijednost izvoza prema CEFTA partnerima u 2024. godini je iznosila 459 miliona KM (11% više od izvoza u 2023. godini), dok je vrijednost uvoza iznosila 1,4 milijarde KM (7% više nego 2023. godine), pri čemu je ostvaren deficit u iznosu od 914 miliona KM. Deficit u trgovini poljoprivrednim proizvodima sa CEFTA partnerima je u 2024. godini bio 6% veći u poređenju sa vrijednosti deficita iz prethodne godine.

Poljoprivredno-prehrambeni proizvodi koji su uticali na povećanje vrijednosti uvoza iz CEFTA-e na tržište Bosne i Hercegovine u 2024. godini u poređenju sa prethodnom godinom su:

- cigarete (112 miliona KM, uvoz je za 34 miliona KM ili 43% veći)
- mineralne i gazirane vode sa dodatim šećerom ili drugim zaslađivačima (40 miliona KM, uvoz je veći za 11 miliona KM ili 37%)
- ostala pšenica i suražica (43 miliona KM, uvoz je veći za 9 miliona KM ili 26%)
- preprati koji se koriste u ishrani životinja (42 miliona KM, uvoz je veći za 7 miliona KM ili 20%)
- osvježavajuće bezalkoholno piće koje sadrži masnoće dobivene iz mlijeka (55 miliona KM, uvoz je veći za 5 miliona KM ili 9%).

Kada je riječ o poljoprivredno-prehrambeni proizvodima koji su uticali na povećanje vrijednosti izvoza iz Bosne i Hercegovine na CEFTA tržište u 2024. godini u poređenju sa prethodnom godinom to su:

- ulje od sjemena suncokreta ili šafranike i njihove frakcije – ostalo (izvoz 55 miliona KM, izvoz je veći za 5 miliona KM ili 52%)
- smrznute maline (18 miliona KM, izvoz je 6 miliona KM ili 50% veći)
- mineralne i gazirane vode sa šećerom ili drugim zaslađivačima (16 miliona KM, izvoz je veći za 3 miliona KM ili 24%)
- mješavine i tijesta za proizvodnju pekarskih proizvoda (13 miliona KM, izvoz je za 2 miliona KM ili 22% veći)
- mlijeko sa sadržajem mliječne masti do 3% u pakovanjima do 2 litra (52 miliona KM, izvoz je za 8 miliona KM ili 18% veći)
- slatki keks (11 miliona KM, izvoz je za 2 miliona KM ili 18% veći)

EFTA - Kada je riječ o zemljama EFTA-e, ostvarena ukupna trgovina poljoprivredno-prehrambenim proizvodima u 2024. godini je iznosila 17,2 miliona KM i manja je za 2 miliona KM ili 9% u odnosu na ukupnu trgovinu iz prethodne godine. Vrijednost izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz Bosne i Hercegovine na tržište EFTA-e u 2024. godini je iznosila 12 miliona KM (18% manja od vrijednosti izvoza iz prethodne godine), dok je vrijednost uvoza iznosila 5,2 miliona KM (11% veća u odnosu na vrijednost uvoza iz prethodne godine). Poljoprivredno-prehrambeni proizvodi koji su uticali na manji izvoz iz Bosne i Hercegovine na EFTA tržište tokom 2024. godine su:

- smrznute maline (2 miliona KM, izvoz je za 34% ili milion KM manji)
- sušene gljive (3 miliona KM, izvoz je za 24% ili miliona KM manji)
- biljke i dijelovi biljaka koji se koriste u farmaciji, parfimerijama i dr (0,6 miliona KM, izvoz je za 0,1 milion KM ili 17% manji)
- smrznuto voće i orašasti plodovi jestivi nekuhani, kuhani u pari ili ključaloj vodi bez šećera (milion KM, izvoz je za 16% ili 0,2 miliona manji)
- kečap i ostali umaci od paradajza (0,5 miliona KM, izvoz je za 0,1 milion KM ili 9% manji)

Povećanje uvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvod na tržište Bosne i Hercegovine od kojih je zabilježeno povećanje u odnosu na prethodnu godinu su:

- ekstrakti, esencije i koncentрати (oko 2 miliona KM, uvoz je za 19% ili 0,2 miliona KM veći)
- suve pektinske materije (0,4 miliona KM, uvoz je za 0,1 milion ili 63% veći)
- proizvodi koji sadrže kakao sa dodatim žitaricama, voćem ili orašastim plodovima (0,9 miliona KM, uvoz je za 15% ili 0,1 milion KM veći)
- čokolade i čokoladni proizvodi punjeni ili ne (0,2 miliona KM, uvoz je za 113% ili 0,1 milion KM veći)
- preprati za prehranu životinja bez sadržaja mliječnih proizvoda, ili sa učešćem masnoće mliječnih proizvoda manjim od 10% (0,1 milion KM, uvoz je za 64 hiljade KM veći)

Iako u trgovinskoj razmjeni poljoprivredno prehrambenim proizvodima Bosne i Hercegovine sa EFTA-om ostvaruje suficit koji je 2024. godine iznosio 6,8 miliona KM, smanjen je za 31% u poređenju sa vrijednošću suficita iz prethodne godine.

Turska – Što se tiče trgovinske razmjene poljoprivredno-prehrambenim proizvoda sa Turskom tokom 2024. godine ostvarena vrijednost izvoza je iznosila 79,6 miliona KM (92% veća u odnosu na izvoz iz prethodne godine), dok je vrijednost uvoza bila znatno veća i iznosila je 149,8 miliona KM (neznatno i to 1% veća u odnosu na 2023. godinu). Poljoprivredno prehrambeni proizvodi koji su uticali na značajno povećanje izvoza na tursko tržište tokom 2024. godine u poređenju sa prethodnom godinom su:

- ulje od sjemena suncokreta ili šafranike i njihove frakcije (27 miliona KM, izvoz je veći za 25 miliona KM)
- sirovo ulje od sjemena suncokreta (22 miliona KM, izvoz je veći za 15 miliona KM ili 93%)
- suncokretovo sjeme -ostalo (0,8 miliona KM, izvoz je za 0,4 miliona KM ili 92% veći)
- brašno od obične pšenice i pira (13 miliona KM, izvoz je veći za 11 miliona KM)
- ostala pšenica (2 miliona KM, izvoz je za 0, miliona KM ili 48% veći)

Što se tiče uvoza, poljoprivredno-prehrambeni proizvodi koji dominiraju u uvozu iz Turske na tržište Bosne i Hercegovine i uticali su na blago povećanje u 2024. godinu su:

- mandarine (6 miliona KM, uvoz je za 2 miliona KM ili 42% veći)
- suvi pekarski kvasac (4 miliona KM, uvoz je za 0,4 miliona KM ili 12% veći)
- gumeni proizvodi i žele proizvodi, uključujući voćne paste u obliku proizvoda od šećera (8 miliona KM, uvoz je za 0,8 miliona KM ili 11% veći)
- paradajz svježi ili rashlađeni (12 miliona KM, uvoz je za 10% ili milion KM veći)

Kokošije meso smrznuto, isječeno na komade bez kostiju je vodeći uvozni proizvod iz Turske na tržište Bosne i Hercegovine čija je vrijednost od 12 miliona KM ostalo nepromijenjena u poređenju sa prethodnom godinom.

Obzirom da je izvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda zabilježio značajan rast, a uvoz je ostao na istom nivou vrijednosti kao i prethodne godine smanjio se deficit u trgovinskoj razmjeni za 34%.

Ostatak svijeta – Ukupna vrijednost trgovinske razmjene poljoprivredno-prehrambenim proizvodima Bosne i Hercegovine i zemalja koje čine ostatak svijeta tokom 2024. godine je iznosila 703 miliona KM od čega je izvoz iznosio 57,1 milion KM, a vrijednost uvoza 645,4 miliona KM. Vrijednost izvezenih poljoprivredno prehrambenih proizvoda iz Bosne i Hercegovine na tržište ostalih zemalja je zabilježio pad od 24%, dok se na strani uvoza bilježi rast vrijednosti uvoza za 11% u poređenju sa prethodnom godinom. Deficit u razmjeni poljoprivredno-prehrambenih proizvoda Bosne i Hercegovine sa zemljama iz ostatka svijeta je iznosio 588,4 miliona KM u 2024. godini i veći je za 16% u poređenju sa prethodnom godinom. Povećanje vrijednosti deficita od 16% je rezultat rasta vrijednosti uvoza i pada vrijednost izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda.

Proizvodi koji se uvoze na tržište Bosne i Hercegovine iz zemalja koje čine ostatak svijeta i uticali su na rast vrijednosti uvoza u 2024. godinu poređenju sa prethodnom godinom su:

- kafa sa kofeinom (138 miliona KM, uvoz je za 28 miliona KM ili 25% veći)
- svježe banane (78 miliona KM, uvoz je za 38 miliona KM ili 96% veći)
- oljušteni orasi (11 miliona KM, uvoz je za 51% ili 4 miliona KM veći)
- preparati za pripremu bezalkoholnih pića -voćne baze, voćni sirupi...(12 miliona KM, uvoz je za 23% ili 2 miliona KM veći)
- sirovo ulje suncokreta (15 miliona KM, uvoz je za 16% ili 2 miliona KM veći)

Značajno smanjen izvoza iz Bosne i Hercegovine na tržište zemalja koje čine ostatak svijeta tokom 2024. godine u odnosu na prethodnu godinu je uslijedio smanjenjem izvoza vodećih proizvoda poput:

- ulja od sjemena suncokreta ili šafranike rafinisano ili ne i njihove frakcije (15 miliona, izvoz je za 51% ili 16 miliona KM manji)
- mineralne ili gazirane vode sa dodatim šećerom ili drugim zaslađivačima (milion KM, izvoz je za 38% ili 0,8 miliona KM manji)

11. PODRŠKE ZA POLJOPRIVREDU I RURALNI RAZVOJ U BOSNI I HERCEGOVINI

11.1. Regulatorni okvir za implementaciju podrške poljoprivredi i ruralnom razvoju u Bosni i Hercegovini

Federacija Bosne i Hercegovine: Tokom 2024. godine, podrška poljoprivredi i ruralnom razvoju u Federaciji BiH implementirana je na osnovu Programa novčanih podrški u poljoprivredi i ruralnom razvoju za 2024. godinu i Pravilnika za svaki od modela podrške. U aprilu 2024. godine, Vlada Federacije BiH je usvojila Program novčanih podrški za 2024. godinu, sa kriterijima raspodjele. Prema navedenom Programu, ukupna vrijednost podrške planirana za 2024. godinu je 175 miliona KM, od čega je 27,54 miliona KM planirano za biljnu proizvodnju, 97,60 miliona KM, zatim 45,50 miliona KM za ruralni razvoj i 3,86 miliona KM za ostale vrste podrške. Planirani budžet za 2024. godinu je uvećan u odnosu na prethodnu godinu za 11 miliona KM ili 6,7%. Struktura mjera podrške poljoprivredi i ruralnom razvoju i način implementacije se nije mijenjao. Što se tiče regulatornog okvira, tokom 2024. godine usvojeni su:

- Pravilnik o uslovima i načinu ostvarivanja novčanih podrški po modelu ostalih vrsta podrški (Službeni glasnik Federacije BiH, broj 74/24),
- Pravilnik o načinu i uslovima ostvarivanja novčane podrške po modelu poticaja proizvodnji (Službeni glasnik Federacije BiH, broj 43/24)
- Pravilnik o uslovima i načinu ostvarenja novčanih podrški po modelu ruralnog razvoja (Službeni glasnik Federacije BiH, broj 33/24).

Republika Srpska: Tokom 2024. godine, podrška poljoprivredi i ruralnom razvoju u Republici Srpskoj je implementirana na osnovu „Plana korišćenja sredstava za podsticanje razvoja poljoprivrede i sela“¹, „Pravilnika o uslovima i načinu ostvarivanja novčanih podsticaja za razvoj poljoprivrede i sela“² i „Pravilnika o uslovima i načinu ostvarivanja novčanih podsticaja za kapitalne investicije u poljoprivrednoj proizvodnji u 2024. godini“³. Analizom istog, evidentno je da nije bilo značajnijih izmjena u pogledu mjera podrške koje su planirane, te mehanizma implementacije istih u poređenju sa onim iz 2023. godine. Prema Planu korišćenja sredstava, za podršku poljoprivredi i ruralnom razvoju tokom 2024. godine, planirano je 180 miliona KM, što predstavlja isti iznos podrške u odnosu na godinu ranije. Struktura budžeta je bila slična kao i ranijih godina i podijeljena je kako slijedi:

- Podrška tekućoj proizvodnji: 108,27 miliona KM,
- Podrška dugoročnom razvoju: 56,43 miliona KM
- Sistemske mjere: 15,30 miliona KM

Brčko distrikt Bosne i Hercegovine: Tokom 2024. godine u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine podjela podsticajnih sredstava je vršena u skladu sa Pravilnikom o načinu i uslovima za podsticaj poljoprivrednoj proizvodnji koji je trajan u primjeni od 2021. godine. Što se tiče finansijskog okvira za realizaciju podrške poljoprivredi i ruralnom razvoju, u budžetu Vlade Brčko Distrikta za ovu namjenu je planirano 15,92 miliona KM. Pored navedenog, tokom 2024. godine isplaćene su i dodatne subvencije za gorivo u iznosu od milion KM, kao i subvencije za obnavljanje stočnog fonda (afrička kuga kod svinja) u iznosu od 1,94 miliona KM. U skladu sa navedenim, za podršku poljoprivredi i ruralnom razvoju u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine tokom 2024. godine, je ukupno planirano 18,87 miliona KM.

¹ Službeni glasnik Republike Srpske, broj 15/24

² Službeni glasnik Republike Srpske, broj 18/24

³ Službeni glasnik Republike Srpske, broj 24/24

11.2. Ukupna izdvajanja za poljoprivredu i ruralni razvoj u BiH

Ukupna izdvajanja namijenjena za poljoprivredu i ruralni razvoj u BiH za 2024. godinu su iznosila 421,7 milion KM što je u poređenju sa visinom izdvojenih sredstava iz prethodne godine manje za 12,5 miliona KM ili 3%.

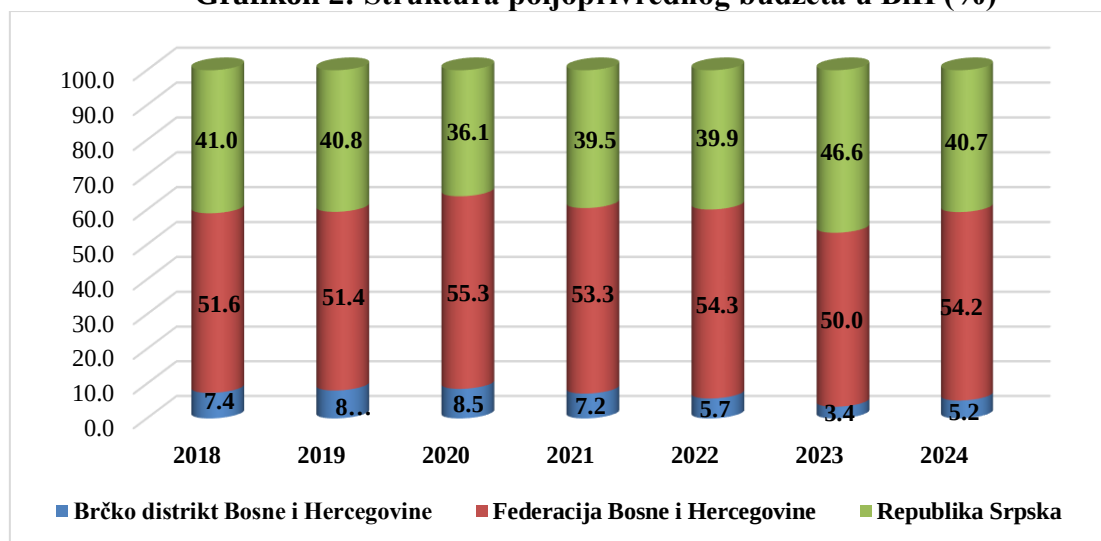
Tabela 35. Poljoprivredni budžeti u Bosni i Hercegovini u periodu 2018-2024. godina, (milion KM)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Brčko Distrikt BiH	12,8	14,0	17,6	15,9	15,4	14,6	21,9
Federacija BiH	89,4	89,0	114,0	118,8	146,0	217,3	228,4
Republika Srpska	71,0	70,6	74,4	88,0	107,3	202,3	171,4
Ukupno	173,1	173,6	206,0	222,8	268,7	434,2	421,7

Izvor: Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu BD

Budžetska podrška za poljoprivredu i ruralni razvoj koju je izdvojila Federacija (uključujući sredstava kantona) u 2024. godini je iznosila 228,4 miliona KM i veća je za 11,2 miliona KM ili 5%, u Republici Srpskoj 171,4 miliona KM i smanjena je za 30,9 miliona KM ili 15%, i Brčko distriktu Bosne i Hercegovine 21,8 miliona i veća je za 49% ili 7,2 miliona KM u poređenju sa podrškom iz prethodne godine.

Grafikon 2: Struktura poljoprivrednog budžeta u BiH (%)

Izvor:

Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu Brčko Distrikta

U Federaciji Bosne i Hercegovine je za poljoprivredu i ruralni razvoj Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva isplatilo 173,2 miliona KM, dok su nadležna kantonalna ministarstva⁴ isplatila 55,2 miliona KM. Kantoni podrške izdvajaju u skladu sa svojim zakonskim i podzakonskim regulativama nevezano za entitetski nivo.

⁴ Podaci o isplaćenim podrškama u Zapadnohercegovačkom kantonu nisu uključeni obzirom da u periodu izrade Izvještaja nisu dostavljeni od strane nadležnog ministarstva.

11.3. Analiza strukture budžetske podrške po grupama mjera

U skladu sa klasifikacijom, podrške se grupišu u pet osnovnih grupa mjera i to mjere direktne podrške poljoprivredi, mjere ruralnog razvoja, mjere podrške tržištu, opšte usluge u poljoprivredi i ostale mjere koje se ne mogu svrstati niti u jednu kategoriju mjera.

Tabela 36. Struktura budžetske podrške po grupama mjera u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko Distriktu BiH u 2024. godini (miliona KM)

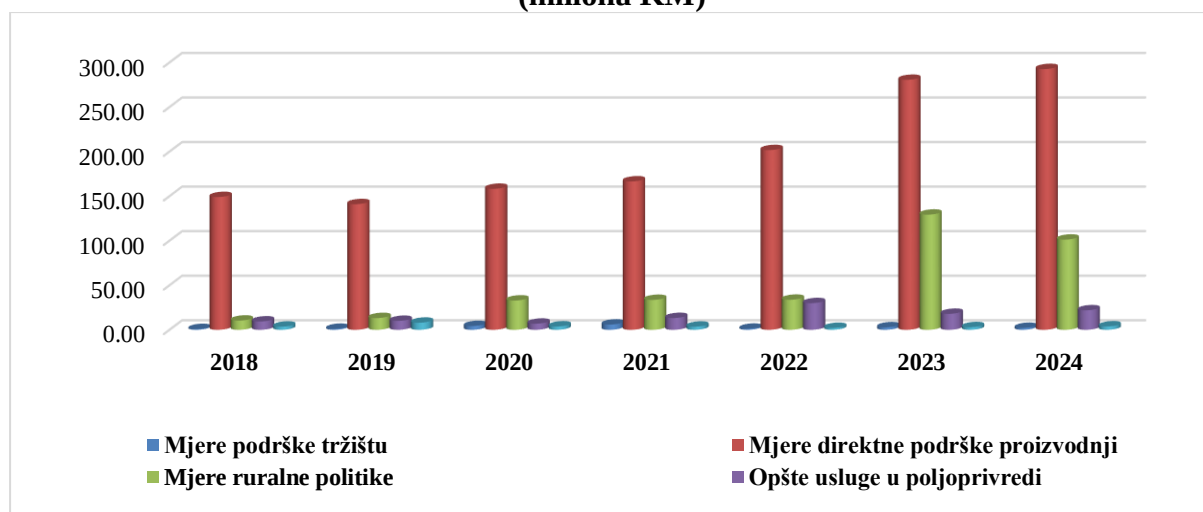
	Federacija BiH	Republika Srpska	Brčko Distrikt BiH	Ukupno
Direktne podrške poljoprivredi	168,9	106,1	17,7	292,6
Mjere ruralnog razvoja	55,8	41,5	3,9	101,2
Opšte usluge u poljoprivredi	1,8	20,0	0,06	21,9
Ostale mjere	0,8	2,8	0,2	3,8
Mjere podrške tržištu	1,1	1,0	0,0	2,1
Ukupno	228,4	171,4	21,8	421,7

Izvor: Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonálnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu Brčko Distrikta

Od ukupne sume sredstava namijenjenih za poljoprivredu i ruralni razvoj u 2024. godini isplaćeno je :

- za direktnu podršku poljoprivredi 292,6 miliona KM ili 69% od ukupne sume budžetske podrške
- za mjere ruralnog razvoja 101,2 miliona KM ili 24% od ukupne sume budžetske podrške
- za opšte usluge u poljoprivredi 21,9 miliona KM ili 5% od ukupne sume budžetske podrške
- ostale mjere (nealocirane) 3,8 miliona KM ili 0,9% i mjere podrške tržištu 2,1 milion KM ili 0,5% od ukupne sume budžetske podrške

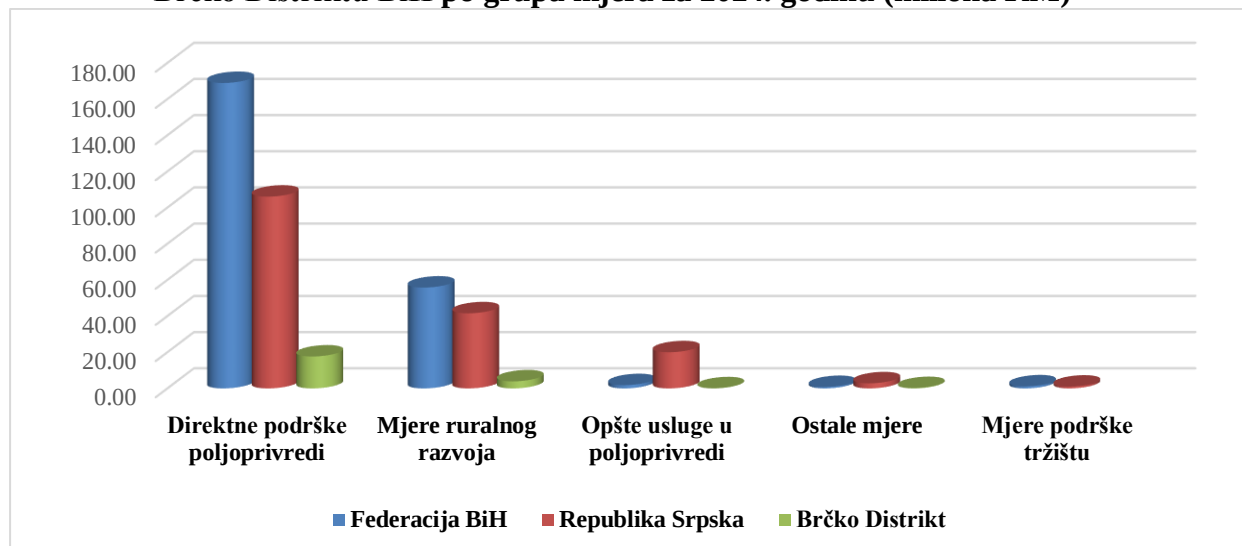
Grafikon 3: Ukupno izdvojena sredstva po grupama mjera u periodu 2018-2024. godina, (miliona KM)

Izvor: Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonálnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu Brčko Distrikta

Od 292,63 miliona KM koliko je ukupno isplaćeno sredstava za direktne mjere podrške Federacija BiH je isplatila 168,9 miliona KM, Republika Srpska 106,1 milion KM i Brčko distrikt BiH 17,6 miliona KM.

Grafikon 4: Struktura poljoprivrednog budžeta u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko Distriktu BiH po grupa mjera za 2024. godinu (miliona KM)

Izvor: Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu Brčko Distrikta

Što se tiče mjera ruralnog razvoja od ukupne sume od 101,2 miliona KM oko 55,8 miliona KM je isplaćeno u Federaciji BiH, 41,5 miliona KM u Republici Srpskoj i 3,9 miliona KM u Brčko distriktu BiH.

Od ukupne sume od 21,9 miliona KM koliko je isplaćeno za opšte usluge u poljoprivredi najviše sredstva je isplaćeno u Republici Srpskoj i to 20 miliona KM, zatim 1,8 miliona KM u Federaciji BiH, i najmanja suma od 63.859 hiljada KM u Brčko distriktu BiH.

Za ostale mjere podrške od 3,8 miliona KM u Republici Srpskoj je isplaćeno 2,8 miliona KM, Federaciji BiH 0,8 miliona KM i 0,2 miliona KM u Brčko distriktu BiH.

Mjere podrške tržištu su grupa mjera za koje je isplaćeno ukupno 2,1 milion KM od čega u Federaciji BiH 1,1 miliona KM i Republici Srpskoj miliona KM. Brčko distrikt BiH u budžetu namijenjenom za poljoprivredu i ruralni razvoj nije ni u toku 2024. godine, kao niti u ranijim godinama finansirao mjere tržišno-cjenovne politike.

11.4. Mjere direktne podrške proizvođačima/proizvodnjama

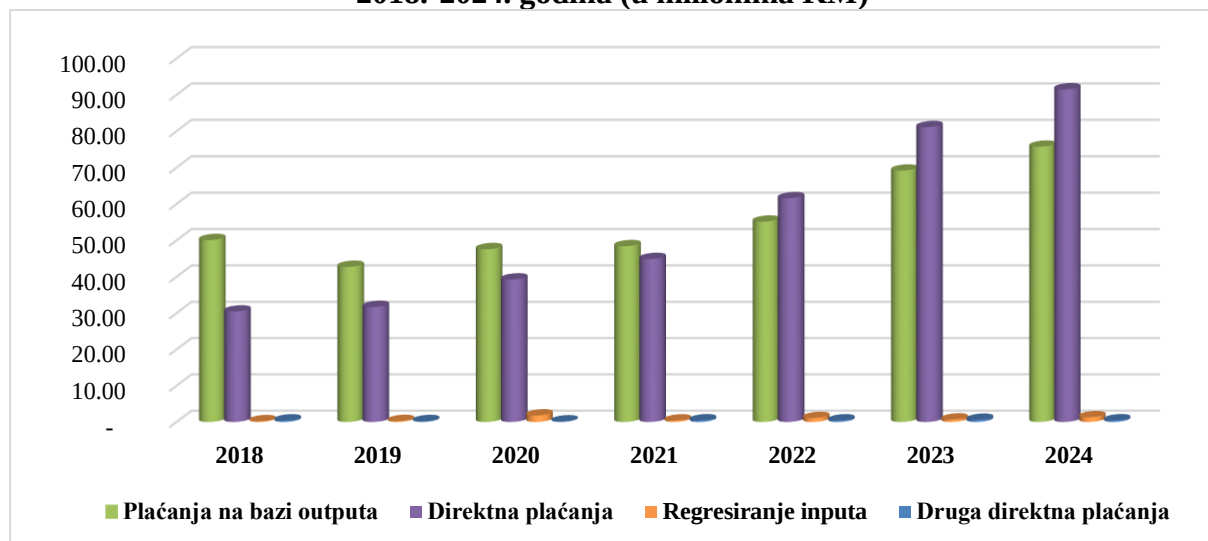
Mjere direktnih podrški proizvođačima predstavljaju najznačajniju grupu, jer se za iste tradicionalno izdvaja najveći dio budžeta.

Tokom 2024. godine u Federaciji BiH je za mjere direktnih podrški proizvođačima isplaćeno 168,9 miliona KM što je u poređenju sa iznosom iz prethodne godine više za 17,4 miliona KM ili 12%. Posmatrajući strukturu mjera u okviru direktnih podrški sa učešćem od 54% i visini izdvojenih sredstva od 91,5 miliona KM na prvom mjestu su direktna plaćanja. Evidentno je

da se na ime direktnih plaćanja iz godine u godinu povećao nivo isplaćenih sredstava. Naime u 2024. godini je zabilježen iznos od skoro 92 miliona KM što je u poređenju sa isplaćenim sredstvima iz prethodne godine više za 10,4 miliona KM ili 13%.

Na drugom mjestu su mjere plaćanja na bazi outputa za koje je izdvojeno 75,7 miliona KM ili 45% od ukupno isplaćenih sredstava za mjere direktne podrške. Takođe, i za ovaj vid podrške je u 2024. godini izdvojeno 6,6 miliona KM ili 10% više sredstava u poređenju sa prethodnom godinom.

Grafikon 5: Struktura mjere direktne podrške proizvodnji u Federaciji BiH u periodu 2018.-2024. godina (u milionima KM)

Izvor: Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH na osnovu podataka Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva i kantonalnih ministarstava poljoprivrede

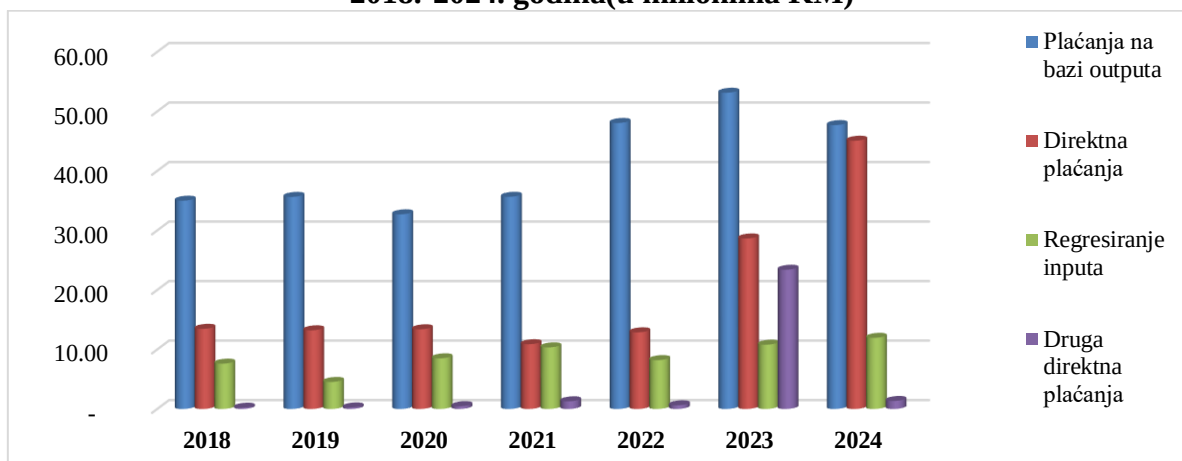
Za regresiranje inputa je isplaćeno 1,2 miliona KM što je za 618 hiljada KM ili 92% više nego prethodne godine. Posmatrajući duži vremenski period kao što je i prikazano u grafikonu broj 5 evidentne su značajne oscilacije sredstava koje se izdvajaju za regresiranje inputa na način da se u jednoj godini bilježi značajno povećanje, a već u narednoj znatno smanje.

Na posljednjem mjestu su druga direktna plaćanja za koja je izdvojeno 441,9 hiljada KM što je za 147,4 hiljade KM ili 25% manje nego prethodne godine obzirom da je bilo mnogo manje šteta u poljoprivredi nego što je to bilo u toku 2023. godine.

Što se tiče Republike Srpske za mjere direktne podrške u 2024. godini je izdvojeno ukupno 106,1 milion KM što je u poređenju sa isplaćenim iznosom iz prethodne godine manje za 9,9 miliona KM ili 9%. Što se tiče strukture mjera i dalje dominiraju plaćanja na bazi outputa za koja je u toku 2024. godine izdvojeno 47,7 miliona KM, zatim slijede direktna plaćanja sa isplaćenim 45,1 milion KM, treće rangirane sa isplaćenih 11,9 miliona KM su mjere za regresiranje inputa, i posljednja su druga direktna plaćanja sa iznosom od 1,3 miliona KM.

Značajno povećanje isplaćenih sredstava u 2024. godini je, u poređenju sa prethodnom godinom, zabilježeno kod direktnih plaćanja za 57% i regresiranje inputa za 11%, dok je značajno smanjenje isplaćenih sredstava zabilježeno kod isplata za druga direktna plaćanja i to za 94% i plaćanja na bazi outputa za 10%.

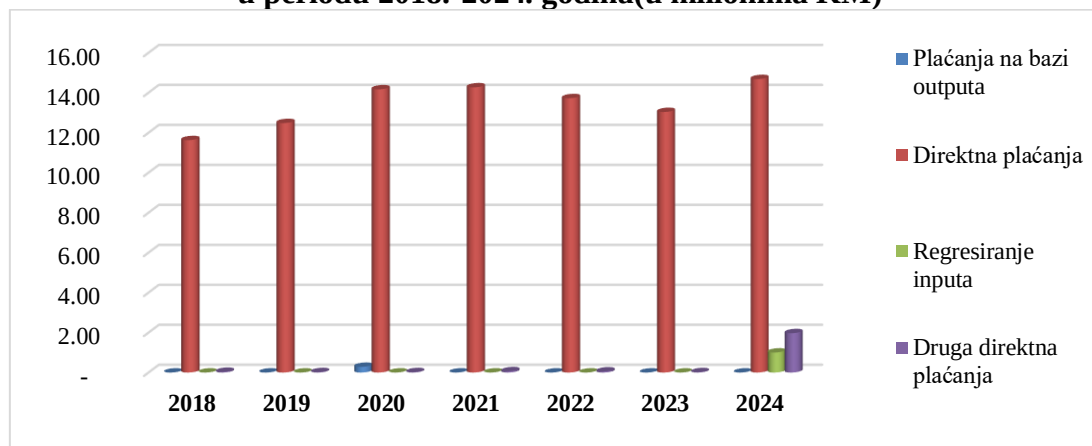
Grafikon 6: Struktura mjere direktne podrške u Republici Srpskoj u periodu 2018.-2024. godina(u milionima KM)

Izvor: Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske

Za mjere direktne podrške u Brčko distriktu BiH u 2024. godini je isplaćeno 17,6 miliona KM što je za 4,6 miliona KM ili 35% više nego prethodne godine. U grupi mjera direktne podrške u Brčko distriktu zastupljena su direktna plaćanja za koje je isplaćeno 14,7 miliona KM i druga direktna plaćanja za koja je isplaćeno 1,97 miliona KM. Iako nisu bile zastupljene u strukturi u ranijim godinama po prvi put tokom 2024. godine isplaćena su sredstva za regresiranje inputa u proizvodnji u iznosu od milion KM. Značajno povećanje isplaćenih sredstava u 2024. godini je zabilježeno kod isplate sredstava za druga direktna plaćanja i to više od miliona KM u poređenju sa isplatama iz ranijih godina, dok je to povećanje u iznosu od 13% zabilježeno kod direktnih plaćanja.

Grafikon 7: Struktura mjere direktne podrške u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine u periodu 2018.-2024. godina(u milionima KM)

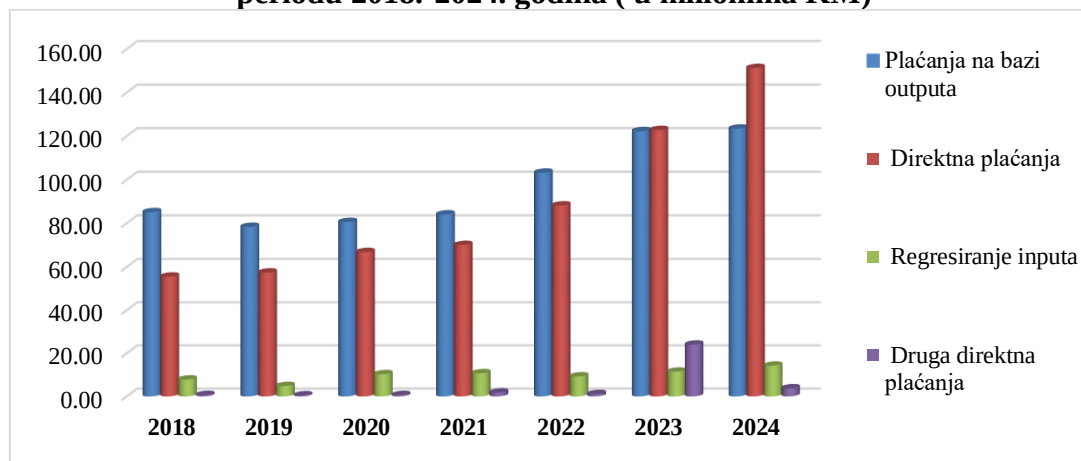

Izvor: Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH na osnovu podataka Odjeljenja za poljoprivredu Brčko Distrikta

Ukupna suma koja je u 2024. godini isplaćena za mjere direktnih podrški proizvođačima iznosi 292,6 miliona KM što je u poređenju sa iznosom iz prethodne godine više za 12 miliona KM ili 4,3%. U okviru direktnih podrški, po visini izdvojenih sredstava u 2024. godini na prvom mjestu su mjere direktnih plaćanja za koje je izdvojeno 151,2 miliona KM, što je za 28,5 miliona KM više u odnosu na 2023. godinu. Na drugom mjestu su mjere direktne podrške na bazi outputa za koje je izdvojeno 123,4 miliona KM i jednak je iznosu kao i prethodne godine.

Za regresiranje inputa je isplaćeno 14,2 miliona KM što je za 24% više nego prethodne godine. Na posljednjem mjestu su druga direktna plaćanja za koja je izdvojeno 3,8 miliona KM što je za 20 miliona KM ili 84% manje nego prethodne godine obzirom da je bilo mnogo manje šteta u poljoprivredi nego što je to bilo u toku 2023. godine.

Grafikon 8: Ukupna suma isplaćenih sredstava za mjere direktne podrške u BiH u periodu 2018.-2024. godina (u milionima KM)

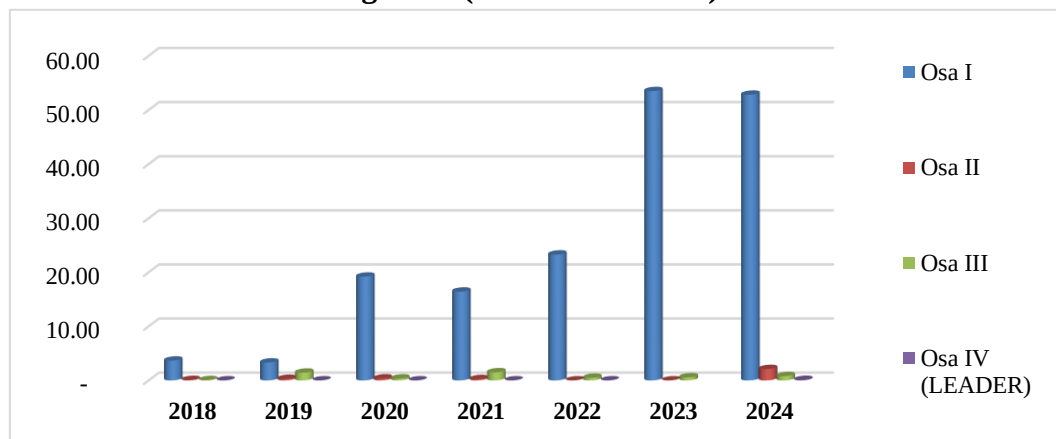

Izvor: Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu Brčko Distrikta

11.5. Mjere ruralnog razvoja

Federacija Bosne i Hercegovine je u 2024. godini zajedno sa kantonima za mjere ruralnog razvoja ukupno izdvojila 55,8 miliona KM što je u poređenju sa prethodnom godinom više za 3%. Od navedenog iznosa oko 95% ili 52,8 miliona KM je izdvojeno za povećanje konkurentnosti odnosno Osu I. Kao što je i prikazano u grafikonu broj 9 da je nivo sredstava za Osu I povećavan tokom godina obzirom da se radi o sredstvima namijenjenim investicijama za poljoprivredna gazdinstva, unapređenju infrastrukture za poljoprivredu, podršku mladim farmerima, itd.

Grafikon 9: Struktura mjera ruralnog razvoja u Federaciji BiH u periodu 2018.-2024. godina (u milionima KM)

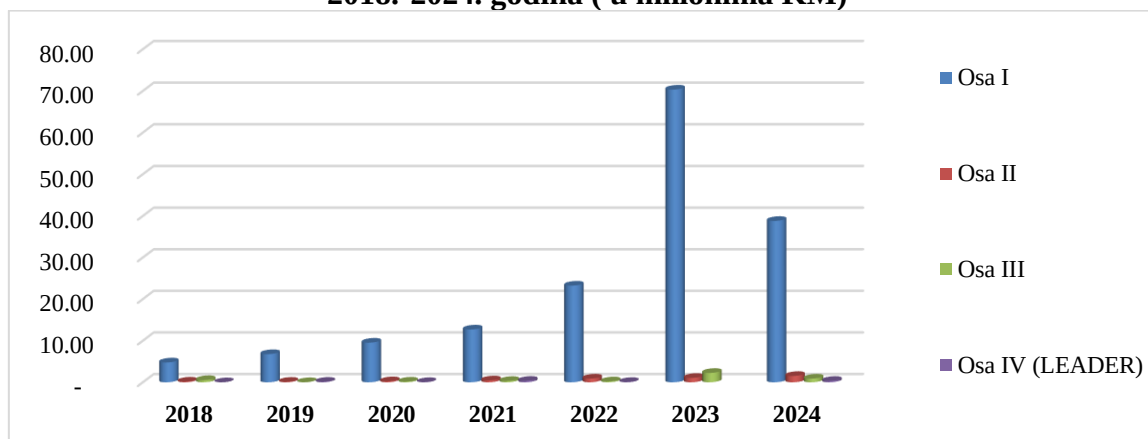
Izvor: Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH na osnovu podataka Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva i kantonalnih ministarstava poljoprivrede

Na drugom mjestu sa izdvojenih 2,1 milion KM je Osa II. U poređenju sa iznosima izdvojenih sredstava za ovu grupu mjera iz ranijih godina najveći iznos je upravo isplaćen u 2024. godini. Ipak bez obzira na povećanje iznosa mala su izdvajanja za osu II obzirom da se radi o grupi mjera namijenjenih za manje povoljna područja, agroekološke naknade, uređenju, zaštiti i rekultivaciji zemljišta i dr.

Takođe, izdvajanja za osu III (unaprjeđenje života u ruralnim sredinama) u iznosu od 790,3 hiljada KM koliko je isplaćeno za ovu grupu mjera su manja u poređenju sa prethodne dvije ose, iako je zabilježeno povećanje izdvajanja u odnosu na prethodnu godinu za 40%. Kada je riječ o izdavanjima za LEADER u toku 2024. godine je isplaćeno oko 80,9 hiljada KM iako u ranijim godinama iz budžeta Federacije, a ni kantona nije bilo isplata za ovu grupu mjera.

Što se tiče Republike Srpske za mjere ruralnog razvoja u toku 2024. godine je isplaćeno 41,5 miliona KM što je za 44% ili 32 miliona KM manje nego prethodne godine. Imajući u vidu da je smanjen iznos izdvajanja za osu III i to za 61% i osu I za 45%, u poređenju sa isplaćenim sredstvima iz prethodne godine, samim tim je smanjen i ukupan iznos namijenjen za mjere ruralnog razvoja. Jednako kao i u Federaciji BiH i u Republici Srpskoj za mjere iz ose I se isplaćuje najveći dio sredstava kada je riječ o mjerama ruralnog razvoja što je i vidljivo iz grafikona broj 10 da je i iznos povećavan iz godine u godinu i dostigao 70,31 milion KM u 2023. godini. Ipak tokom 2024. godine je za osu I isplaćeno 38,8 miliona KM što je u odnosu na iznos isplaćenih sredstava iz prethodne godine manje za 31,5 miliona KM ili 45%.

Grafikon 10: Struktura mjera ruralnog razvoja u Republici Srpskoj u periodu 2018.-2024. godina (u milionima KM)

Izvor: Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH na osnovu podataka Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske

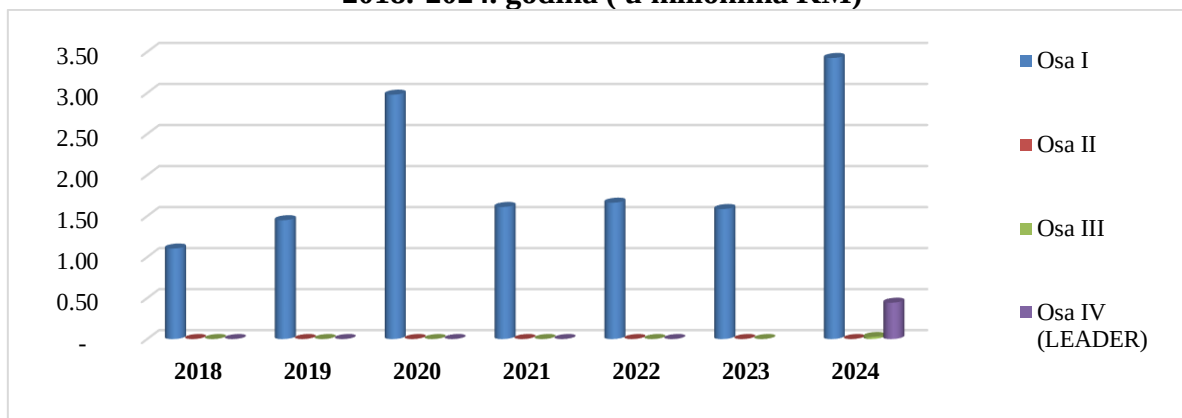
Što se tiče ose II iznosi sredstava koji su se isplaćivali bilježili su kontinuirani rast iz godine u godinu. Za mjere iz ose II je u 2024. godini isplaćeno 1,52 miliona KM, što je za 45% više nego u 2023. godini kada je isplaćeno milion KM. Izdvajanja za mjere u okviru ose III u toku 2024. godine su u iznosu od 887,3 hiljade KM smanjena za 1,36 miliona KM ili 61% u poređenju sa iznosom isplaćenih sredstava iz prethodne godine od 2,25 miliona KM.

Iako u toku 2023. godine nisu isplaćena sredstva namijenjena za mjere u okviru ose IV u 2024. godine je isplaćen iznos od 339,9 hiljada KM. Inače iznosi namijenjeni za mjere u okviru ose IV znatno variraju iz godine u godinu s tim što se dešava da u pojedinim godinama nije ni bilo isplata.

U Brčko distriktu BiH je za mjere ruralnog razvoja u 2024. godini isplaćeno 3,9 miliona KM od čega je za mjere iz ose I isplaćeno 3,4 miliona KM, osu IV 443,3 hiljade KM i osu III 24.632,7 KM. Iako su isplaćena sredstva za mjere iz ose I u ranijim godinama varirala najveći

iznos sredstava od 3,42 miliona KM je isplaćen u 2024. godini što je u poređenju sa prethodnom godinom više za 116% ili 1,84 miliona KM. Iako u ranijim godinama u Brčko distriktu BiH nisu zabilježene isplate sredstava za mjere u okviru ose III i IV u toku 2024. godine su zabilježene isplate. Za mjere iz ose II nisu evidentirane isplate ni u 2024. godini kao niti u ranijim godinama.

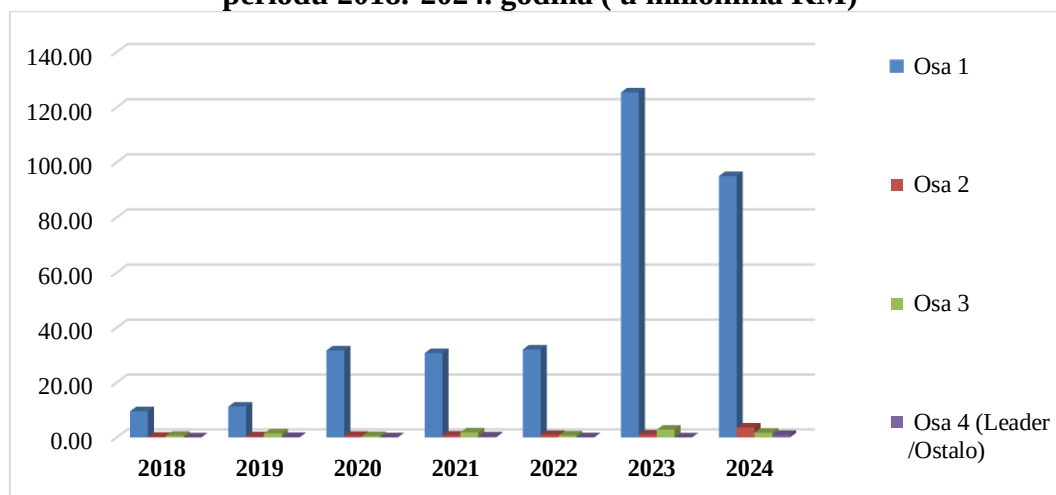
Grafikon 11: Struktura mjera ruralnog razvoja u Brčko distriktu BiH u periodu 2018.-2024. godina (u milionima KM)

Izvor: Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH na osnovu podataka Odjeljenja za poljoprivredu Brčko Distrikta

Ukupna suma isplaćenih sredstava tokom 2024.godine, za mjere ruralnog razvoja u poljoprivredi iz budžeta Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko distrikta BiH je iznosila 101,2 miliona KM što je u odnosu na ukupni iznos izdvojenih sredstava iz prethodne godine manje za 22% ili 28 miliona KM. U okviru mjera ruralnog razvoja najveći dio ukupnih sredstava sredstava i to 95 miliona KM je izdvojeno za Osu I, osu II 3,6 miliona KM, osu III 1,7 miliona KM i osu IV 864,2 hiljade KM.

Grafikon 12: Ukupna suma isplaćenih sredstava za mjere ruralnog razvoja u BiH u periodu 2018.-2024. godina (u milionima KM)

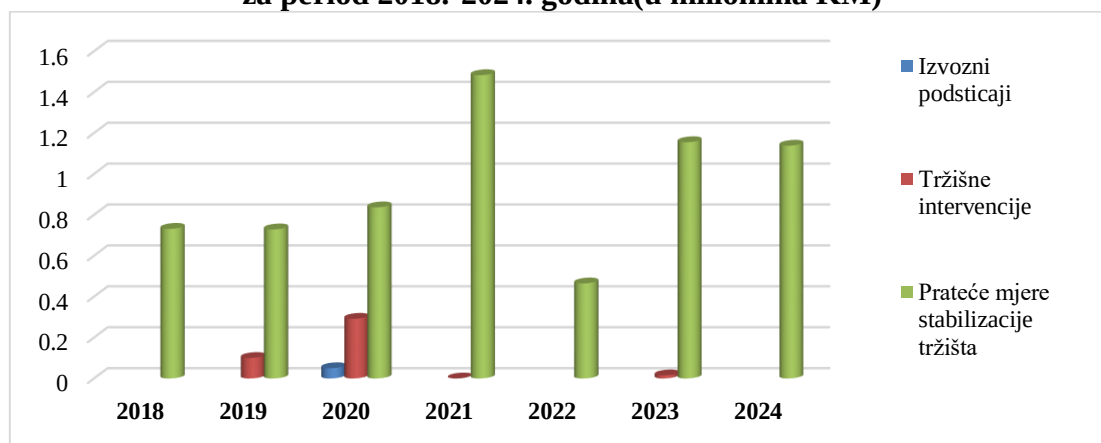
Izvor: Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonálnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu Brčko Distrikta

11.6. Mjere tržišno-cjenovne politike

Mjere tržišno-cjenovne politike predstavljaju značajnu grupu mjera jer se ulaganjem u iste osigurava stabilnost domaćeg tržišta poljoprivrednih proizvoda.

Ukupan iznos sredstva koji je isplaćen za mjere tržišno-cjenovne politike u Federaciji BiH za 2024. godinu je iznosio 1,14 miliona KM i manji je za 3% u odnosu na prethodnu godinu. Posmatrajući strukturu mjera tržišno-cjenovne politike koje se finansijski podržavaju uglavnom su to prateće mjere stabilizacije tržišta. Iako su se u ranijim godinama podržavali finansijski mjere poput izvoznih podsticaja i tržišne intervencije, u 2024. godini cjelokupni iznos od 1,14 miliona KM je isplaćen za prateće mjere stabilizacije tržišta

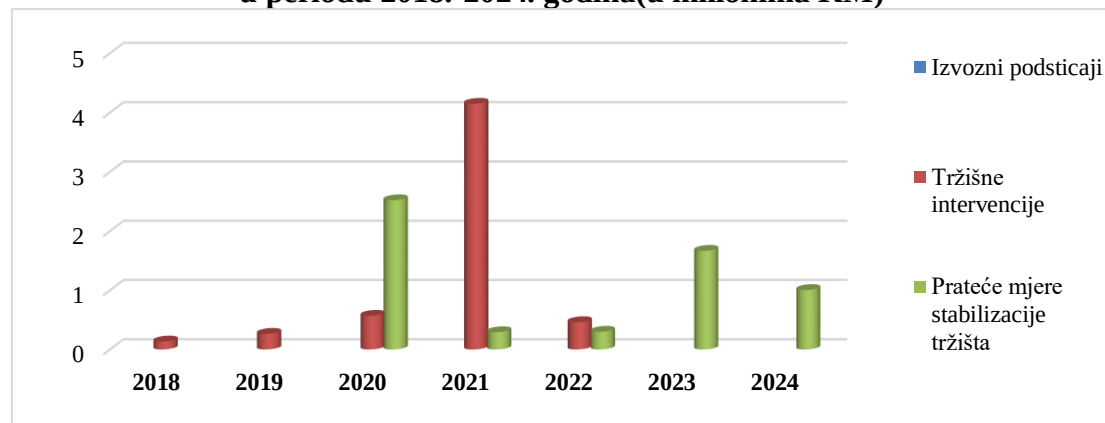
Grafikon 13: Struktura mjera tržišno-cjenovne politike u Federaciji BiH za period 2018.-2024. godina(u milionima KM)

Izvor: Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH na osnovu podataka Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva i kantonalnih ministarstava poljoprivrede

Takođe, i u Republici Srpskoj je u 2024. godini cjelokupan iznos od milion KM namijenjen za mjere tržišno-cjenovne politike isplaćen za prateće mjere stabilizacije tržišta. Iznos koji je isplaćen za prateće mjere stabilizacije tržišta je manji za 662 hiljade KM ili 40% u odnosu na prethodnu godinu. Iako su u okviru mjere tržišno-cjenovne politike, kao što je i prikazano u grafikonu broj 14 finansijski bile podržane i tržišne intervencije u posljednje dvije godine nisu zabilježene finansijske podrške.

Grafikon 14: Struktura mjera tržišno-cjenovne politike u Republici Srpskoj u periodu 2018.-2024. godina(u milionima KM)

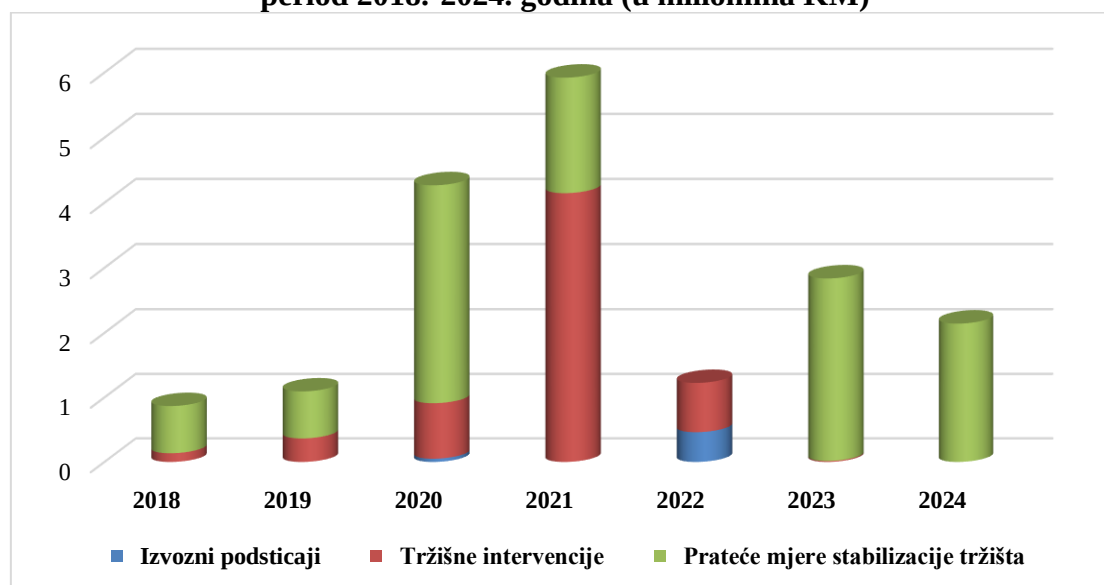

Izvor: Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH na osnovu podataka Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske

Brčko distrikt BiH u budžetu namijenjenom za poljoprivredu i ruralni razvoj nije ni u toku 2024. godine kao niti u ranijim godinama finansirao mjere tržišno-cjenovne politike.

Ukupna suma isplaćenih sredstava tokom 2024.godine, za mjere tržišno-cjenovne politike u poljoprivredi iz budžeta Federacije BiH i Republike Srpske je iznosila 2,1 miliona KM što je u odnosu na ukupna iznos izdvojenih sredstava iz prethodne godine manje za 25% ili 694 hiljade KM.

Grafikon 15: Struktura ukupnih izdvajanja za mjere tržišno cjenovne politike u BiH za period 2018.-2024. godina (u milionima KM)

Izvor: Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonálnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu Brčko Distrikta

11.7. Mjere opštih usluga u poljoprivredi

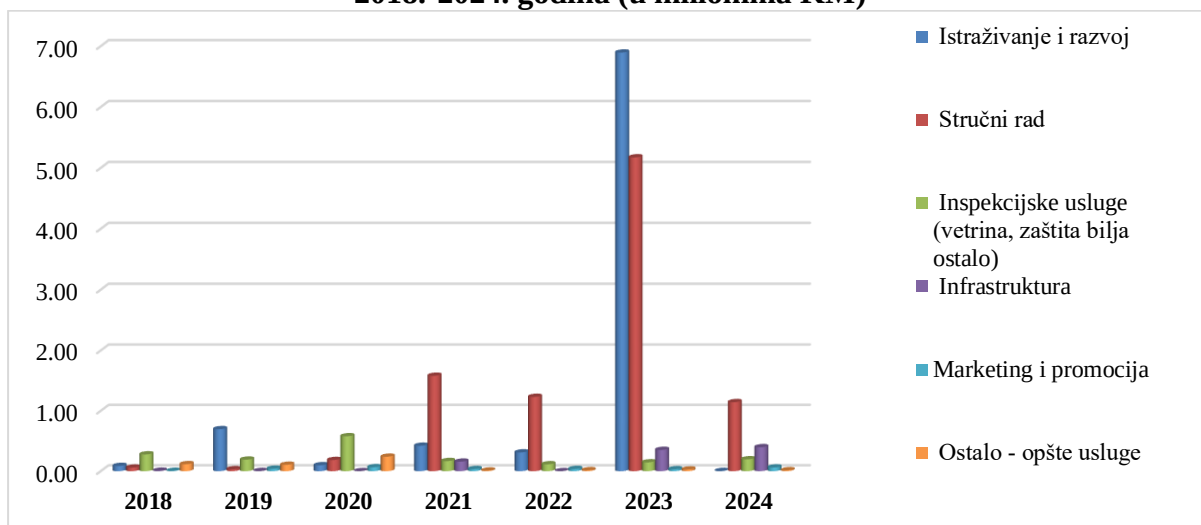
Kada je riječ o mjerama opštih usluga u poljoprivredi korisnici ove grupe mjera nisu direktno poljoprivredni proizvođači nego su ove mjere usmjerene ka uspostavljanju boljih uslova poslovanja u poljoprivredi. Uglavnom ove mjere se odnose na podršku aktivnostima poput istraživanja i razvoja, inspekcijским i savjetodavnim uslugama, marketing i promociju, itd.

Za mjere opštih usluga u poljoprivredi u Federaciji BiH je u 2024. godini isplaćeno 1,81 miliona KM što je za 10,81 milion KM ili 86% manje nego prethodne godine. Posmatrajući strukturu mjera opštih usluga u poljoprivredi oko 63% ukupnog budžeta za mjere opštih usluga u Federaciji BiH ili 1,14 miliona KM je izdvojeno za stručni rad, zatim infrastrukturu 22% ili 396,6 hiljada KM, inspekcijske usluge 11% ili 196,1 hiljada KM, marketing i promociju 4% ili 61,2 hiljade KM, ostale opšte usluge 1% ili 15 hiljada KM i manje od 1% ili oko 3 hiljade KM za istraživanje i razvoj. U odnosu na prethodnu godinu značajno smanjenje izdvojenih sredstava u 2024. godini je zabilježeno kod isplate sredstava namijenjenih za:

- istraživanje i razvoj uzimajući u obzir da je isplaćeno svega 3 hiljade KM što ne čini ni 1% iznosa iz prethodne godine kada je isplaćeno 6,9 miliona KM,
- stručni rad i to za 78% i ostale opšte usluge za 44%.

Povećanje iznosa isplaćenih sredstava u 2024. godini je u odnosu na prethodnu godinu zabilježeno za marketing i promociju za 93%, inspekcijske usluge za 34% i 13% za infrastrukturu.

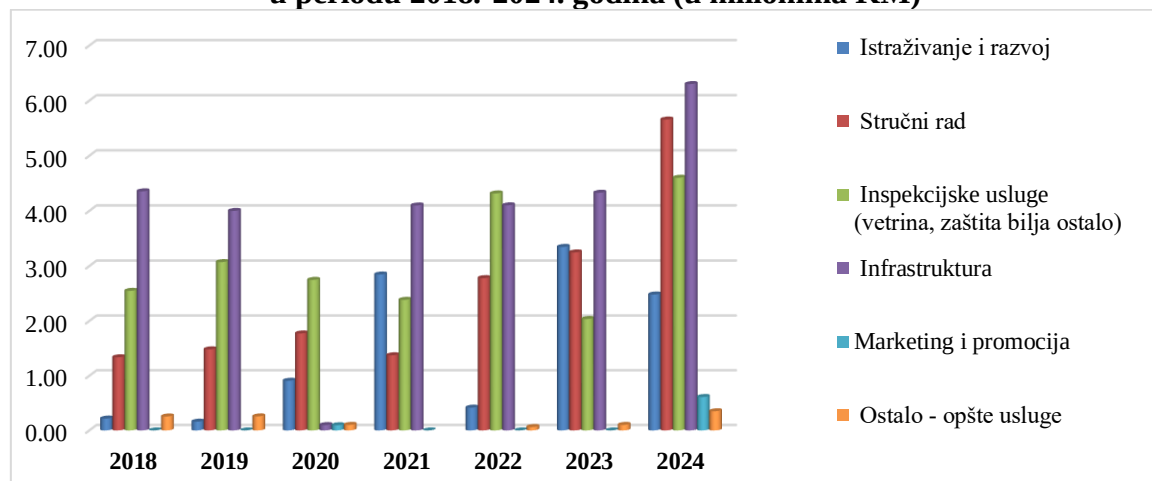
Grafikon 16: Struktura mjera opštih usluga u poljoprivredi u Federaciji BiH u periodu 2018.-2024. godina (u milionima KM)

Izvor: Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH na osnovu podataka Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva i kantonalnih ministarstava poljoprivrede

Što se tiče Republike Srpske za mjere opštih usluga u poljoprivredi je kontinuirano povećavan iznos isplaćenih sredstava. Ukupna suma isplaćenih sredstava iz budžeta Republike Srpske za mjere opštih usluga u poljoprivredi je iznosila oko 20 miliona KM što je u odnosu na prethodnu godinu više za 6,94 miliona KM ili 53%. Posmatrajući strukturu mjera opštih usluga oko 6,30 miliona KM ili 32% sredstava je isplaćeno za infrastrukturu, stručni rad 5,56 miliona KM odnosno 28%, inspekcijske usluge 23% od ukupnih sredstava ili 4,59 miliona KM, istraživanje i razvoj 12% ili 2,48 miliona KM, i oko 2% ili 349,8 hiljada KM za opšte usluge u poljoprivredi. Značajno povećanje isplaćenih sredstva u 2024. godini je, u poređenju sa prethodnom godinom, zabilježeno u isplati sredstava za opšte usluge za 247%, inspekcijske usluge za 126%, stručni rad za 74% i infrastrukture za 46%. Dodatno, u 2024. godini je na ime marketinga i promocije isplaćeno 610,7 hiljada KM dok u prethodnom periodu nije bilo finansijske podrške za ovaj vid mjera. Imajući u vidu da su se povećala izdvajanja za pojedinačne mjere samim tim se povećala ukupna suma izdvajanja za opšte usluge u poljoprivredi Republike Srpske.

Grafikon 17: Struktura mjera opštih usluga u poljoprivredi u Republici Srpskoj u periodu 2018.-2024. godina (u milionima KM)

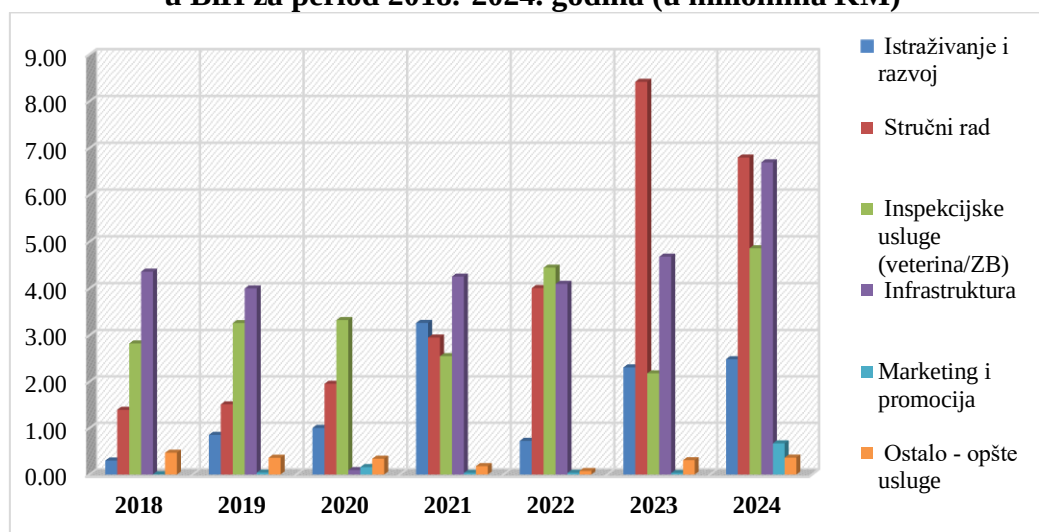

Izvor: Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH na osnovu podataka Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske

U Brčko distriktu BiH u ranijim godinama se nisu finansijski podržavale mjere opštih usluga u poljoprivredi. Izuzetak je 2024. godina kada su na ime inspekcijskih usluga isplaćen iznos od 63,86 hiljada KM.

Ukupna suma isplaćenih sredstava tokom 2024.godine, za mjere opštih usluga u poljoprivredi iz budžeta Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko distrikta BiH je iznosila 21,8 miliona KM što je u odnosu na ukupna iznos izdvojenih sredstava iz prethodne godine više za 8,5 miliona KM ili 63%. Posmatrajući strukturu mjera opštih usluga za stručan rad je isplaćeno 6,8 miliona KM, zatim infrastrukturu 6,7 miliona KM, inspekcijske usluge 4,8 milion KM, istraživanje i razvoj 2,3 miliona KM, marketing i promociju 0,67 miliona i 0,36 milion ostale mjere opštih usluga.

Grafikon 18: Ukupna suma isplaćenih sredstava za mjere opštih usluga u poljoprivredi u BiH za period 2018.-2024. godina (u milionima KM)

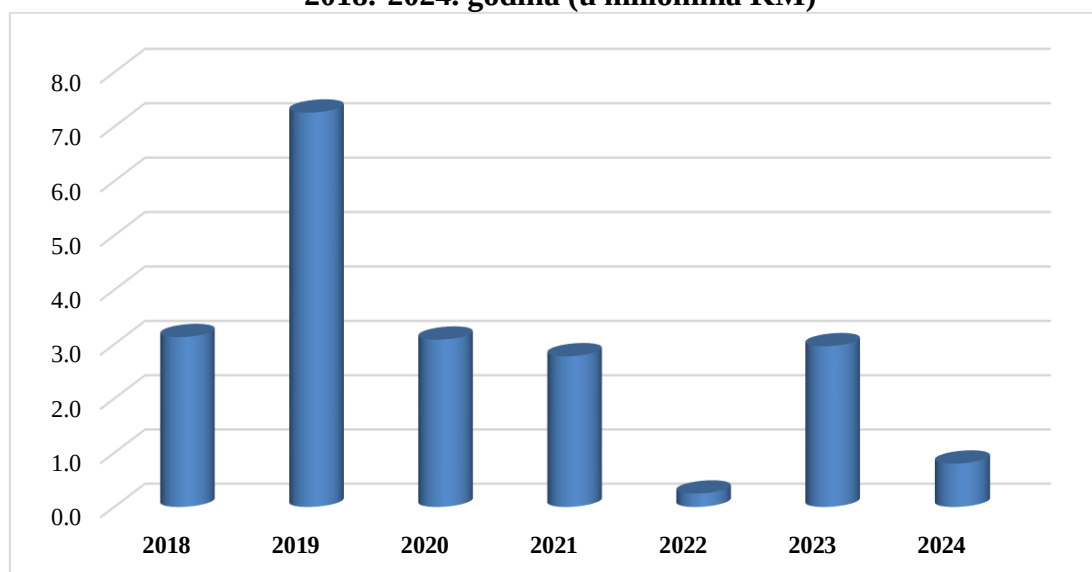
Izvor: Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu Brčko Distrikta

11.8. Nealocirano (ostalo)

Grupu nealocirano čine podrške u poljoprivredi i ruralnom razvoju koje prema klasifikaciji nije moguće svrstati niti u jednu drugu grupu mjera.

U Federaciji Bosne i Hercegovine je u 2024. godini iznos sredstava izdvojen iz budžetski sredstava za grupu mjera koje se klasifikuju nealocirano-ostale mjere iznosio 0,8 miliona KM što je u poređenju sa prethodnom godinom manje za 2,2 miliona KM ili 73%. Posmatrajući grafikon broj 19 iznos sredstava koji je izdvajan za grupu nealociranih mjera varira tokom posmatranog period od 0,2 do 7,3 miliona KM, s tim da se u jednoj godini iznosi značajno povećanju, a već u narednoj godini smanje.

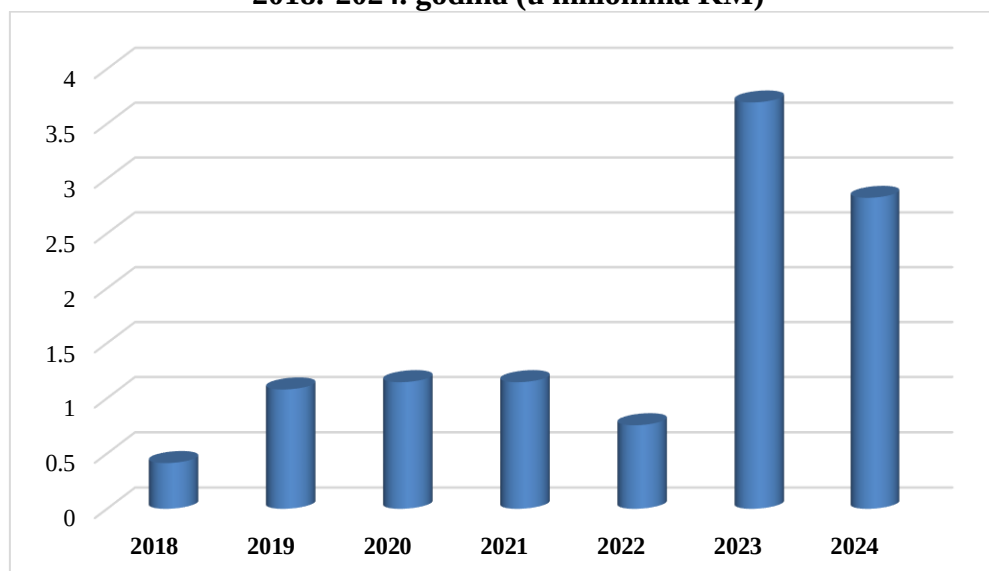
Grafikon 19: Izdvajanja za nealocirane (ostale) mjere u Federaciji BiH u periodu 2018.-2024. godina (u milionima KM)

Izvor: Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH na osnovu podataka Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva i kantonalnih ministarstava poljoprivrede

Takođe, i u Republici Srpskoj se u okviru budžeta za poljoprivredu i ruralni razvoj je na ime ostalih podrški odnosno nealociranih mjera isplaćeno 2,8 miliona KM, što je za 24% manje nego prethodne godine.

Grafikon 20: Izdvajanja za nealocirane (ostale) mjere u Republici Srpskoj u periodu 2018.-2024. godina (u milionima KM)

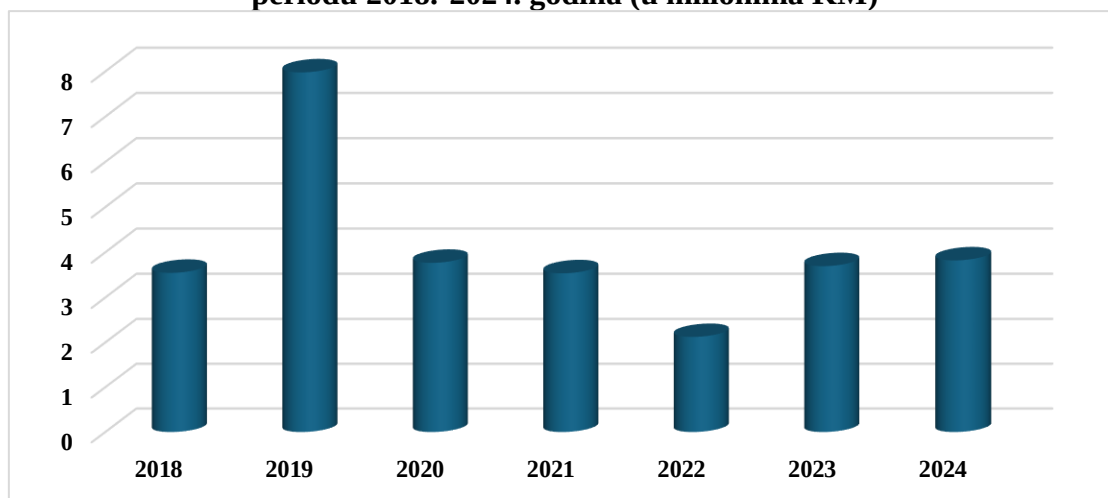

Izvor: Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH na osnovu podataka Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske

Što se tiče Brčko distrikta BiH za ostale mjere podrške isplaćeno je 0,20 miliona KM u toku 2024. godine iako u ranijim godinama nije bilo ovakvih vidova podrške.

Ukupna suma isplaćenih sredstava tokom 2024.godine, za ostale ili nealocirane mjere podrške iz budžeta Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko distrikta BiH je iznosila 3,8 miliona KM.

Grafikon 21: Ukupna suma isplaćenih sredstava za nealocirane mjere (ostale) u BiH periodu 2018.-2024. godina (u milionima KM)

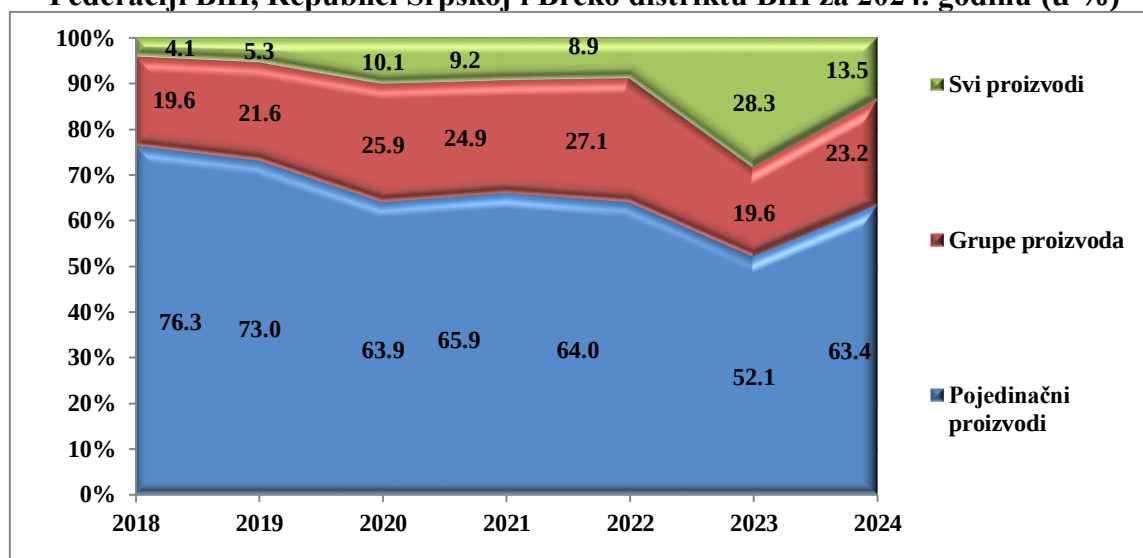

Izvor: Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu Brčko Distrikta

11.9. Struktura podrške po proizvodima/proizvodnjama

Struktura podrške po proizvodima/proizvodnjama predstavljena je na Grafikonu 22 iz kojeg je vidljivo da je i tokom 2024. godine najveći iznos ukupne podrške iz Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko distrikta BiH utrošen na podršku pojedinačnim proizvodima i to nešto više od 243,8 miliona KM ili 63,4% ukupnog poljoprivrednog budžeta.

Grafikon 22: Struktura transfera prema vezanosti za proizvod/grupu ili sve proizvode u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko distriktu BiH za 2024. godinu (u %)

Izvor: Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu Brčko Distrikta

Podrška za mjere koje se odnose na grupu proizvoda je na drugom mjestu, te je za iste u 2024. godini u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko distriktu BiH ukupno utrošeno oko 89,1

milijon KM, odnosno 23,2% ukupnog poljoprivrednog budžeta. Ukupna suma utrošenih sredstava iz Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko distrikta BiH za grupu mjera podrške koje se odnose na podršku svim proizvodima, je prema visini izdvojenih sredstava na trećem mjestu sa 51,7 miliona KM što je oko 13,5% ukupnog poljoprivrednog budžeta.

U Tabeli 37, predstavljena je struktura podrški po proizvodima odnosno po grupama proizvoda. Kao i prethodnih godina, i prošle godine se na prvom mjestu po visini izdvojenih sredstava za pojedinačni proizvod nalazi kravlje mlijeko. Procentualno, na kravlje mlijeko je u 2024. godini izdvojeno 41,5% od ukupnog budžeta, zatim slijedi proizvodnja goveđeg mesa koja ima udio od 5,1% u ukupnim izdvajanjima, te pšenica sa 4,4%. Ostali pojedinačni proizvodi su ispod 4% učešća.

Tabela 37. Distribucija podrški po proizvodima/grupama proizvoda (%)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Mlijeko (kravlje)	51.25	45.48	40,84	43,70	36,42	32.63	41,53
Mlijeko (ovčije i kozije)	0.24	0.32	0,35	0,35	0,53	0.36	0,31
Goveđe meso	6.65	6.37	4,15	5,74	5,76	3.83	5,08
Svinjsko meso	4.52	5.23	2,26	4,58	4,62	2.51	2,58
Ovčije meso	0.27	-	0,10	0,00	0,00	0.00	0,32
Pileće meso	1.61	1.94	1,47	3,25	1,53	1.60	2,27
Jaja	0.41	0.42	0,44	0,42	0,33	0.26	0,34
Med	1.31	1.59	4,03	2,08	2,12	1.59	2,22
Riba	1.51	1.74	1,84	0,03	1,63	1.19	1,54
Ćurići	0.00	-	0,06	0,00	0,00	0.00	0,01
Konji	0.03	0.03	1,18	0,00	0,15	0.05	0,05
Biljna proizvodnja							
Pšenica	5.44	6.59	2,70	2,02	5,20	6.16	4,45
Kukuruz	1.13	1.13	1,22	1,70	2,27	0.20	1,26
Ječam	0.28	0.63	0,49	0,16	0,88	0.00	0,12
Duvan	0.24	0.14	1,15	0,09	0,07	0.04	0,06
Krompir	0.15	0.15	0,87	0,55	0,79	0.35	0,30
Soja	0.43	0.40	0,18	0,03	0,56	0.32	0,05
Grožđe	0.48	0.54	-	0,84	0,87	0.84	0,77
Gljive	0.06	0.02	0,13	0,16	0,17	0.12	0,05
Ljekovito i aromatično bilje	0.26	0.32	0,39	0,13	0,09	0.07	0,07
Grupe proizvoda							
Povrće	3.23	3.52	4,59	3,96	4,48	2.80	4,52
Voće	5.13	4.72	6,61	4,89	3,42	3.62	4,31
Žitarice	1.45	2.08	0,95	0,15	1,98	0.31	0,11
Krmno i industrijsko bilje	1.10	1.32	0,65	2,62	1,67	1.62	3,37
Biljna proizvodnja uopšteno	5.13	3.42	5,85	5,94	4,64	6.05	4,58
Mlijeko i meso - goveda	0.35	2.78	3,72	2,67	3,32	1.30	1,64
Mlijeko meso ovce/koze	3.24	3.80	3,54	4,70	7,72	3.92	4,65
Svi proizvodi	4.11	5.32	10,12	9,21	8,87	28.26	13,45
UKUPNO	100	100	100	100	100	100	100

Izvor: Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu Brčko Distrikta

11.10. Poljoprivredne podrške u regiji i poređenje sa podrškama u Bosni i Hercegovini

U nastavku su prikazane struktura podrške i visina izdvojenih sredstava poljoprivrednih podrški koje su tokom 2024. godine isplaćene u zemljama regije. Kao što je vidljivo iz Tabele 37., u kojoj su predstavljeni iznosi izdvojenih sredstava za poljoprivredu za period 2021-2024. godine, Srbija je lider po izdvajanju za poljoprivredu i ruralni razvoj. U 2024. godini, Srbija je izdvojila 717,9 miliona evra za podršku poljoprivredi što je u poređenju sa prethodnom godinom više za 57,8%.

Uvidom u strukturu podrške, evidentno je da su tokom 2024. godine najveća izdvajanja bila za direktna plaćanja u iznosu od 569,4 miliona evra, za mjere ruralnog razvoja izdvojeno je 25,5 milion evra, dok je iz IPARD (Instruments for Pre-Accession Assistance and Rural Development) fonda Srbija uspjela povući 51,6 miliona evra. Nešto manje iznose podrški zabilježile su mjere koje se odnose na kreditne podrške u poljoprivredi i to 11 miliona evra, te mjere posebnih poticaja 2,2 miliona evra. Iz sredstava pomoći Evropske unije iskorišćeno je 43,5 miliona KM.

Tabela 38: Ukupni budžeti u posmatranim zemljama za period 2021-2024. godina (miliona evra)

Godina	Srbija	R. Sjeverna Makedonija	Crna Gora	Bosna i Hercegovina
2021	377,5	155,0	44,8	113,9
2022	472,5	121,3	56,9	137,4
2023	401,1	104,2	66,1	222,0
2024	717,9	108,0	64,5	215,1

Izvor: Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonálnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu Brčko Distrikta

Prema dostupnim podacima Sjeverna Makedonija je u 2024. godini izdvojila oko 108 miliona evra za poljoprivredu. Značajno je napomenuti da je u 2024. godini iz poljoprivrednog budžeta Sjeverne Makedonije ukupno isplaćeno više sredstava na ime duga iz prethodnih godina, nego što je isplaćeno sredstava za tekuću godinu. Tako je za dug izdvojeno 54,4 miliona KM, a za poljoprivredu i ruralni razvoj je ukupni budžet iznosio 53,6 miliona KM, od čega za direktne podrške 48,8 miliona evra, a za ruralni razvoj 4,8 miliona evra.

Crna Gora je na posljednjem mjestu po izdvajanjima za poljoprivredu u regiji sa iznosom od 64,5 miliona evra. Iako je Crna Gora u proteklom periodu kontinuirano imala povećanje budžeta za poljoprivredu u 2024. godini se bilježi blago umanjeње u odnosu na godinu ranije.

Što se tiče Bosne i Hercegovine u poređenju sa isplaćenim sredstvima namijenjenih za poljoprivredu i ruralni razvoja za 2024. godinu sa zemljama regije rangirana je na drugo mjesto

12. PRAVNI OKVIR U OBLASTI ORGANSKE PROIZVODNJE

U cilju ispunjavanja preporuka Evropske komisije i usklađivanja pravnog okvira u oblasti organske proizvodnje sa EU *acquis-em*, MSTEО BiH je izradio Informaciju o stanju organske proizvodnje BiH koju je na 43. sjednici održanoj 19.03.2024. godine razmatrao Savjet ministara BiH. S tim u vezi, donesen je zaključak kojim se zadužuje Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine da u saradnji s nadležnim institucijama entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine nastavi praćenje zakonodavstva EU-a iz područja organske proizvodnje i poduzima aktivnosti na usklađivanju domaćeg zakonodavstva s propisima EU. Istovremeno, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine je zaduženo da, u saradnji sa nadležnim institucijama entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, a u skladu s preporukama Evropske unije sa sedmog sastanka Pododbora SSP-a za poljoprivredu i ribarstvo, održanog 16. novembra 2023. godine, pripremi i Savjetu ministara dostavi nacrt zakona o organskoj proizvodnji u Bosni i Hercegovini.

Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH je u skladu sa zaključcima Savjeta ministara BiH pokrenulo inicijativu za izradu Zakona o organskoj proizvodnji BiH, te dopisom zatražilo mišljenje nadležnih institucija za pokretanje procedura formiranja Radne grupe za izradu Akcionog plana i izradu Zakona o organskoj proizvodnji na državnom nivou. Konsenzus u vezi pripreme i donošenja Zakona o organskoj proizvodnji na nivou BiH još uvijek nije postignut.

Zbog iskazanog interesa i potrebe za dodatnom podrškom u implementaciji Uredbe (EU) 848/2018, na sastanku Regionalne stručne savjetodavne radne grupe za organsku poljoprivredu (REAWG) objavljeno je da je SWG odredila sredstva za angažovanje stručnjaka za obuku zainteresovanih strana uključenih u organsku poljoprivredu, te su članovi REAWG pozvani da do kraja jula 2024. godine potvrde potrebe za obukom.

Na prijedlog Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske na 95. sjednici Vlade Republike Srpske održanoj 22.11.2024. godine usvojen je nacrt Zakona o organskoj proizvodnji koji je upućen u daljnju proceduru razmatranja i usvajanja Narodnoj skupštini Republike Srpske. Narodna skupština Republike Srpske je na 14. posebnoj sjednici, održanoj 16. decembra 2024. godine, odlučila da se Nacrt zakona o organskoj proizvodnji uputi na javnu raspravu za koju je zaduženo Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske.

U Republici Srpskoj je u toku 2024. godine održan 4. Dan organske proizvodnje Srpske u Stanarima i 4. Organik fest Srpske. Na osnovu podataka kontrolnih organizacija u Republici Srpskoj u 2024. godini broj proizvođača u sistemu organske proizvodnje je bio 101, od čega je 58 proizvođača koji su bili u sistemu organske stočarske proizvodnje (goveda, koze, kokoške, ovce, pčele). Znatno je povećan broj stočarskih farmi u sistemu organske proizvodnje. Što se tiče biljne proizvodnje i ove godine se uzgajalo razno voće, povrće, industrijsko, krmno ali i ljekovito bilje, koje se na tržište plasiralo u svježem ali i prerađenom stanju. Jedan broj proizvođača vrši preradu organskih proizvoda na sopstvenom gazdinstvu (mali proizvođači) dok je jedna grupa proizvođača koji se bave preradom i izvozom organskih proizvoda. Od proizvoda koji se plasiraju na tržište su: ajvar, paradajz sos, duboko zamrznuta kupina, malina, šumska jagoda, borovnica, sušene gljive, razne vrste sokova, džemova, prerađevine od lješnjaka, brašno, razni kozmetički proizvodi, čajevi itd. Nastavljen je izvoz i plasman organskih proizvoda na brojna tržišta i to Njemačku, Belgiju, Švajcarsku i Srbiju itd.

13.POLITIKA U OBLASTI POLJOPRIVREDE, RURALNOG RAZVOJA, BEZBJEDNOSTI HRANE, VETERINARSTVA, FITOSANITARNOJ OBLASTI I RIBARSTVA

Politika u sektoru poljoprivrede i ruralnog razvoja provodi se u skladu sa ciljevima i potrebama za pripremu i priključenje Evropskoj uniji. U oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja, potrebno je uskladiti propise u Bosni i Hercegovini sa pravnom stečevinom EU iz Poglavlja 11, uključujući i Ribarstvo u okviru Poglavlja 13, te sprovesti reforme koje su usklađene sa Zajedničkom poljoprivrednom politikom Evropske unije.

Kako je navedeno u posljednjem Izvještaju Evropske komisije za Bosnu i Hercegovinu za 2024. godinu Bosna i Hercegovina je u ranoj fazi pripremljenosti u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja, ribarstva i akvakulture, dok se u oblasti bezbjednosti hrane, veterinarske i fitosanitarne politike bilježi određeni nivo pripremljenosti.

13.1. POLJOPRIVREDA I RURALNI RAZVOJ

Nakon usvajanja Zakona o organizaciji tržišta vina u BiH Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH je pokrenulo aktivnosti na izradi podzakonskih akata Zakona o organizaciji tržišta vina u Bosni i Hercegovini. S tim u vezi, formirana je Radna grupa koja je izradila dva prijedloga pravilnika i to Pravilnik o definicijama kategorija proizvoda sektora vinarstva i Pravilnik o priznatim vinskim sortama vinove loze u Bosni i Hercegovini. U skladu sa propisanom zakonskom procedurom i prikupljenih mišljenja od strane nadležnih institucija Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH je prijedlog Pravilnika o definicijama kategorija proizvoda sektora vinarstva u BiH uputilo Savjetu ministara BiH na razmatranje i usvajanje. Savjet ministara BiH je na 46 sjednici održanoj 22.04.2024. godine usvojio Pravilnik o definicijama kategorija proizvoda sektora vinarstva u BiH s oznakom EI, kao potvrdom usklađenosti s pravnom stečevinom EU-a i međunarodnim standardima u toj oblasti. Primjena navedenog pravilnika će regulisati oblast vinarstva na jedinstveni način.

Kada je riječ o prijedlogu Pravilnika o priznatim vinskim sortama vinove loze u Bosni i Hercegovini, aktivnosti na izradi su okončane, te je pokrenuta procedura pribavljanja mišljenja od nadležnih institucija.

Značajnijeg napretka u pogledu usaglašavanja konačnog teksta i usvajanja nacrtu Zakona o hrani, nacrtu Zakona o veterinarstvu i nacrtu Zakona o izmjenama Zakona o poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju Bosne i Hercegovine nije bilo ni u toku 2024. godine.

Kada je riječ o usklađivanju zakonodavstava u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja na nivou entiteta, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva iako je izradilo radne verzije Zakona o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju i Zakona o novčanim podrškama u poljoprivredi i ruralnom razvoju još uvijek nisu proslijeđeni na usvajanje s obzirom da Strategija poljoprivrede i ruralnog razvoja Federacije Bosne i Hercegovine 2021-2027. godina koja treba da omogući primjenu odredbi navedenih zakona usvojena tek u septembru 2024. godine. Takođe, procedura prikupljanja mišljenja na Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o poljoprivrednom zemljištu, zaključno sa decembrom 2024. godine, nije okončana s obzirom da se čeka izjašnjenje Federalnog ministarstva finansija. Takođe, izrađen je i nacrt Zakona o jakim alkoholnim pićima, započeta je procedura prikupljanja mišljenja od strane nadležnih institucija u Federaciji BiH.

Što tiče Republike Srpske, jednako kao i u Federaciji Bosne i Hercegovine, izrađeni su Nacrt zakona o poljoprivredi i ruralnom razvoju i Nacrt zakona o podsticajima u poljoprivredi i ruralnom razvoju ali nisu upućeni u proceduru usvajanja s obzirom da nisu ispunjeni preduslovi za primjenu odredbi navedenih zakona. Takođe, izrađeni su i nacrti Pravilnika o uslovima koje su dužne da ispunjavaju ovlašćene institucije u pogledu tehničke i kadrovske opremljenosti i Pravilnik o uslovima prometa, prevoza i skladištenja grožđa, vina i drugih proizvoda od grožđa i vina i u koji će biti doneseni po usvajanju novog Zakona o vinu u Republici Srpskoj. Na prijedlog Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske na 95. sjednici Vlade Republike Srpske održanoj 22.11.2024. godine usvojen je nacrt Zakona o organskoj proizvodnji koji je upućen u daljnju proceduru razmatranja i usvajanja Narodnoj skupštini Republike Srpske. Narodna skupština Republike Srpske, je potom na 14. posebnoj sjednici, održanoj 16. decembra 2024. godine, odlučila da se Nacrt zakona o organskoj proizvodnji uputi na javnu raspravu za koju je zaduženo Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

13.1.1. Strateški okvir poljoprivredne politike i politike ruralnog razvoja

Koncept razvoja sektora poljoprivrede i ruralnog razvoja u Bosni i Hercegovini koji ima za cilj postepeno usklađivanje poljoprivrede i ruralnog razvoja sa Zajedničkom poljoprivrednom politikom EU i privlačenje investicija u sektor definisan je strateškim planom ruralnog razvoja. Najznačajnija aktivnost koja je realizovana tokom 2024. godine je usvajanje i stupanje na snagu Strateškog plana ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine za period od 2023. do 2027. godine - okvirni dokument. Nakon što je Nacrt strateškog plana ruralnog razvoja izrađen i usaglašen u okviru Interesorne komisije, potom dostavljen na uvid javnosti posredstvom online platforme e-Konsultacije, prikupljena su mišljenja od nadležnih institucija Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH je uputilo Nacrt strateškog plana ruralnog razvoja Savjetu ministara na usvajanje.

Na prijedlog Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Savjet ministara Bosne i Hercegovine⁵ je usvojio Strateški plan ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine za period od 2023. do 2027. godine - Okvirni dokument , a potom i oba doma Parlamentarne skupštine BiH⁶.

Nova Strategija razvoja poljoprivrede i ruralnog razvoja Federacije Bosne i Hercegovine za period 2021-2027. godina je usvojena na sjednici Predstavničkog doma održanoj 04.9.2024. godine i na sjednici Doma naroda održanoj 18.07.2024. godine te je Parlament Federacije BiH donio Odluku o usvajanju Strategija razvoja poljoprivrede i ruralnog razvoja Federacije Bosne i Hercegovine za period 2021-2027. godina. („Službene novine Federacije BiH“, broj 75/24)

Strategiju razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Republike Srpske⁷ za period 2021-2027. godina provodi Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede u skladu sa Akcionim planom realizacije Strategije.

13.1.2. Poljoprivredni informacioni sistemi i poljoprivredna statistika

Redovne aktivnosti koje Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine realizuje u vezi informacionih sistema su održavanje IT infrastrukture i softvera

⁵ 38 sjednica Savjeta ministara Bosne i Hercegovine održana 09.02.2024. godine

⁶ Na 17. sjednici Predstavničkog doma održanoj 02.02.2024. godine i 6. hitnoj sjednici Doma naroda održanoj 10.10.2024. godine.

⁷ Odluka o usvajanju Strategije razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Republike Srpske za period 2021-2027. godina („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 92/21, od 14. 10. 2021. godine).

koji se koristi u poljoprivrednom informacionom sistemu, te održavanje i unapređenje izvještajnih alata koristeći Power Business Intelligence tehnologije i multidimenzionalne data kocke. Tokom 2024. godine započete su aktivnosti na uspostavljanju i razvoju vinarско-vinogradarskog registra u saradnji nadležnih institucija i eksperata projektnog tima Češke razvojne agencije. S tim u vezi, izvršena je analiza potreba tehničkih i funkcionalnih zahtjeva aplikacije za vinarско-vinogradarski registar i definisane su finalna tehnička i funkcionalna specifikacija aplikacije. Projektni tim je dizajnirao module aplikacije te je započeta faza testiranja aplikacije od strane korisnika.

U okviru TAIEX programa tehničke pomoći pripremljen je prijedlog događaja koji imaju za cilj da se nadležnim institucijama ukaže na važnost i potrebu uspostavljanja poljoprivrednog informacionog sistema, te pruži potrebno znanje i razumijevanje zahtjeva aquisa koje je potrebno ispuniti.

Kada je riječ o pripremama za Popis poljoprivrede u BiH na prijedlog Agencije za statistiku BiH Savjet ministara Bosne i Hercegovine je na 56 sjednici održanoj 18.07.2024. godine usvojio Akcioni plan za pripremu, provođenje i diseminaciju rezultata Popisa poljoprivrede 2023-2026 i prijedlog da se period provođenja popisa poljoprivrede na terenu pomjeri na 01.10.2025-15.12.2025.godine i u skladu sa tim prilagode sve aktivnosti iz Akcionog plana. Usvajanjem Akcionog plana stvorili su se preduslovi za realizaciju svih ostalih predradnji koje se odnose na popis, kao i metodološki pristup popisa „od vrata do vrata“, u ruralnim sredinama sa potpunim obuhvatom, a u urbanim sredinama metodom „od vrata do vrata“ uz korišćenje listi dobijenih uparivanjem podataka iz dostupnih administrativnih izvora podataka. Dodatno, Savjet ministara BiH je zadužio Agenciju za statistiku BiH da u roku 30 dana dostavi prijedlog odluke o formiranju centralnog popisnog ureda za popis poljoprivrede u BiH 2023. – 2026., koji će organizovati, koordinirati i pratiti sve aktivnosti na pripremama i sprovođenju popisa poljoprivrede. U skladu sa zaključkom Savjeta ministara BiH Agencija za statistiku BiH je izradila odluku o formiranju centralne popisne kancelarije za popis poljoprivrede u BiH 2023. – 2026. kojeg pored predstavnika statističkih institucija čine i predstavnici Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH, nadležnih entitetskih ministarstava poljoprivrede, i Odjeljenja za poljoprivredu Brčko distrikta BiH. Nakon obavljenih javnih konsultacija i pribavljenih mišljenja nadležnih institucija, Prijedlog odluke o formiranju centralne popisne kancelarije za popis poljoprivrede u BiH 2023 – 2026 je upućen na razmatranje i usvajanje Savjetu ministara BiH.

Pripreme za popis poljoprivrede u BiH se odvijaju uz tehničku podršku projekta “Podrška Popisu poljoprivrede u BiH” koji implementira GOPA konzorcijum. U saradnji statističkih institucija i projektnog tima kompletiran je upitnik za popis poljoprivrede i nacrt metodološkog uputstva, a u predstojećem periodu će se ažurirati Akcioni plan za sprovođenje popisa poljoprivrede imajući u vidu da je popis poljoprivrede prolongiran za 2025. godinu.

13.1.3. Savjetodavne usluge u poljoprivredi

U oblasti pružanja stručnih usluga poljoprivrednim proizvođačima u Republici Srpskoj tokom 2024. godine su održane 62 obuke kojima je prisustvovalo 1.554 polaznika, pružena su 35.790 individualna savjeta proizvođačima iz različitih oblasti. U cilju promovisanja poljoprivrednih proizvoda i poljoprivrednih subjekata održane su 4 manifestacije pod nazivom Dani polja. Kada je riječ o izradi Srednjoročne strategije pružanja savjetodavnih usluga u poljoprivredi i Akcionog plana za implementaciju u Republici Srpskoj aktivnosti na izradi navedenih dokumenta nisu u potpunosti završene te su navedeni dokumenti u fazi izrade.

U oblasti savjetodavstva u Federaciji BiH je izrađen Srednjoročni program rada Javne poljoprivredne savjetodavne službe u Federaciji Bosne i Hercegovine 2025 – 2027 godina i Program rada Javne poljoprivredne savjetodavne službe u Federaciji Bosne i Hercegovine za 2025. godinu. Komisija za izradu Srednjoročne strategije pružanja savjetodavnih usluga u Federaciji BiH 2023-2030 godina izradila je radni materijal Srednjoročne strategije pružanja savjetodavnih usluga u Federaciji BiH 2023-2030 godina i izvršena je prethodna (ex-ante) evaluaciji na Srednjoročnu strategiju pružanja savjetodavnih usluga u Federaciji BiH 2023-2030 godina. Pokrenuta je faza javnih konsultacija i pribavljanje mišljenja nadležnih organa uprave u Federaciji BiH.

13.2. BEZBJEDNOST HRANE

U oblasti zakonodavstva na prijedlog Agencije za bezbjednost hrane Bosne i Hercegovine, a u saradnji sa nadležnim organima, Savjet ministara Bosne i Hercegovine donio je dva propisa i to:

- Odluka o izmjeni odluke o imenovanju članova Upravnog odbora Agencije za bezbjednost hrane BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 5/24)
- Odluka o imenovanju Komisije za registraciju oznaka porijekla, oznaka geografskog porijekla i dodjelu oznaka garantovano tradicionalnog specijaliteta prehrambenih proizvoda u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 37/24).

U cilju pružanja naučnih savjeta, te naučne i tehničke pomoći pripremljena je i izrađena jedna procjena rizika porijeklom iz hrane koja je namijenjena predstavnicima nadležnih inspeksijskih organa za poduzimanje odgovarajućih mjera u predmetnoj oblasti i to: *Kadmijum u špinatu korištenom u proizvodnji pite zeljanice* (RA 01-2024). Tokom 2024. godine pripremljeno je 150 odgovora na upite subjekata u poslovanju hranom, nadležnih organa svih nivoa vlasti i ostalih zainteresovanih strana, a koji su se odnosili na implementaciju propisa iz oblasti bezbjednosti hrane.

EU RASFF sistem – Agencija za bezbjednost hrane BiH je, tokom 2024. godine, zaprimila 33 EU RASFF obavijesti o rizicima porijekla hrane/materijala u kontaktu s hranom. Izvršena je evaluacija obavijesti, pripremanje i dostavljanje obavijesti nadležnim organima u BiH sistemu. Agencija za bezbjednost hrane BiH je nadležnoj službi EC „SANTE RASFF“, tokom 2024. godine, dostavljala i izvještaje o preduzetim mjerama nadležnih organa u BiH, uzimajući u obzir povratne informacije inspeksijskih organa. Povratne informacije trećih zemalja EC čini dostupnim članicama EU RASFF mreže. Kontakt tačke trećih zemalja imaju pristup RASFF WINDOW aplikaciji i informacijama koje ih se isključivo tiču.

Obavijesti izvan EU RASFF sistema – Agencija za bezbjednost hrane BiH je zaprimila ukupno šest obavijesti izvan EU RASFF sistema koje su na daljnje postupanje i preduzimanje odgovarajućih mjera dostavljene nadležnim organima.

WHO/FAO INFOSAN mreža - Od INFOSAN Sekretarijata, tokom 2024. godine, nije bilo zaprimljenih hitnih INFOSAN obavijesti.

Saradnja s laboratorijama- Agencija za bezbjednost hrane BiH je i u 2024. godine nastavila saradnju sa laboratorijama za kontrolu hrane. Na osnovu trenutno obrađenih podataka o laboratorijskim analizama, u BiH je uzrokovano 24.543 uzroka hrane, od čega je neodgovarajućih bilo 1.994 ili 8,12% uzroka. Na području BiH u 2024. godini je registrovano

ukupno 382 slučaja obolijevanja gdje je hrana potvrđena kao uzrok/put prenosa. Trenutno nisu registrovana obolijevanja u epidemijskoj formi.

Registri – U skladu s odredbama propisa o hrani, Agencija za bezbjednost hrane BiH vodi više registara koji su tokom izvještajnog perioda redovno ažurirani.

Međunarodna saradnja – Saradnja s Evropskom agencijom za bezbjednost hrane (European Food Safety Authority-EFSA)

U izvještajnom periodu, u skladu s Ugovorom o međusobnoj saradnji s Evropskom agencijom za bezbjednost hrane (EFSA) za periodu od 01.08.2023.-31.07.2026. godine, eksperti iz Bosne i Hercegovine su redovno učestvovali u radu i na sastancima radnih tijela EFSA-e (Savjetodavno vijeće, Mreža kontakt tačka, naučne mreže iz oblasti pesticida, kontaminanata, genetski modifikovanih organizama, dobrobiti i zdravlja životinja, rezidua veterinarskih lijekova, antimikrobne rezistencije i komunikacije rizika). U aprilu 2024. godine u Bosni i Hercegovini je provedena kampanja EFSA-a o afričkoj kugi svinja „Stop ASF“. Kampanja je provedena putem Facebook-a (doseg: 36.335 korisnika; broj impresija: 147.978) i YouTube-a (broj impresija: 30.291). Dana 06. i 07.06.2024. godine u službenoj posjeti Bosni i Hercegovini boravili su predstavnici EFSA-e koji su održali sastanke s predstavnicima Agencije za bezbjednost hrane BiH i nadležnih organa Bosne i Hercegovine, entiteta i Brčko distrikta BiH te učestvovali na međunarodnoj konferenciji „Jedinstveno zdravlje – trenutno stanje i izazovi za provedbu“ Nacionalnom danu EFSA-e u Bosni i Hercegovini. U organizaciji EFSA-e, uz tehničku podršku EFSA kontakt tačke za Bosnu i Hercegovinu, u Sarajevu je 26. i 27.06.2024. godine održana „Radionica o pripravnosti za upravljanje kriznim situacijama u području hrane i hrane za životinje“ na kojoj su učestvovali službenici nadležnih organa koji rade na poslovima procjene rizika, upravljanja rizicima i komunikacije rizika iz Bosne i Hercegovine, Albanije, Crne Gore, Kosova*, Sjeverne Makedonije, Srbije i Turske. Radionica je organizirana s ciljem unapređenja kapaciteta za odgovor u kriznim situacijama u području hrane i hrane za životinje u zemljama u procesu pristupanja Evropskoj uniji, naročito u dijelu procjene rizika i komunikacije rizika, koje su u nadležnosti EFSA-e. Kroz predavanja i simulacijske vježbe, eksperti iz zemalja Evropske unije pojasnili su učesnicima radionice proces planiranja i odgovora na kriznu situaciju uzrokovanu biološkim opasnostima u hrani. Agencija za bezbjednost hrane BiH je, kao kontakt tačka EFSA-e, u izvještajnom periodu koordinirala unos podataka iz BiH o ostacima pesticida, ostacima veterinarsko-medicinskih proizvoda, zoonozama, epidemijama uzrokovanim hranom i BSE/TSE za 2021. godinu u EFSA DCF.

Better training for safer food – Realizirano je učešće 10 predstavnika iz BiH na osam treninga u okviru „*Better training for safer food*“.

Projekt Češke razvojne agencije – U okviru Projekta „Unapređenje sistema bezbjednosti hrane u BiH“ koji se provodi uz podršku Češke razvojne agencije, u periodu od 03.-05.12.2024. godine u Federalnom agromediteranskom zavodu održana je obuka vezana za analizu aditiva u hrani. Također, u periodu 04.-05.12.2024. godine organizirana je obuka „Aditivi u hrani-zakonodavstvo, službene kontrole, deklarisanje, uzrokovanje i analiza“ koja je bila namijenjena inspeksijskim organima oba entiteta.

EU4AGRI – Agencija za bezbjednost hrane BiH u saradnji sa projektom EU4AGRI koji finansira Evropska unija, a provode Razvojni program Ujedinjenih nacija u BiH-UNDP i Češka razvojna agencija organizirala je dvije radionice koje su prvenstveno bile namijenjene predstavnicima udruženja čiji prehrambeni proizvodi su upisani u registar zaštićenih oznaka

* Ovaj naziv ne prejudicira status Kosova i u skladu je sa Rezolucijom 1244 SB UN i odlukom Međunarodnog suda pravde o kosovskoj deklaraciji o nezavisnosti

porijekla, oznaka geografskog porijekla i kao garantirano tradicionalni specijalitet. Radionice su za cilj imale pružanje informacija o kontrolama prije i poslije stavljanja na tržište zaštićenih prehrambenih proizvoda. Radionice su održane u Livnu 18.12.2024. godine i u Bijeljini 24.12.2024. godine.

Smjernice za bezbjednost hrane u odnosu na rokove trajanja – Agencija za bezbjednost hrane BiH, u saradnji s Fondacijom Mozaik, pripremila je i objavila Smjernice za bezbjednost hrane u odnosu na rokove trajanja koje su namijenjene svim potrošačima hrane i svima koji žele donirati hranu. Smjernice ukazuju na ključne postupke pri zaprimanju, skladištenju i prosljeđivanju hrane te daju praktične savjete kako bi se osigurala bezbjednost hrane i smanjio otpad od hrane.

Oblast genetski modificiranih organizama – Vijeće za GMO, u izvještajnom periodu, održao je ukupno 12 sjednica. Usvojen je Izvještaj o radu Vijeća za genetski modificirane organizme za periodu 01.01.-31.12.2023. godine. Doneseno je sedam mišljenja po zahtjevu subjekata u poslovanju s hranom za životinje za izdavanje rješenja o odobrenju za stavljanje na tržište BiH GM hrane za životinje i dva stručna mišljenja nadležnim organima, odnosno zainteresiranim stranama vezano za izdavanje ovlaštenja za izradu procjene rizika za ograničenu upotrebu genetski modificiranih organizama u kontrolisanim zatvorenim sistemima. Donesena je *Informacija o stanju u oblasti genetski modificiranih organizama u Bosni i Hercegovini s preporukama*. Agencija je na osnovu navedenih mišljenja donijela sedam rješenja o odobrenju za stavljanje na tržište BiH GM hrane za životinje. Završene su aktivnosti na pripremi monografije „*Genetski modificirani organizmi u poljoprivredi i šumarstvu*“.

Komisija za priznavanje prirodnih mineralnih, prirodnih izvorskih i stonih voda u Bosni i Hercegovini – U izvještajnom periodu Komisija je, nakon razmatranja, okončala 20 predmeta za priznavanje prirodnih mineralnih, prirodnih izvorskih i stonih voda i donijela Mišljenja o navedenim predmetima. U skladu s Mišljenjima, Agencija za bezbjednost hrane BiH je donijela rješenje o priznavanju prirodnih mineralnih, prirodnih izvorskih i stonih voda. Sve priznate vode upisane su u Registar Agencije za bezbjednost hrane BiH. Ažurirana Lista priznatih prirodnih mineralnih voda i prirodnih izvorskih voda u Bosni i Hercegovini kao i Popis stonih voda u Bosni i Hercegovini, objavljeni su u „Službenom glasniku BiH“, broj 1/24 i na web stranici Agencije za bezbjednost hrane BiH www.fsa.gov.ba.

Komisija za registraciju oznaka porijekla, oznaka geografskog porijekla i dodjelu oznaka garantirano tradicionalnog specijaliteta prehrambenih proizvoda u Bosni i Hercegovini - U izvještajnom periodu Komisija je rješavala 13 oznaka za registraciju prehrambenih proizvoda zaštićenih oznakom porijekla, oznakom geografskog porijekla i oznakom garantirano tradicionalni specijalitet. Nakon provedenih postupaka, Agencija za bezbjednost hrane BiH je, na prijedlog Komisije donijela četiri rješenja za registraciju prehrambenih proizvoda zaštićenom oznakom porijekla, osam rješenja za registraciju prehrambenih proizvoda zaštićenom oznakom geografskog porijekla i jedno rješenje za registraciju prehrambenog proizvoda zaštićenom oznakom garantirano tradicionalnog specijaliteta koja su objavljena u „Službenom glasniku BiH“, dok Agencija za bezbjednost hrane BiH vodi registar prehrambenih proizvoda zaštićenih oznakom porijekla, registar prehrambenih proizvoda zaštićenih oznakom geografskog porijekla, kao i registar prehrambenih proizvoda zaštićenih oznakom garantirano tradicionalni specijalitet.

Upravni odbor Agencije za bezbjednost hrane BiH – je održao sedam sjednica na kojima je razmatran i usvojen Izvještaj o radu Agencije za bezbjednost hrane Bosne i Hercegovine za

2023. godinu i Godišnji izvještaj o izvršenju budžeta Agencije za bezbjednost hrane Bosne i Hercegovine za period 01.01.-31.12.2023. godine.

Mreža organizacija u području bezbjednosti hrane i hrane za životinje – U skladu s „Odlukom o uspostavi Mreže organizacija u području bezbjednosti hrane i hrane za životinje“, a na osnovu prijave na javni poziv Agencije za bezbjednost hrane BiH, formirana je Mreža organizacija u području bezbjednosti hrane i hrane za životinje kojoj je dosad pristupilo 19 instituta, zavoda i fakulteta. Putem mreže se redovno distribuiraju različiti materijali, koje producira EFSA, FAO, WHO te druga tijela i organizacije koje se bave sigurnošću hrane.

Baza eksperata Agencije za bezbjednost hrane BiH – Zadaci Agencije za bezbjednost hrane BiH obuhvataju i pružanje: naučnih savjeta, te naučne i tehničke pomoći vezano za ljudsku prehranu u vezi sa zakonodavstvom BiH, kao i pomoći u komunikaciji vezano za pitanja prehrane u okviru programa zdravstvene zaštite u BiH; naučnih mišljenja o drugim pitanjima vezanim uz zdravlje i dobrobit životinja i zdravlje bilja; naučnih mišljenja o proizvodima, uključujući hranu i hranu za životinje vezano uz genetički modificirane organizme. Imajući u vidu da je za realizaciju naprijed navedenih zadataka Agencije za bezbjednost hrane BiH neophodno uključiti akademsku zajednicu i ostale nezavisne eksperte, u tu svrhu Agencija za bezbjednost hrane BiH je formirala bazu eksperata, koja se redovno ažurira i u kojoj su do sada prijavljena 127 eksperata iz područja bezbjednosti hrane. Agencija za bezbjednost hrane BiH eksperte angažira po potrebi.

Saradnja sa naučno - istraživačkim institucijama u Bosni i Hercegovini- U cilju unapređenja saradnje sa naučno-istraživačkim institucijama u Bosni i Hercegovini, Agencija za bezbjednost hrane BiH je potpisala Sporazum o naučno-istraživačkoj i stručnoj saradnji sa 16 institucija (među njima su fakulteti/univerziteti, zavodi i instituti). Sporazumi o naučno-istraživačkoj i stručnoj saradnji obuhvataju naučni i stručni kadar iz oblasti bezbjednosti hrane, učešće u zajedničkim naučno-istraživačkim projektima i istraživanjima u oblasti bezbjednosti hrane, kao i razmjenu rezultata naučnih istraživanjima iz navedenih oblasti. Ugovorne strane učestvovaće u zajedničkom organiziranju aktuelnih tematskih predavanja iz oblasti bezbjednosti hrane, radionica, seminara, okruglih stolova i simpozijuma. Agencija za bezbjednost hrane BiH će omogućiti uzajamnu edukaciju studenata, kao i dodatnu edukaciju naučnog i stručnog kadra fakulteta i Agencije za bezbjednost hrane BiH na naučnim i stručnim skupovima koji se budu organizirali: seminari, radionice, okrugli stolovi i predavanja. Saradnja će se odvijati i kroz razmjenu naučne i stručne literature iz oblasti bezbjednosti hrane, kao i drugim vidovima prihvatljivim za ugovorne strane.

13.3. VETERINARSTVO

Pravni propisi koji su u oblasti veterinarstva izrađeni i objavljeni u Službenom glasniku Bosne i Hercegovine:

- Odluka o dopunama odluke o veterinarskoj svjedodžbi o zdravstvenom stanju životinja i pošiljki životinjskog porijekla u unutrašnjem i međunarodnom prometu („Službeni glasnik BiH“, broj 24/24 od 05.04.2024.),
- Pravilnik o izmjeni i dopuni pravilnika o mjerama za nadzor afričke svinjske kuge („Službeni glasnik BiH“, broj 28/24 od 26.04.2024.),
- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o maksimalno dozvoljenim količinama farmakološki aktivnih supstanci u proizvodima životinjskog porijekla („Službeni glasnik BiH“, broj 33/24 od 14.05.2024.),

- Uputa o provođenju plana praćenja i kontrole rezidua za 2024. godinu porijekla („Službeni glasnik BiH“, broj 51/24 od 26.07.2024.),
- Odluka o izmjeni Odluke o zabrani uvoza i provoza određenih pošiljki u Bosnu i Hercegovinu radi sprečavanja unošenja afričke svinjske kuge („Službeni glasnik BiH“, broj 73/24 od 01.11.2024.),
- Odluka o izmjeni Odluke o zabrani uvoza i provoza određenih pošiljki u Bosnu i Hercegovinu radi sprečavanja unošenja klasične svinjske kuge („Službeni glasnik BiH“, broj 74/24 od 05.11.2024.),
- Odluka o izmjeni Odluke o zabrani uvoza i provoza određenih pošiljki u Bosnu i Hercegovinu radi sprečavanja unošenja influence ptica („Službeni glasnik BiH“, broj 77/24 od 12.11.2024.),
- Odluka o dopunama Odluke o zabrani uvoza i provoza određenih pošiljki radi sprječavanja unosa u Bosnu i Hercegovinu bolesti slinavke i šapa („Službeni glasnik BiH“, broj 77/24 od 12.11.2024.)."

Propisi koje je donijela Kancelarija za veterinarstvo Bosne i Hercegovine je Odluka o usvajanju Plana revizija objekata koji se bave uzgojem živih životinja, proizvodnjom, preradom, obradom i skladištenjem proizvoda životinjskog porijekla namijenjenih izvozu na tržište EU za 2024. godinu.

U Republici Srpskoj u izvještajnom periodu doneseni su sljedeći propisi iz oblasti veterinarstva:

- Program mjera zdravstvene zaštite životinja u Republici Srpskoj u 2024. godini (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 27/24)
- Pravilnik o biosigurnosnim mjerama na farmama svinja u cilju sprječavanja pojave i širenja zaraznih bolesti (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 23/24)
- Zakon o izmjenama Zakona o veterinarstvu u Republici Srpskoj (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 63/24).
- Pravilnik o uslovima i načinu raspodjele sredstava - subvencije nefinansijskim objektima u oblasti veterinarstva (Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 28/24)
- Pravilnik o načinu i uslovima korišćenja sredstava za sufinansiranje JU Veterinarski institut Republike Srpske „dr Vaso Butozan“ Banja Luka („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 28/24
- Pravilnik o uslovima za ostvarivanje prava na naknadu štete („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 83/24).

Izrađeni su i nacrti pravilnika za koje je pokrenuta procedura usklađivanja sa zakonodavstvom Republike Srpske, a to su:

- Pravilnik o sistemu farmakovigilanse, načinu rada odgovornog lica za farmakovigilansu veterinarsko-medicinskih proizvoda i načinu vođenja evidencije,
- Pravilnik o načinu oglašavanja i informisanja o veterinarsko-medicinskim proizvodima
- Pravilnik o obliku, sadržaju zahtjeva i dokumentaciji potrebnoj za odobravanje za stavljanje u promet referentnih, generičkih i imunoloških veterinarsko- medicinskih proizvoda

Što se tiče Federacije BiH pravni propisi koji su doneseni u oblasti veterinarstva u izvještajnom periodu su:

- Odluka o usvajanju Programa utroška sredstava sa kriterijima raspodjele sredstava "Subvencije privatnim preduzećima i preduzetnicima - Poticaj za veterinarstvo" utvrđenog Budžetom Federacije Bosne i Hercegovine za 2024. godinu Federalnom

ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva (Službene novine Federacije BiH br. 54/24),

- Uputstvo o provođenju mjera za otklanjanje i sprječavanje zaraznih i parazitarnih bolesti životinja za 2024. godinu (Službene novine Federacije BiH br. 69/24)
- Plan službenog uzorkovanja u objektima za proizvodnju i promet hrane životinjskog porijekla za 2024. godinu,
- Plan službenog uzorkovanja na prisutnost salmonelle kod žive peradi za 2024. godinu.

13.3.1. Aktivnosti po pitanju zdravlja i dobrobiti životinja

Nastavljene su aktivnosti na implementaciji Twinning projekta „EU podrška izgradnji kapaciteta i postepenom približavanju Acquis-u u sektoru za veterinarstvo u BiH“ kojim je planirana evaluacija statusa legislative iz oblasti zdravlja životinja, uključujući aproksimaciju sa novom EU legislativom (Zakon o zdravlju životinja), revidiranje legislative u oblasti dobrobiti životinja, te nastavak aktivnosti vezano za nusproizvode životinjskog porijekla. Kroz implementaciju ovog projekta nastavljene su aktivnosti na reformi kontrole zdravlja životinja i njegovog daljeg približavanja standardima EU. Iako je Twinning projekat bio predviđen da se završi u 2024. godini, isti je produžen za još osam mjeseci, pa će određene aktivnosti biti nastavljene i u 2025. godini.

S obzirom da nisu postojale saglasnosti nadležnih tijela entiteta i Brčko Distrikta za usvajanje Programa mjera zdravstvene zaštite životinja i njihovog provođenja u 2024. godini, kao osnov za sprječavanje, otkrivanje, kontrolu i suzbijanje zaraznih i parazitarnih bolesti kod životinja, na snazi je ostao Program mjera iz 2023. godine kao pravni osnov za ovu aktivnosti i u 2024. godini.

Situacija za pojedine bolesti od interesa navedena je u nastavku:

- Bruceloza

U 2024. godini nastavljene su aktivnosti vakcinacije malih preživara protiv bruceloze kojom su obuhvaćene životinje starosne dobi od 3 do 6 mjeseci. Kada je u pitanju bruceloza goveda, Kancelarija za veterinarstvo BiH je u saradnji sa nadležnim entitetskim tijelima osigurala nastavak monitoringa kod goveda starijih od 12 mjeseci.

- Afrička svinjska kuga/ Klasična svinjska kuga

U 2024. godini nastavljene su aktivnosti na suzbijanju afričke svinjske kuge, ali u odnosu na 2023. godinu broj žarišta i slučajeva je značajno smanjen.

- Visoko patogena influenza ptica (VPIP)

Nadzor nad visoko patogenom influencom ptica je aktivno proveden na rizičnim područjima u Bosni i Hercegovini. U 2024. godini je prijavljen samo jedan slučaj ove bolesti kod divljih ptica (labudova) na području opštine Gradiška.

- Virusne bolesti riba

U toku 2024. godine provedene su klinička i laboratorijska pretraga na svim pastrmskim ribnjacima radi isključivanja prisutnosti uzročnika virusnih bolesti riba. Nije bilo prijavljenih pozitivnih slučajeva.

Bosna i Hercegovina je održala status države koja je službeno slobodna od slinavke i šapa, kuge malih preživara i afričke bolesti konja i isti je potvrđen od Svjetske organizacije za zdravlje životinja za 2024. godinu.

Tabela 39. Epidemiološka situacija u 2024. godini u Bosni i Hercegovini

Bolest	Broj žarišta	Broj slučajeva
Afrička svinjska kuga	70	155
Artritis i encefalitis koza	2	9
Antraks	1	2
Bolest Aujeszkog	5	32
Bruceloza goveda	65	188
Bruceloza ovaca i koza	60	366
Enzootska leukoza goveda	1	1
Enzootski pobačaj ovaca	5	12
Goveđa virusna dijareja	2	2
Infektivna anemija kopitara	8	9
Visoko patogena influenza ptica	1	30
Leptospiroza	9	34
Listerioza	2	2
Paratuberkuloza	2	2
Američka gnjiloća pčelinjeg legla	133	1245
Q-groznica	11	48
Reproduktivni i respiratorni sindrom kod svinja	3	34
Salmoneloza peradi	11	11
Trihineloz	42	47
Tuberkuloza goveda	1	1

Izvor: Kancelarija za veterinarstvo BiH

U okviru zdravstvene zaštite životinja u 2024. godini u Republici Srpskoj kontinuirano su se sprovodile mjere suzbijanja i iskorjenjivanja infektivne anemije kopitara i imunizacija životinja-vakcinacija protiv antraksa u dijelovima Republike Srpske koji su određeni kao „antraksni distrikti“. Komisijskim pregledom ispunjenosti uslova za obavljanje djelatnosti u skladu sa Zakonom o veterinarstvu u Republici Srpskoj je odobreno 107 i registrovano 263 subjekta u poslovanju sa hranom (klaonice, mljekare, skladišta hrane životinjskog porijekla i hrane za životinje), 13 veterinarskih organizacija - stanica i ambulanta, 1 organizacija za sprovođenje poslova deratizacije, dezinfekcije, i dezinfekcije, 124 sabirna mjesta za otkup sirovog mlijeka, 12 ovlašćenja za nekomercijalno izdavanje sertifikata za kućne ljubimce, odobreno 72 programa za kontrolu salmoneloze živine, doneseno je 48 rješenja o ovlašćenju za sprovođenje programa mjera zdravstvene zaštite životinja na epizootiološkom području Republike Srpske. Na osnovu Zakona o zaštiti i dobrobiti životinja registrovano je 6 objekata odgajivačnica i 176 farmi različitih vrsta životinja. Na osnovu Zakona o nusproizvodima životinjskog porijekla registrovan 1 objekat. Na osnovu Zakona o veterinarsko-medicinskim proizvodima izvršena je registracija 81 veterinarsko medicinskog proizvoda.

U Federaciji BiH u okviru zdravstvene zaštite životinja započete su aktivnosti na pripremi Zakona o veterinarsko medicinskim proizvodima i pratećim podzakonskim aktima. Kako bi se obezbjedila kontinuirana edukacija veterinarima koji sprovode mjere zdravstvene zaštite životinja u Federaciji BiH ministar Federalnog ministarstva je donio godišnji Plan obuke službenih veterinarima na teritoriji Federacije BiH za 2024.godinu. Kontinuirano su se sprovodile aktivnosti vođenje i ažuriranja Jedinstvenog registra, registrovanih i odobrenih objekata i drugih baza i evidencija u oblasti veterinarstva.

13.3.2. Označavanje i kontrola kretanja životinja

Agencija za označavanje životinja kontinuirano štampa identifikacione ušne markice za goveda i dostavlja ih veterinarskim organizacijama na osnovu njihovih dostavljenih zahtjeva. U 2024. godini odštampano i isporučeno je 89.675 identifikacionih ušnih markica za označavanje goveda (66.300 redovnih ušnih markica i 23.375 zamjenske ušne markice). Izdato je 96.442 pasoša za životinje (goveda) i 7.534 certifikata za registrovana imanja. U toku 2024. godine izvršeno je označavanje i registrovanje u bazu podataka 458.487 ovaca, 17.612 koza i 226.657 svinja. Izvršen je ciklus provjere monitoring bruceloze goveda u 2024. godine u skladu sa „Uputstvom o sprovođenju monitoringa na prisustvo bruceloze kod goveda u Bosni i Hercegovini u 2024. godini“, kao i ispravke i korekcije utvrđenih grešaka u toku obrade uzoraka. Nakon izvršenog cjelokupnog unosa, provjera i korekcija dostavljenih obrazaca, sačinjen je Izvještaj u kome je konstatovano da je ukupno zaprimljeno 17.483 obrazaca na kojima je bilo evidentirano 156.548 životinja koje su se nalazile na 16.486 imanja, od kojih je uslove ispunilo nakon izvršene revizije ukupno 129.648 životinja. Broj životinja koji u momentu obrade i same revizije dostavljenih obrazaca nije ispunjavao uslove je 26.897 životinja.

S ciljem unapređenja sistema identifikacije i kontrole kretanja životinja u sklopu Informacionog sistema Agencije za označavanje životinja aktivan je modul za identifikaciju kućnih ljubimaca (pasa, mačaka i pitomih vretica). U 2024. godini ukupno je u državnoj bazi podataka registrovano 36.335 kućnih ljubimaca (32.203 psa, 4.128 mačaka i 4 pitome vretice), mikročipovano je 27.959 kućnih ljubimaca (24.205 pasa, 3.754 mačke i 0 pitomih vretica). Podatak o mikročipovanim kućnim ljubimcima se odnosi na sve kućne ljubimce kod kojih je navedeno da je datum aplikacije mikročipa u 2024. godini, bez obzira na trenutni status mikročipa. U 2024. godini izdato je 27.080 komada pasoša za kućne ljubimce na osnovu 461 podnešenog zahtjeva od strane veterinarskih organizacija.

U cilju obezbjeđivanja implementacije propisa, Agencija za označavanje životinja u kontinuitetu organizuje obuke za doktore veterinarske medicine i veterinarske inspektore u BiH. U 2024. godini održano je 7 obuka na temu „Pristup i korištenje baze podataka“ na kojim su prisustvovala ukupno 45 doktora veterinarske medicine i veterinarska inspektora, koji navedenu obuku nisu završili u prethodnom periodu. Po uspostavi modula za identifikaciju kućnih ljubimaca pristupilo se održavanju obuka na temu „Pristup i korišćenje aplikacije za identifikaciju kućnih ljubimaca“, gdje je u 2024. godini ukupno održano 7 obuka na kojima je prisustvovalo ukupno 53 doktora veterinarske medicine i veterinarskih inspektora. Navedene obuke se nastavljaju u kontinuitetu održavati. Pored navedenih obuka, održane su i obuke za pristup i korišćenje Izvještajne baze podataka za spoljne korisnike. Ukupno je održano 8 obuka na kojima je prisustvovalo ukupno 65 doktora veterinarske medicine i veterinarskih inspektora. Svim učesnicima koji su prošli obuke dodijeljeni su pristupni linkovi, šifre i lozinke, uz korisnička uputstva u kojima su definisani svi koraci pristupanju i radu u aplikacijama državne baze podataka. U 2024. godini vršena je distribucija identifikacionih ušnih markica za svinje, za ovce i koze, na osnovu zahtjeva dostavljenih od strane veterinarskih organizacija. Takođe, vršena je i distribucija vakcina i vakcinalnih ušnih markica za male preživare u cilju sprovođenja vakcinacije malih preživara protiv bruceloze. Podjela je vršena prema veterinarskim organizacijama na osnovu dostavljenih Planova distribucije od strane nadležnih entitetskih tijela i Brčko Distrikta BiH.

13.3.3. Aktivnosti u oblasti jačanje kapaciteta za izvoz živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla iz BiH

U 2024. godini nastavljen je kontinuiran izvoz roba koje su odobrene za izvoz na tržište zemalja Evropske unije za koje Bosna i Hercegovina ima odobrenje. Izdato je 7 novih odobrenja za objekte, na osnovu zahtjeva, za izvoz robe životinjskog porijekla u EU, 1 zahtjev je odbijen. Kancelarija za veterinarstvo BiH je izvršila reviziju usklađenosti objekata sa zahtjevima Evropske unije, odnosno provjeru ispunjenosti uslova u skladu sa propisima Evropske unije u 142 objekta. Od 01. do 13. juna 2024. godine inspekcijски tim DG SANTE je sproveo audit s ciljem provjere uslova za izvoz mlijeka i proizvoda od mlijeka na tržište EU. Izvještaj inspekcijskog tima DG SANTE sadrži 6 preporuka na koje je pripremljen Akcioni plan za ispunjavanje preporuka za izvoz mlijeka i proizvoda od mlijeka i upućen DG SANTE.

13.3.4. Plan praćenja rezidua veterinarskih lijekova

Jedna od značajnih aktivnosti Kancelarije za veterinarstvo BiH za kontinuirani izvoz proizvoda životinjskog porijekla je implementacija godišnjeg Plana praćenja i kontrole rezidua za Bosnu i Hercegovinu, koji se sprovodi u skladu sa Zakonom o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini⁸ i Odlukom o praćenju rezidua određenih tvari u živim životinjama i u proizvodima životinjskog porijekla („Službeni glasnik BiH“, br. 1/04, 40/09 i 44/11). Za implementaciju i realizaciju Plana praćenja i kontrole rezidua za 2024. godinu sprovedene su sve aktivnosti neophodne za provođenje plana, te je izvršena izrada i dostava plana na razmatranje i odobrenje Generalnom direktoratu za zdravlje i sigurnost hrane Evropske komisije (DG SANTE). U saradnji s nadležnim tijelima entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine izvršena je raspodjela broja uzoraka za pojedine vrste životinja i proizvoda životinjskog porijekla koji će se ispitati na rezidue određenih tvari. Ispitivanje uzoraka je provedeno od strane ovlaštenih laboratorija izabranih u postupku javne nabavke laboratorijskih usluga za analizu rezidua farmakološki aktivnih tvari, pesticida i kontaminanata u 2024. godini. Od strane Kancelarije za veterinarstvo BiH donesena je i objavljena Uputa o provođenju plana praćenja i kontrole rezidua za 2024. godinu („Službeni glasnik BiH“, broj 51/24). Implementacija plana je provedena u saradnji s nadležnim inspekcijским tijelima entiteta, kantona, opština i Brčko distrikta BiH te su izvršena planirana mjesečna uzorkovanja i preduzete mjere u slučaju neusklađenih rezultata. Realizacija Plana praćenja i kontrole rezidua za 2024. godinu prema broju planiranih uzoraka i izvršenih ispitivanja na rezidue određenih tvari iznosi 94%. Potrebno je napomenuti da se uzorkovanje i ispitivanje preostalih uzoraka iz Plana praćenja i kontrole rezidua provodi do kraja marta 2025. godine što će osigurati 100% realizaciju plana. Bosna i Hercegovina se nalazi na listi trećih zemalja sa odobrenim planovima praćenja rezidua za akvakulturu (riba), mlijeko, med, meso peradi, jaja, goveda, ovce/koze, svinje što jeste glavni preduslov za daljnji izvoz proizvoda životinjskog porijekla na EU tržište ali i tržište trećih zemalja (Uredba (EU) 2022/2293).

13.3.5. Aktivnosti po pitanju kontrole nepostojanja veterinarsko-zdravstvenih smetnji prilikom uvoza

Aktivnosti koje su vezane za ovu oblast odnose se na:

⁸ „Službeni glasnik BiH“, broj 34/02

- izdavanje rješenja o nepostojanju veterinarsko zdravstvenih smetnji za uvoz živih životinja,
- sirovina, proizvoda i nusproizvoda životinjskog porijekla, veterinarskih lijekova,
- izdavanje rješenja o upisu objekata u Registar Kancelarije za veterinarstvo BiH (izdato je 1.562 rješenja za uvoz i provoz živih životinja i roba životinjskog porijekla u Bosnu i Hercegovinu, 414 rješenja o upisu objekata u Registar Kancelarije za veterinarstvo BiH i 137 rješenja za uvoz veterinarskih lijekova).

Izvještaji - U okviru redovnih aktivnosti odjeljenja za zdravlje i dobrobit životinja je prikupljanje podataka i slanje godišnjeg izvještaja WOAHA o utrošku antimikrobnih lijekova koji se koriste kod životinja za prethodnu godinu, u cilju racionalne potrošnje ovih lijekova u borbi protiv antimikrobne rezistencije, gdje je u 2023 godini utrošeno 7.855 kg farmakološki aktivnih supstanci.

13.4. FITOSANITARNA PITANJA

Najvažniji rezultati realizacije aktivnosti planiranih Programom rada Uprave BiH za zaštitu zdravlja bilja za 2024. godinu su:

- Implementacija propisa iz fitosanitarne oblasti i aktivnosti u okviru međunarodnih projekta.
- Ostvarena je značajna saradnja i koordinacija na međunarodnom planu u okviru aktivnosti i obaveza koje po Bosnu i Hercegovinu proističu iz IPPC (International Plant Protection Convention) i EPPO (European and Mediterranean Plant Protection Organization, UPOV (International Union for the Protection of New Varieties of Plants), CPVO (Community Plant Variety Office) i Rotterdamske konvencije, a nastavljena je i dobra saradnja i koordinacija sa fitosanitarnim službama država u regiji. Uprava je usmjerila i dio aktivnosti na ispunjavanje prioriteta iz izvještaja Evropske Komisije.
- Nadzor karantinskih štetnih organizama na krompiru u cilju omogućavanja nesmetanog izvoza krompira. U izvještajnom periodu usvojen je Program posebnog nadzora (sistemske kontrole) karantinskih štetnih organizama na krompiru⁹.
- Nakon podnošenja tehničkog dosijea za rod malus i procjene rizika od strane EFSA-e Evropska Komisija je donijela Uredbu¹⁰ kojom je omogućen izvoz sadnog materijala vrste Malus domestica u obliku cijepljene biljke za sadnju, starosti do dvije godine, golog korijenja i u stanju mirovanja, bez lišća, na tržište Evropske Unije.
- U okviru pripreme za prijem Bosne i Hercegovine u OECD šeme certifikacije sjemena žitarica (pšenica i ječam), Uprava je pripremila Izvještaj o procjeni zahtjeva za prijem Bosne i Hercegovine u OECD sistem certifikacije te uputila pozivno pismo Sekretarijatu OECD za dolazak ekspertske misije za evaluaciju uslova za OECD certifikaciju. Izvještaj za OECD je proslijeđen Sekretarijatu OECD i nakon preliminarne procjene očekujemo dolazak ekspertske misije za procjenu.
- Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja u saradnji sa nadležnim organima entiteta i Brčko distrikta BiH kontinuirano usklađuje listu aktivnih materija dozvoljenih za upotrebu u fitofarmaceutskim sredstvima u BiH sa listom aktivnih materija u Evropskoj uniji. U 2024. godini objavljen je Spisak aktivnih materija za 2024 godinu te više izmjena i dopuna navedenog spiska¹¹

⁹ „Službeni glasnik BiH“, broj 15/23

¹⁰ Provedbena Uredba Komisije (EU) 2024/377 od 25. januara 2024.godine

¹¹ Službeni glasnik BiH, br.: 2/24

- U sklopu obilježavanja Međunarodnog dan zdravlja bilja, Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja je organizovala radionicu na temu “Zaštitom bilja, štitimo život”. Radionica je realizovana 13.05.2024. godine u nastavnom objektu “Čavle-Igman” Šumarskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, a istoj su prisustvovali studenti i profesori poljoprivrednih i šumarskih fakulteta.

Što se tiče aktivnosti koje su se realizovale u fitosanitarnoj oblasti u Republici Srpskoj tokom 2024. godine doneseni su Programi posebnog nadzora nad prisustvom karantinskih i ostalih štetnih organizama na bilju, biljnim proizvodima i regulisanim objektima i Program monitoringa ostataka sredstava za zaštitu bilja („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 35/24). Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede u saradnji sa Republičkom upravom za inspeksijske poslove sprovodi Program monitoringa ostataka sredstava za zaštitu bilja za 2024. godinu, koji je djelimično usklađen sa Regulativom Komisije 2023/731. Broj izdatih rješenja i dozvola u okviru Odjeljenja za biljnu proizvodnju je 1.050.

Uvoz sredstava za zaštitu bilja u Republici Srpskoj se kontroliše tako da sva sredstva koja se uvoze moraju biti registrovana na osnovu Zakona o sredstvima za zaštitu bilja („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 52/10) i sadržavati aktivne supstance koje se nalaze na Listi odobrenih aktivnih supstanci i osnovnih supstanci. Posljednja Lista odobrenih aktivnih supstanci i osnovnih supstanci („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 55/22 sa izmjenama i dopunama koje se objavljuju na sajtu Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske) je djelimično usklađena sa Provedbenom regulativom Komisije (EU) 540/2011 od 25. maja 2011. godine za sprovođenje Regulative (EZ) 1107/2009 Evropskog parlamenta i Savjeta koja se odnosi na listu odobrenih aktivnih supstanci i izmjenama zaključno sa Regulativom 2024/1280 od 30. aprila 2024. godine i kontinuirano se usklađuje sa Listom dozvoljenih aktivnih materija Evropske unije. Pored navedenog, uvoz je moguće realizovati ukoliko su ispunjeni i ostali uslovi propisani naprijed navedenim Zakonom.

Moguć je uvoz sjemena i sadnog materijala onih biljaka koje su na osnovu Zakona o sjemenu poljoprivrednog bilja Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 37/09, 100/11, 110/16 i 90/21) i Zakona o sadnom materijalu upisane u Registar sorti sjemena i sadnog materijala („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 37/09 i 117/11) i koje ispunjavaju uslove propisane navedenim zakonima i specifične fitosanitarne uslove propisane Zakonom o zaštiti zdravlja bilja u Republici Srpskoj.

U izvještajnom periodu, u fitosanitarnoj oblasti u Republici Srpskoj doneseni su sljedeći akti:

- Program posebnog nadzora nad prisustvom *Erwinia amylovora* (Burrill) Winslow et al. prouzrokovala bakterioznu plamenjaču jabučastih voćaka na području Republike Srpske u 2024. godini. (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 32/24),
- Program posebnog nadzora nad prisustvom štetnog organizma *Candidatus Phytoplasma solani* (Stolbur phytoplasma) i *Erwinia chrysanthemi* (Dickeya spp.) u Republici Srpskoj u 2024. godini (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 41/24),
- Program posebnog nadzora nad prisustvom štetnog organizma *Grapevine flavescence dorée* phytoplasma, FD na području Republike Srpske u 2024. godini. (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 32/24),
- Program posebnog nadzora nad prisustvom *Phytophthora fragariae* var. *rubi* (Wilcox and Duncan) Man in 't Veld – prouzrokovala fitoftoroze maline na području Republike Srpske u 2024. godin. (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 32/24),
- Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinski štetnih organizama u registrovanim rasadnicima u Republici Srpskoj u 2024. godini (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 38/24),

- Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinskog štetnog organizma *Monilinia fructicola* (Winter) Honey – prouzrokovaca američke smeđe truleži plodova jabučastih i koštičavih voćaka na području Republike Srpske u 2024. godini (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 35/24),
- Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinskog virusa American plum line pattern virus, APLPV na području Republike Srpske u 2024. godini (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 33/24),
- Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinskog virusa *Vaccinium* spp. na području Republike Srpske u 2024. godini (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 30/24),
- Program posebnog nadzora nad prisustvom *Pantoea stewartii* subsp. *stewartii* – prouzrokovac bakterijske uvelosti kukuruza na području Republike Srpske u 2024. godini (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 30/24),
- Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinski štetnog organizma *Xylophilus ampelinus* (Panagopoulos) Willems et al. – prouzrokovaca bakterijske plamenjače vinove loze na području Republike Srpske u 2024. godini (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 35/24),
- Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinski štetnog organizma *Alternaria mali* Roberts – prouzrokovaca alternarijske pjegavosti jabuke na području Republike Srpske u 2024. godini (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 41/24),
- Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinskog štetnog organizma *Phytophthora ramorum* Werres, De Cock & Man in 't Veld sp. nov. – prouzrokovaca iznenadnog uginuća i sušenja drvenastih biljaka na području Republike Srpske u 2024. godini (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 32/24),
- Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinski štetnog organizma *Pseudomonas syringae* pv. *actinidiae* Takikawa et al. – prouzrokovaca bakterijskog raka *Actinidia* spp. na području Republike Srpske u 2024. godini (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 30/24),
- Program posebnog nadzora nad prisustvom virusa na *Rubus* spp. u Republici Srpskoj u 2024. godini (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 30/24),
- Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinski štetnog organizma *Acidovorax citrulli* (Schaad et al.) – prouzrokovaca bakterijske mrljavosti plodova lubenice na području Republike Srpske u 2024. godini (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 30/24),
- Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinskih štetnih organizama *Geosmithia morbida* Kolarik et al. – prouzrokovaca raka oraha i vektora *Pityophthorus juglandis* Blackman – orahovog potkornjaka na području Republike Srpske u 2024. godini (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 41/24),
- Program posebnog nadzora nad prisustvom štetnih insekata u biljnoj proizvodnji na području Republike Srpske u 2024. godini (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 45/24),
- Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinski štetnog organizma *Xylella fastidiosa* Wells et al. – prouzrokovaca PiRepublike Srpske ove bolesti na području Republike Srpske u 2024. godini (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 41/24),
- Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinskih štetnih organizama na koštičavim voćkama na području Republike Srpske u 2024. godini (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 38/24),
- Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinskog štetnog organizma *Diaporthe vaccinii* Shear – prouzrokovaca izumiranja izdanaka borovnice i brusnice na području Republike Srpske u 2024. godini (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 35/24),

- Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinski štetnog organizma *Candidatus Liberibacter solanacearum*, *Candidatus Liberibacter africanus*, *Candidatus Liberibacter* (Službeni glasnik, broj 30/24),
- Program posebnog nadzora nad prisustvom nematoda u biljnoj proizvodnji u Republici Srpskoj u 2024. godini (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 41/24),
- Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinski štetnih organizama (*Impatiens necrotic spot tospovirus*, *Pepino mosaic virus*, *Tomato yellow leaf curl virus*, *Tomato spotted wilt virus*, *Tomato brown rugose fruit virus*, *Tomato chlorosis virus*, *Tomato infectious chlorosis virus*, *Tomato leaf curl New Delhi virus* i *Tomato mottle virus*) na području Republike Srpske u 2024. godini (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 38/24),
- Program posebnog nadzora nad prisustvom *Fusarium circinatum* Niernberg et O`Donnell u Republici Srpskoj u 2024. godini (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 31/24)
- Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinski štetnog organizma *Anoplophora chinensis* (Foster) na području Republike Srpske u 2024. godini (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 44/24),
- Program posebnog nadzora nad prisustvom borove nematode u Republici Srpskoj u 2024. godini (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 35/24),
- Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinski štetnih organizama (*Little cherry virus-1 (LChV-1)*, *Little cherry virus-2 (LChV-2)*, *Cherry necrotic rusty mottle virus (CRNRM0)*, *Cherry green ring mottle virus (CGRMV)* i *Cherry mottle leaf virus (ChMLV)*) na području Republike Srpske u 2024. godini (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 75/24),
- Program posebnog nadzora nad prisustvom regulisanih nekarantinskih štetnih virusa voćaka na području Republike Srpske u 2024. godini (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 75/24),
- Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinski i regulisanih nekarantinskih štetnih virusa na *Prunus* sp. na području Republike Srpske u 2024. godini (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 75/24),
- Rješenje o utvrđivanju Liste registrovanih sredstava za zaštitu u Republici Srpskoj (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 70/24).

U Federaciji BiH u 2024. godine Federalni zavod za poljoprivredu je izradio Plan jačanja funkcionalnosti fitosanitarne laboratorije i dostavio Vladi Federacije BiH i Federalnom ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede na usvajanje. Upravi BiH za zaštitu zdravlja bilja je upućen Zahtjev za dodjelu javnog ovlašćenja za vršenje poslova iz člana 76. stav 3, 4. i 5. Zakona o zaštiti zdravlja bilja BiH (Službeni glasnik BiH, broj 23/03) koji se odnose na:

- redovno praćenje štetnih organizama
- analizu i procjenu zdravstvenog stanja bilja u svrhu utvrđivanja pojave i širenja štetnih organizama na području Federacije BiH
- laboratorijska ispitivanja bilja, biljnih proizvoda i reguliranih objekata u svrhu dijagnostikovanja štetnih organizama sa listi I i II A i liste II
- poslove uzorkovanja.

Federalni zavod za poljoprivredu Sarajevo dobio je ovlaštenje koje se odnosi na laboratorijska ispitivanja bilja, biljnih proizvoda i reguliranih objekata u svrhu dijagnosticiranja štetnih organizama sa liste II.

13.5. RIBARSTVO I AKVAKULTURA

Prema Izvještaju o napretku Bosne i Hercegovine za 2024. godinu, BiH tek treba da izradi svoju okvirnu politiku i zakonodavstvo o unutrašnjem i morskom ribarstvu, koje su potrebne za pripremu zajedničke ribarske politike EU (CFP).

U oblasti ribarstva Republike Srpske završen je program integrisanja, a donošenje Ribarske osnove je u završnoj fazi. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske je izradilo nacрте Правилника o привредном риболову, Правилника o измјени i допуни правилника o рибоčуварској служби, Правилника o измјенama i допуnama правилника o programu, načinu i uslovima polaganja рибоčуварског испита i Правилника o измјенama i допуnama правилника o аквакултури. Navedni правилници će se dostaviti u proceduru usvajanja nakon što bude израđen Programa razvoja ribarstva i аквакултуре. Vlada Republike Srpske je na 98. sjednici održanoj 12 decembra 2024. godine na prijedlog Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske usvojila Odluku o utvrđivanju naknade za korišćenje риболовне зони i visini naknade za риболовне дозволе.

Kada je riječ o zakonodavnim aktivnostima u Federaciji BiH, Vlada Federacije BiH je na 35 sjednici održanoj 05.06.2024. godine utvrdila i uputila Parlamentu Federacije BiH Prijedlog Zakona o izmjenama i dopuni zakona o slatkovodnom ribarstvu.

Što se tiče međunarodnih sporazuma, BiH nastavlja sarađivati sa Generalnom komisijom za ribarstvo Mediterana (GFCM), u sklopu Organizacije za hranu i poljoprivredu (FAO), kao sarađujuća neugovorna strana.

14. BOSNA I HERCEGOVINA I EVROPSKA UNIJA

Bosna i Hercegovina i Evropska unija, redovno, jednom godišnje, a u skladu sa prethodno usaglašenim rasporedom održavanja sastanaka zajedničkih tijela, organiziraju održavanje sastanaka za nadzor provođenja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP). S tim u vezi, osmi sastanak Pododbora za poljoprivredu i ribarstvo, uključujući bezbjednost hrane, veterinarska i fitosanitarna pitanja, između EU i Bosne i Hercegovine održan je 19. novembra 2024. godine. Predstavници Evropske komisije (Komisija) i Bosne i Hercegovine (BiH) razgovarali su o najnovijim dešavanjima u ovim oblastima. U svjetlu odluke Evropskog vijeća iz marta 2024. godine o otvaranju pristupnih pregovora, Komisija je ohrabrila Bosnu i Hercegovinu da nastavi provedbu neophodnih reformi, značajno intenzivira napore na poboljšanju institucionalnih i administrativnih kapaciteta, ubrza usklađivanje zakonodavstva i razvoj strategija širom zemlje, kao i da unaprijedi koordinaciju u svim oblastima. Komisija je naglasila važnost potpunog poštivanja odredbi Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP), posebno onih koje se odnose na ustupke u oblasti trgovine, koje su strane usaglasile uz prethodno obavljanje/konsultacije o svim prijedlozima trgovinskih ograničenja.

Kada je u pitanju poljoprivreda i ruralni razvoj, jedan od ključnih sektora za konkurentnost ekonomije Bosne i Hercegovine i za lokalni razvoj, Komisija je primila na znanje usvajanje Strateškog plana ruralnog razvoja BiH za period 2023-2027 – okvirni dokument. Konstatovano je da višegodišnja i višebudžetna strategija poljoprivrede i ruralnog razvoja još nije implementirana, te da mjere podrške širom zemlje još nisu usklađene. Dodatno, nije postignut konkretan napredak u usklađivanju sa zajedničkom poljoprivrednom politikom EU (ZPP). Komisija ohrabruje BiH da iskoristi podršku dostupnu kroz TAIEX i pomoć iz okvira IPA sredstava za postizanje usklađenosti u ovoj oblasti i za potpunu usklađenost sa pravnom

stečevinom EU. Iako može da potvrdi snažnu saradnju između institucija za statistiku u BiH, Komisija podsjeća na važnost provođenja Popisa poljoprivrede. Funkcionalne i efikasne sektorske reforme su neophodne kako bi se uhvatio korak sa promjenama na nivou EU i kako bi BiH mogla napredovati na svom evropskom putu.

U oblastima bezbjednosti hrane, veterinarskih i fitosanitarnih pitanja, Komisija je ponovila potrebu da se zakoni na nivou BiH o bezbjednosti hrane i veterinarskim pitanjima usklade sa najnovijim razvojem pravne stečevine EU, posebno zakoni o hrani, zdravlju životinja, dobrobiti životinja i zdravlju bilja i službene kontrole, kao i da se nastavi sa unaprjeđenjem institucionalnih i administrativnih kapaciteta, uključujući inspeksijske službe. Od izuzetnog je značaja da Bosna i Hercegovina unaprijedi svoje centralne baze podataka radi boljeg planiranja i provedbe relevantnih mjera za zdravlje životinja, kao i da se u potpunosti uspostavi centralni sistem za identifikaciju i registraciju životinja. Komisija je izrazila žaljenje što nije postignut napredak u uspostavljanju sistema referentnih laboratorija, kao što to zahtijeva pravna stečevina EU i zakoni o hrani, veterinarstvu i fitosanitarnim propisima kako bi se osigurao konsolidovani i usklađeni pravni okvir za poglavlje 12.

14.1. Programiranje IPA (Instrument for Pre-Accession Assistance)

Direkcija za evropske integracije (DEI) BiH je polovinom 2024. godine pokrenula proces programiranja IPA III za period 2025-2027. godinu. Planiranje i programiranje IPA III za sektor poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja u 2024. godini je izvršeno u skladu sa Programskim okvirom za IPA III i to za Prozor 4:

- Konkurentnost i uključiv rast; Tematske prioritete 3: Poljoprivreda i ruralni razvoj i 4. Ribarstvo.

Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH je koordinirao pripremu Akcionog dokumenta (u nastavku teksta: AD) na osnovu predloženog prioriteta Evropske komisije: Poboljšanje produktivnosti poljoprivrede i održivo korištenje prirodnih resursa, uključujući poboljšanje kvaliteta i sigurnosti hrane i poboljšanje zdravlja i zaštite životinja i biljaka, kao i politike u oblasti ribarstva. S tim u vezi, održane su konsultacije sa svim relevantnim institucijama, organizacijama civilnog društva i drugih zainteresovanim stranama, te je pripremljen AD: EU za održivu poljoprivredu, hranu i ribarstvo (*EU4Sustainable agriculture, food and fisheries*) čija je izrada počela u septembru i završena je 19. novembra 2024., pokrivajući poglavlja 11, 12 i 13 sa budžetom od 23 miliona EUR.

Opšti cilj/učinak ove akcije je unaprjeđenje održive i klimatski otporne poljoprivrede i ribarstva u BiH, radi bolje pripremljenosti za Zajedničku poljoprivrednu politiku i Zajedničku politiku ribarstva.

14.2. Implementacija međunarodnih projekata

Projekti i drugi instrumenti pomoći Evropske unije koji su implementirani tokom 2024. godine u oblasti poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja su:

- EU4AGRI IPA 2018 - Akcija za sektor: Poljoprivreda i ruralni razvoj,
- Podrška Evropske unije oporavku od Covid-19 i otpornosti poljoprivrede i ruralnog razvoja u Bosni i Hercegovini - EU4AGRI-Recovery,
- EU4Green-Podrška implementaciji Zelene agende za Zapadni Balkan (2022-2025.)

Pomoć iz Instrumenta tehničke pomoći Evropske komisije (TAIEX) - putem TAIEX podrške je za poglavlja 11 (poljoprivreda i ruralni razvoj), 12 (zaštita zdravlja bilja, sigurnost hrane i

veterinarstvo) i 13 (ribarstvo i akvakultura) tokom 2024. godine omogućeno učešće na 5 radionica što u BiH te u drugim zemljama članicama EU. Dodatno, pripremljena je i Mapa TAIEX prijedloga tehničke pomoći za 2025. godinu.

FAO projekti implementirani tokom 2024. godine

- Podrška planiranju lokalnog poljoprivrednog i ruralnog razvoja (TCP/BIH/3804)
- Priprema zahtjeva za registraciju za top šest prioriternih geografskih oznaka proizvoda

Razvojni program Ujedinjenih nacija - UNDP

- Žene pokretačice razvoja u poljoprivrednim i ruralnim sredinama (podržava SIDA)
- Implementacija prve komponente programa EU4AGRI iz IPA 2018, EU4Agri Recovery.

Projekti koji se impemetiraju uz podršku Republike Italije

- Održivi ekonomski razvoj i zaštita okoliša u područjima s prirodnim ograničenjima u BiH - ANC BiH,
- Green and Healthy - Tranzicija ka proizvodnji zelene i zdrave hrane u Bosni i Hercegovini.

IFAD – Međunarodni fond za razvoj poljoprivrede

- Projekt razvoja poljoprivrede i ruralnog preduzetništva (READP)

14.3. Stalna radna grupa za regionalni ruralni razvoj zemalja jugoistočne Evrope – (SWG RRD)

Stalna radna grupa za regionalni ruralni razvoj zemalja Jugoistočne Evrope (*Regional Rural Development Standing Working Group in Southeastern Europe – SWG RRD*) je regionalna međunarodna međuvladina organizacija koju čine institucije nadležne za poljoprivredu u zemljama i teritorijama Jugoistočne Evrope i predstavlja važan regionalni institucionalni okvir za saradnju u oblasti politike poljoprivrede i ruralnog razvoja. Glavni cilj kojem teže članovi SWG-a je osigurati efektivnu saradnju između ministarstava poljoprivrede i drugih aktera u području poljoprivrede i ruralnog razvoja i podržati integraciju u EU.

Tokom 2024. godine SWG RRD je, u saradnji sa razvojnim partnerima (GIZ, BMEL, WECR JRC - Evropska komisija, UN FAO i Interreg EuroMed), nastavio implementaciju postojećih projekata te je započeta implementacija novih najvećim dijelom kroz jedanaest radnih grupa, posvećenih regionalnoj saradnji i to: prilagođavanju klimatskim promjenama u poljoprivredi, o partnerstvu za tlo, o organskoj poljoprivredi, o tržišnim standardima za svježe voće i povrće, o ženama u ruralnim područjima na Zapadnom Balkanu, o ulozi mladih u ruralnom razvoju, o LEADER pristupu, o sistemima znanja i inovacija u poljoprivredi (AKIS), o održivom upravljanju šumama na zapadnom Balkanu, o pravnom usklađivanju u sektoru vina i o razvoju poljoprivredne politike u jugoistočnoj Evropi. Nalazi ovih radnih grupa su prezentirani na Forumu poljoprivrednih politika koji je održan u Bosni i Hercegovini, Jahorina, u junu 2024.godine, a u okviru predsjedavanja Bosne i Hercegovine.

Značajno je naglasiti da je ova regionalna inicijativa i u 2024.godini, kao prepoznati partner od strane Evropske komisije, nastavila sa implementacijom aktivnosti iz akcionog plana za Zelenu agendu zapadnog Balkana¹² - stub: Održiva poljoprivreda.

¹² Green Agenda for the Western Balkans (GAWB)

15.CENTRALNOEVROPSKI SPORAZUM O SLOBODNOJ TRGOVINI (CEFTA)

Programi rada CEFTA struktura za 2024. godinu bazirani su na obavezama koje proizilaze iz CEFTA 2006 Sporazuma, Dodatnog protokola 5 i Dodatnog protokola 6, koji su ujedno i sastavni elementi trgovinske komponente Akcionog plana za zajedničko regionalno tržište 2021-2024, koji su lideri Zapadnog Balkana usvojili u Sofiji u novembru 2020. godine, kao dio agende Berlinskog procesa. Akcioni plan za Zajedničko regionalno tržište za period od 2025. do 2028. godine su usvojili lideri Zapadnog Balkana na Samitu u Berlinu u oktobru 2024. godine. Novi Akcioni plan se nadograđuje na rezultate prethodnog Akcionog plana od 2021. do 2024. godine i predstavlja regionalni okvir zasnovan na pravilima i standardima EU, za unaprjeđenje trgovine, mobilnosti i investicija u regionu, kao i za integraciju sa Jedinstvenim tržištem EU. CEFTA će implementirati tri stuba – slobodno kretanje robe, slobodno kretanje usluga i horizontalne mjere u trgovini.

Predsjedavanje CEFTA 2006 Sporazumom i Odborom za kontakt tačke preuzeće Kosovo* od 1. januara 2025. godine, dok će Bosna i Hercegovina predsjedavati Pododborom za poljoprivredu i SPS i radnom grupom.

U nastavku su navedene realizovane aktivnosti iz djelokruga poljoprivrede, bezbjednosti hrane, veterinarstva i fitosanitarne oblasti:

U svrhu implementacije Odluke broj: 1/2020 o olakšavanju trgovine voćem i povrćem CEFTA Strane radile su na:

- Finalizaciji plana za nepredviđene situacije za štetne organizme (pest-specific contingency plans).
- Razvoju CEFTA sistem obavještanja za neusklađene pošiljke za diseminaciju obavještenja – o presretanju fitosanitarnih i veterinarskih pošiljki. Pilotiranje modula u fitosanitarnoj oblasti već je počelo volontiranjem BiH i Crne Gore, a ostale uprave će se pridružiti 2026. godine.
- Pripremljene su „Operativne smjernice za kontrolu uvoza voća i povrća kojima se trguje u okviru CEFTA-e“ koje će pružiti usklađene smjernice o tome kako će se sistemske kontrole organizovati, provoditi i verifikirati prilikom trgovine voćem i povrćem, s ciljem uspostavljanja pouzdanih i efikasnih sistema kontrole i zaštite proizvodnje od uvođenja prijetnji zdravlju bilja i bezbjednosti hrane.
- Usvojen je „Operativni postupak za službenu kontrolu voća i povrća zasnovanu na riziku u okviru CEFTA-e“ kojim se razmatra kako implementirati službenu kontrolu zdravlja bilja zasnovanu na riziku na BCP/CCPs. Ciljevi su s jedne strane smanjiti kontrolu uvoza voća i povrća na BCP/CCPs, a sa druge strane spriječiti širenje štetočina.
- Na osnovu Provedbene uredbe Komisije (EU) 2019/1793 radi se na razvoju Operativnog postupka za službene kontrole voća i povrća kojima se trguje u okviru CEFTA-e zasnovane na riziku bezbjednosti hrane.
- U oblasti bezbjednosti hrane, izrađen je Generalni plan bezbjednosti hrane (za proizvode neživotinjskog porijekla). Na osnovu člana 8. i 8.a Odluke predstavljena su tri dodatna dokumenta (Program za kontrolu zagađivača teških metala, Program za kontrolu zagađivača nitrata i Program za kontrolu kvaliteta marketing standarda za voće i povrće). Na osnovu člana 21. Odluke izrađen je „Plan bezbjednosti hrane i upravljanja štetočinama“.
- U svrhu podrške obuci za izgradnju kapaciteta o kontroli zdravlja bilja i bezbjednosti hrane u proizvodnji i marketingu voća i povrća organizovano je 7 praktičnih kurseva za inspektore za zdravlja bilja. Razvijene su „Operativne smjernice za uspostavljanje sveobuhvatnog pristupa fizičkoj inspekciji usjeva voća i povrća koje se gaje u okviru

CEFTA“ koje će terenskim inspektorima dati upute o postupcima inspekcije zasada i usjeva voća i povrća u pogledu usklađenosti sa sanitarnim i fitosanitarnim zahtjevima.

- CEFTA TRACES NT (Central European Free Trade Agreement Trade Control and Expert System New Technology) je razvijen i trenutno ga koristi većina Strana tokom procesa certifikacije. Certifikati su digitalizovani i elektronski se razmjenjuju. Ideja je da se dobije obavještenje prije dolaska, čim se certifikat izda u bilo kojoj od izvoznih CEFTA Strana.

Novi projekt održavanja i nadogradnje *CEFTA SEED* i TRACES ICT infrastrukture počeo je u maju 2024. godine, sa periodom realizacije do decembra 2026. godine. Projekt podržava sistematsku razmjenu podataka između CEFTA institucija, uključujući carinu, razmjenu prije dolaska, AEO i BTI podatke, fitosanitarne i veterinarske kontrole, trgovinu uslugama i statistiku. Potpisivanje Memoranduma o razumijevanju između carinskih uprava identifikovano je kao ključni korak za operacionalizaciju SEED razmjene podataka između ne susjednih uprava. Sjeverna Makedonija je opredijeljena da finalizira Memorandum o razumijevanju sa Bosnom i Hercegovinom.

Kako bi se obezbjedila puna operacionalizacija razmjene veterinarskih certifikata širenjem pokrivenosti softvera na sve kategorije proizvoda u julu i septembru BiH i Crna Gora su počele su sa izdavanjem certifikata putem CEFTA TRACES-a. Nakon jednomjesečnog prelaznog perioda, svi certifikati se izdaju isključivo preko CEFTA TRACES NT.

U fitosanitarnoj oblasti, CEFTA TRACES NT podržava razmjenu fitosanitarnih certifikata. Albanija, Bosna i Hercegovina i Sjeverna Makedonija uspješno su završile tehnička ažuriranja za povezivanje na ePhyto Hub, omogućavajući razmjenu podataka i certifikata sa EU i drugima. SEED+ tim kontinuirano učitava nove certifikate u sistem, nakon što su bilateralno dogovoreni između dvije CEFTA strane. Strane koriste CEFTA TRACES NT direktno za kreiranje veterinarskih zdravstvenih certifikata.

Širenje inicijative *zelenih traka* na EU nastavljeno je u 2024. godini. Proces proširenja se izvodi u dvije faze. Prva faze, ima za cilj da olakša izvoz iz CEFTA-e, slanjem podataka iz CEFTA-e državama članicama EU koje učestvuju. Diskusije u 2024. godini su bile u smjeru druge faze, da se podaci dijele u oba smjera. Od 1. januara 2024. godine lista robe definisana 2021. godine tokom pandemije zamijenjena je dogovorenim listom kvarljive robe koja sada ima prioritetni prolaz unutar CEFTA. Pripremljena mapa puta za zelene trake odobrena je na Samitu lidera u Kotoru u maju 2024. godine. Nakon toga, fokus u drugoj polovini 2024. bio je na finalizaciji 11+5 BCP/CCPs *fiches* koji specificiraju potrebe odabranih graničnih prelaza u pogledu infrastrukture, digitalizacije, ljudskih resursa, izgradnje kapaciteta itd.

U cilju daljeg poboljšana funkcionalnosti *Baze podataka o barijerama u pristupu tržištu (MABD)* razvijene su tehničke preporuke koje imaju za cilj rješavanje postojećih izazova i poboljšane efikasnosti i jednostavnosti baze podataka kao ključnog alata za praćenje i rješavanje barijera pristupa tržištu unutar CEFTA-e. Neophodno je redefinisati *SPS bazu podataka* tako što će pružene informacije učiniti dostupnim, kako bi bolje služile preduzećima i kreatorima politike, kako bi se poboljšala efikasnost trgovine i bolje iskoristio potencijal zajedničkog regionalnog tržišta. Opšti pregled trenutne baze podataka SPS-a pripremio je CEFTA Sekretarijat tokom 2024. godine. FAO projekt je podržao prikupljanje podataka o subvencijama u poljoprivrednom sektoru, na osnovu pravila WTO i odgovarajućih politika EU.

Skraćenice

AKIS – Agriculture Knowledge and Innovation System
ANCP BiH - Area with natural Constrains Projekt Bosnia and Herzegovina (Projekt područja sa prirodnim ograničenjima u Bosni i Hercegovini)
BCP – Border Crossing Point (Granična prelazna tačka)
BMEL – Bundesministerium für Ernährung und Landwirtschaft (Federalno ministarstvo za poljoprivredu i hranu Njemačke)
CAP – Common Agriculture Policy
CCPs – Common Crossing Points (Zajedniče prelazne tačke)
CFP – Common Fishery Policy (Zajednička ribarska politika)
CEFTA – (Central European Free Trade Agreement) - Centralnoevropski sporazum o slobodnoj trgovini
CPVO - Community Plant Variety Office (Kancelarija za zajedničku sortnu listu)
DEI BiH- Direkcija za evropske integracije Bosne i Hercegovine
DG SANTE - (Directorate-General for Health and Food Safety) – Generalni direktorat za zdravlje i bezbjednost hrane
EC (European Commission) - Evropska komisija
EFSA - European Food Safety Authority
EFTA - (European Free Trade Agreement) - Evropski sporazum o slobodnoj trgovini
EPPO - European and Mediterranean Plant Protection Organization (Evropska i mediteranska organizacija za zaštitu zdravlja bilja)
EU - Evropska unija
EU RASFF (EU Rapid Alert System for Food and Feed) – Evropski sistem upozorenja za hranu i hranu za životinje
FAO (Food and Agriculture Organization) - Organizacija za hranu i poljoprivredu
GFCM - (General Fisheries Commission for the Mediterranean) – Generalna komisija za mediteransko ribarstvo
GIZ - Njemačka razvojna agencija (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit

GMO - genetski modificirani organizmi
INFOSAN - International Food Safety Authorities Network
IPA - Instrument for Preaccession Assistance
KM- Konvertibilna marka
LEADER - Links between the Rural Economy and Development Actions
MSTEO BiH – Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine
OECD - Organisation for Economic Co-operation and Development
REAWG – Regional Expert Advisory Working Group (Regionalna ekspertska savjetodavna radna grupa)
SEED + - Systematic Electronic Exchange of Data
SPRR BiH- Strateški plan ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine
SSP - Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
SWG RRD - Stalna radna grupa za regionalni ruralni razvoj zemalja Jugoistočne Evrope
TAIEX –Technical Assistance and Information Exchange (Tehnička pomoć i razmjena informacija)
TRACES NT (Trade Control and Expert System New Technology)- Trgovinski kontrolni i ekspertski sistem nove tehnologije
UNDP - United Nations Development Programme
UoST - Ugovor o slobodnoj trgovini
USAID - United States Agency for International Development
VPIP - Visoka patogena influenza ptica
WHO - World Health Organization
WOAH - Svjetska organizacija za zdravlje životinja
ZPP EU -Zajednička poljoprivredna politika